TRIBUNALENS DOM (fjärde avdelningen)

den 8 september 2010 *

I mål T-29/05,

Deltafina SpA, Orvieto (Italien), företrätt av R. Jacchia, A. Terranova, I. Picciano, F. Ferraro, J.-F. Bellis och F. Di Gianni, avocats,

sökande,

mot

Europeiska kommissionen, inledningsvis företrädd av É. Gippini Fournier och F. Amato, därefter av È. Gippini Fournier och V. Di Bucci, samtliga i egenskap av ombud,

svarande,

* Rättegångsspråk: italienska.

angående en talan om, i första hand, ogiltigförklaring av kommissionens beslut K(2004) 4030 slutlig av den 20 oktober 2004 om ett förfarande enligt artikel 81.1 [EG] (ärende COMP/C.38.238/B.2) – Råtobak – Spanien) och, i andra hand, nedsättning av de böter sökanden ålagts i detta beslut, meddelar

TRIBUNALEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av O. Czúcz, ordförande, samt domarna I. Labucka och K. O'Higgins (referent),

justitiesekreterare: förste handläggaren J. Palacio González,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 9 juni 2009,

följande

Dom

Bakgrund till tvisten

1 Sökanden, Deltafina SpA, är ett italienskt bolag vars huvudsakliga verksamhet är att utföra den första beredningen av råtobak och sälja bearbetad tobak. Det ägs helt av det amerikanska bolaget Universal Corp. genom dess helägda dotterbolag, det

amerikanska bolaget Universal Leaf Tobacco Company Inc. (nedan kallat Universal Leaf).

2 Universal Leaf innehar även hela aktiekapitalet i Tabacos Españoles, SL (nedan kallat Taes), ett av fyra företag som utför den första beredningen av råtobak i Spanien (nedan kallade beredningsföretagen eller de spanska beredningsföretagen).

3 Nedan kallas den koncern där de i punkterna 1 och 2 nämnda bolagen ingår Universalkoncernen.

4 Den 3 och den 4 oktober 2001 företog Europeiska gemenskapernas kommission, på grundval av upplysningar om att de spanska beredningsföretagen och råtobaksproducenterna hade gjort sig skyldiga till överträdelser av artikel 81 EG, undersökningar enligt artikel 14 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av artiklarna [81 EG] och [82 EG] (EGT 1962, 13, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8). Undersökningarna ägde rum i lokaler tillhörande tre av dessa beredningsföretag, nämligen Compañia española de tabaco en rama, SA (nedan kallat Cetarsa), Agroexpansión, SA och World Wide Tobacco España, SA (nedan kallat WWTE), samt även i lokaler tillhörande Asociación Nacional de Empresas Transformadoras de Tabaco (nedan kallad Anetab).

5 Kommissionen företog även undersökningar i lokaler tillhöriga Maison des métiers du tabac (Tobaksindustrins hus) och Fédération européenne des transformateurs de tabac (Europeiska sammanslutningen för tobaksberedningsföretag) den 3 oktober 2001 samt i lokaler tillhöriga Federación nacional de cultivadores de tabaco (nedan kallad FNCT) den 5 oktober 2001.

6 Beredningsföretagen och Anetab anförde i en skrivelse till kommissionen av den 16 januari 2002, med åberopande av kommissionens meddelande om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4) (nedan kallat meddelandet om samarbete), att de var villiga att samarbeta.

7 De lämnade i en skrivelse av den 21 januari 2002 vissa upplysningar till kommissionen.

8 Universal Leaf informerade i en skrivelse av den 15 februari 2002 kommissionen om att bolaget helt stödde Taes initiativ att samarbeta inom ramen för meddelandet om samarbete. Bolaget upplyste även kommissionen om att Deltafina tillsammans med Taes deltog i utformandet av en redogörelse för det senare bolagets verksamhet på den spanska tobaksmarknaden och att man hoppades att även Deltafina kunde komma i åtnjutande av de förmåner som följer av meddelandet om samarbete.

9 Taes sände den 18 februari 2002 kommissionen den redogörelse som avses i punkt 8 ovan.

10 Därefter begärde kommissionen vid flera tillfällen upplysningar av de spanska beredningsföretagen, Anetab och FNCT på grundval av artikel 11 i förordning nr 17. Kommissionen begärde även upplysningar av det spanska jordbruks-, fiske- och livsmedelsministeriet (nedan kallat jordbruksministeriet) rörande den spanska lagstiftningen om jordbruksprodukter.

11 Den 11 december 2003 inledde kommissionen det förfarande som gett upphov till detta mål och utfärdade ett meddelande om invändningar som riktades till 20 företag och sammanslutningar, däribland de spanska beredningsföretagen, Deltafina, Universal, Universal Leaf, Anetab och FNCT.

12 De aktuella företagen och sammanslutningarna fick tillgång till kommissionens utredningsakt i form av en kopia på cd-rom, som sändes till dem, och de inkom med skriftliga synpunkter till bemötande av de invändningar som kommissionen hade meddelat. Deltafinas skriftliga synpunkter inkom den 1 mars 2004.

13 Ett muntligt hörande, vid vilket Deltafina deltog, ägde rum den 29 mars 2004.

14 Efter samråd med rådgivande kommittén för kartell- och monopolfrågor och med beaktande av förhörsombudets slutrapport fattade kommissionen den 20 oktober 2004 beslut K(2004) 4030 slutlig om ett förfarande enligt artikel 81.1 [EG] (ärende COMP/C.38.238/B.2 – Råtobak – Spanien) (nedan kallat det angripna beslutet). En sammanfattning av beslutet publicerades i *Europeiska unionens officiella tidning* den 19 april 2007 (EUT L 102, s. 14).

15 Det angripna beslutet avser två horisontella karteller som bildades och genomfördes på den spanska marknaden för råtobak.

16 Den första kartellen, vilken omfattade beredningsföretagen och Deltafina, hade till syfte att varje år under perioden 1996–2001 fastställa (högsta) genomsnittliga leveranspriser för varje råtobakssort, oavsett kvalitet, och att fastställa hur stor kvantitet av varje råtobakssort som vart och ett av beredningsföretagen fick köpa hos producenterna (se, bland annat, skälen 74–76 och 276 i det angripna beslutet). Därutöver enades beredningsföretagen och Deltafina under perioden 1999–2001 om prisintervaller för de olika kvalitetsklasserna inom varje råtobakssort, vilka anges i de tabeller som bifogas ”odlingskontrakten”, och om ”övriga villkor”, det vill säga genomsnittliga

minimipriser per producent och per producentsammanslutning (se, bland annat, skälen 77–83 och 276 i det angripna beslutet).

17 Nedan kommer den kartell som beskrivs i punkt 16 att kallas beredningsföretagens kartell.

18 Den andra kartellen som behandlas i det angripna beslutet omfattade de tre spanska jordbrukssammanslutningarna, det vill säga Asociación agraria de jóvenes agricultores (nedan kallad ASAJA), Unión de pequeños agricultores (nedan kallad UPA) och Coordinadora de organizaciones de agricultores y ganaderos (nedan kallad COAG), samt Confederación de cooperativas agrarias de España (nedan kallad CCAE). Denna kartell hade till syfte att varje år under perioden 1996–2001 fastställa prisintervaller för de olika kvalitetsklasserna inom varje råtobakssort, vilka anges i de tabeller som bifogas ”odlingskontrakten”, och ”övriga villkor” (se, bland annat, skälen 77–83 och 277 i det angripna beslutet).

19 Nedan kommer den kartell som beskrivs i punkt 18 ovan att kallas producentföreträdarnas kartell.

20 I det angripna beslutet konstaterade kommissionen att var och en av dessa karteller utgör en enda, fortlöpande överträdelse av artikel 81.1 EG (se, bland annat, skälen 275–277 i det angripna beslutet).

21 I artikel 1 i det angripna beslutet lade kommissionen ansvaret för beredningsföretagens kartell på nio företag, däribland de spanska beredningsföretagen och Deltafina, medan ansvaret för producentföreträdarnas kartell lades på ASAJA, UPA, COAG och CCAE (nedan gemensamt kallade producentföreträdarna).

22 I artikel 2 i det angripna beslutet ålade kommissionen dessa företag och producentföreträdarna att omedelbart upphöra med de överträdelser som anges i artikel 1, om de inte redan hade gjort det, och att inte framdeles vidta några konkurrensbegränsande åtgärder som har samma eller liknande föremål eller verkan.

23 I artikel 3 i det angripna beslutet ålades följande böter:

— Deltafina: 11 880 000 euro,

— Cetarsa: 3 631 500 euro,

— Agroexpansión: 2 592 000 euro,

— WWTE: 1 822 500 euro,

— Taes : 108 000 euros,

— ASAJA: 1 000 euro,

— UPA: 1 000 euro,

— COAG: 1 000 euro,

— CCAE: 1 000 euro.

24 Det bötesbelopp som ålades Deltafina fastställdes med beaktande av bland annat dess ledande roll i beredningsföretagens kartell (skälen 435 och 436 i det angripna beslutet). Med hänvisning härtill ökade kommissionen grundbeloppet för böterna med 50 procent på grund av försvårande omständigheter. Deltafina erhöll emellertid en minskning av grundbeloppet för böterna med 40 procent på grund av förmildrande omständigheter (skälen 437 och 438 i det angripna beslutet) och bötesbeloppet sattes ned med 10 procent till följd av dess samarbete under det administrativa förfarandet (skälen 448–456 i det angripna beslutet).

25 Det framgår även av artikel 3 i det angripna beslutet att WWTE:s moderbolag är solidariskt betalningsansvariga för de böter som ålagts WWTE och att Agroexpansións moderbolag är solidariskt betalningsansvarigt för de böter som ålagts Agroexpansión.

Förfarandet och parternas yrkanden

26 Deltafina har väckt förevarande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 20 januari 2005.

27 Mot bakgrund av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (fjärde avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet och anmodade, som en åtgärd för processledning enligt artikel 64 i rättegångsreglerna, parterna att förete vissa handlingar samt ställde vissa frågor. Parterna efterkom denna begäran inom den utsatta fristen.

28 Parterna utvecklade sin talan och svarade på förstainstansrättens frågor vid förhandlingen den 9 juni 2009.

29 Deltafina har yrkat att tribunalen ska

— i första hand ogiltigförklara det angripna beslutet,

— i andra hand sätta ned bötesbeloppet och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

30 Kommissionen har yrkat att tribunalen ska

— avvisa talan till den del den inte kan tas upp till sakprövning och ogilla talan i övrigt, samt

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna eller

— alternativt, för det fall sökanden tappar målet i samma utsträckning som kommissionen, besluta att parterna ska bära sina rättegångskostnader eller, för det fall sökanden tappar målet med avseende på flertalet av sina yrkanden, förplikta sökanden att bära sina rättegångskostnader och ersätta en del av kommissionens rättegångskostnader.

Rättslig bedömning

31 Deltafina har till stöd för sin talan åberopat följande elva grunder:

— Åsidosättande av artikel 81.1 EG och artikel 23.2 a i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] (EGT L 1, 2003, s. 1), åsidosättande av legalitetsprincipen och principen om personligt ansvar samt avsaknad av motivering och maktmissbruk.

— Åsidosättande av artikel 27.1 och 27.2 i förordning nr 1/2003, åsidosättande av rätten till försvar och rätten till en rättvis rättegång, åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättande av legalitetsprincipen, rättssäkerhetsprincipen och proportionalitetsprincipen samt avsaknad av motivering och maktmissbruk.

— Åsidosättande av artikel 81.1 EG, artikel 2 i förordning nr 1/2003 och punkt 43 i riktlinjerna om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] (EUT 2004, C 101, s. 81) samt avsaknad av motivering.,

— Åsidosättande av artiklarna 2 och 23.2 i förordning nr 1/2003 och punkterna 1 A och 5 d i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 [KS] (EGT C 9, 1998, s. 3) (nedan kallade

riktlinjerna), åsidosättande av proportionalitetsprincipen och principen om ”likabehandling och lika sanktioner” samt avsaknad av motivering och maktmissbruk.

— Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 1 B i riktlinjerna, åsidosättande av likabehandling samt maktmissbruk.

— Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 2 i riktlinjerna samt avsaknad av motivering och maktmissbruk.

— Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 3 i riktlinjerna samt maktmissbruk.

— Åsidosättande av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och punkt 5 a i riktlinjerna.

— Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003, åsidosättande av skälen och punkt 4 i riktlinjerna, åsidosättande av avsnitt B e och avsnitt D i meddelandet om samarbete och åsidosättande av likabehandlingsprincipen samt avsaknad av motivering och maktmissbruk.

— Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 5 b i riktlinjerna, åsidosättande av proportionalitetsprincipen samt maktmissbruk.

— Åsidosättande av likabehandlingsprincipen, principen om förbud mot retroaktiv bestraffning och principen om skydd för berättigade förväntningar samt maktmissbruk.

32 De tre första grunderna har åberopats till stöd för förstahandsyrkandet om ogiltigförklaring av det angripna beslutet. De sju följande grunderna har åberopats till stöd för andrahandsyrkandet om nedsättning av bötesbeloppet. Den sista grunden har åberopats alternativt till stöd för andrahandsyrkandet om nedsättning av bötesbeloppet, för det fall talan i denna del inte skulle vinna bifall på någon av de sju föregående grunderna.

1. *Upptagande till sakprövning av invändningarna om maktmissbruk*

33 Deltafina har inom ramen för de olika grunder som åberopats till stöd för talan, förutom vad gäller den tredje och den åttonde grunden, klandrat kommissionen för att ha gjort sig skyldig till maktmissbruk.

34 Enligt fast rättspraxis föreligger maktmissbruk när en myndighet har utnyttjat sina befogenheter i syfte att uppnå andra mål än de som myndigheten har tilldelats befogenheter för. Ett beslut innebär maktmissbruk endast om det på grundval av objektiva, relevanta och samstämmiga uppgifter kan antas att det har antagits uteslutande, eller åtminstone huvudsakligen, för att uppnå andra mål än de som angetts eller för att kringgå ett förfarande som särskilt föreskrivs i EG-fördraget för att bemöta svårigheter i det enskilda fallet (domstolens dom av den 13 november 1990 i mål C-331/88, Fedesa m.fl., REG 1990, s. I-4023, punkt 24, och av den 25 januari 2007 i mål C-407/04 P, Dalmine mot kommissionen, REG 2007, s. I-829, punkt 99).

35 Det kan i förevarande mål konstateras att Deltafina har begränsat sig till att på ett abstrakt sätt anföra en rad invändningar om maktmissbruk, utan att på något sätt utveckla eller anföra några omständigheter till stöd för sina invändningar eller på något sätt precisera vad kommissionen skulle ha haft för verkligt ändamål med antagandet av det angripna beslutet. Dessa invändningar, såsom de har lagts fram, uppfyller inte villkoren i artikel 44.1 c i rättegångsreglerna eftersom de inte är tillräckligt klara och precisa för att svaranden ska kunna förbereda sitt försvar och tribunalen ska kunna pröva talan, i förekommande fall utan att ha tillgång till andra uppgifter. Invändningarna kan således inte tas upp till sakprövning (se, för ett motsvarande synsätt, förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-352/94, Mo och Domsjö mot kommissionen. REG 1998, s. II-1989, punkterna 333 och 334).

2. *Yrkandet om ogiltigförklaring av det angripna beslutet*

Den första grunden: Åsidosättande av artikel 81.1 EG och artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003, åsidosättande av legalitetsprincipen och principen om personligt ansvar samt avsaknad av motivering

36 Den första grunden som Deltafina har anfört består av fyra delgrunder. Den första är att kommissionen hållit bolaget ansvarigt för en överträdelse som begåtts på en marknad där det inte är verksamt. Den andra är att det uppträdande som kommissionen har klandrat bolaget för varken omfattas av artikel 81.1 EG eller artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003. Den tredje är att kommissionen felaktigt har ansett att bolaget

varit ledare för beredningsföretagens kartell. Den fjärde, slutligen, är att kommissionen i det angripna beslutet har underlåtit att definiera den relevanta marknaden.

37 Tribunalen kommer först att pröva de första två delgrunderna och därefter, var för sig, den tredje och fjärde delgrunden.

38 Vad gäller invändningen om åsidosättande av motiveringsskyldigheten, som Deltafina har anfört inom ramen för förevarande grund, utan att anknyta denna invändning till någon av de fyra delgrunderna, kan det konstateras att bolaget inte har anfört några omständigheter för att förtydliga invändningen. Invändningen kan således, i enlighet med artikel 44.1 c i rättegångsreglerna, inte tas upp till sakprövning (se punkt 35 ovan).

Den första och den andra delgrunden: Kommissionen har hållit Deltafina ansvarigt för en överträdelse som begåtts på en marknad där bolaget inte är verksamt och har klandrat Deltafina för ett beteende som varken omfattas av artikel 81.1 EG eller artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003

— Parternas argument

39 Deltafina har för det första anfört att bolaget inte är verksamt på marknaden för inköp och beredning av råtobak i Spanien, och att det därför, om detta anses utgöra den relevanta marknaden, inte kan hållas ansvarigt för sitt beteende på denna marknad.

40 Deltafina har för det andra anfört att det inte har deltagit i upprättandet av de avtal som träffats mellan beredningsföretagen och att det inte har genomfört dessa avtal, då det inte hade rätt att utöva verksamhet som beredningsföretag i Spanien och således inte hade möjlighet att förhandla om och träffa avtal med spanska råtobaksproducenter eller delta i den kvantitativa uppdelningen av inköpen av råtobak. Bolaget har gjort gällande att det inte kan anses vara ”skyldigt eller medskyldigt till överträdelserna” och än mindre ha haft en ledande roll i beredningsföretagens kartell, utan att det snarare ”objektivt och subjektivt befunnit sig utanför kartellen men indirekt underlättat de skyldigas överträdelse, genom att delta i möten, utbyten av upplysningar och meddelanden, medla mellan deltagarna samt förvara handlingar och uppgifter”. Detta beteende omfattas emellertid varken av artikel 81.1 EG eller artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003 och kan därför inte leda till någon påföljd.

41 Deltafina har till stöd för dessa påståenden åberopat kommissionens beslut 2005/349/CE av den 10 december 2003 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/E-2/37.857 – Organiska peroxider) (EUT L 110, 2005, s. 44) (nedan kallat beslutet organiska peroxider). Bolaget har anfört att kommissionen i det beslutet fastslog att ett åsidosättande av artikel 81.1 EG förelåg när ett bolag som befann sig utanför den ifrågavarande kartellen, det vill säga konsultföretaget AC-Treuhand AG, uppvisade ett beteende som liknar det beteende som Deltafina klandrats för. Enligt Deltafina ålades detta konsultföretag, trots att det spelat en avgörande roll i organisationen och genomförandet av kartellen och att det ansetts vara dess ”väktare”, endast symboliska böter på 1 000 euro på grund av att ”företeelsen var relativt ny”.

42 Kommissionen har anfört att Deltafinas påstående att artikel 81.1 EG inte skulle vara tillämplig på företag som inte själva är direkt verksamma på den relevanta marknaden

inte vinner något stöd av bestämmelsens lydelse. Det avgörande för den bestämmelsens tillämpning är att det ifrågavarande företaget deltagit i ett konkurrensbegränsande förfarande som, i vart fall potentiellt, märkbart påverkat handeln mellan medlemsstaterna.

43 Kommissionen har vidare anfört att Deltafinas påstående att det beteende bolaget klandrats för inte skulle omfattas av förbudet i artikel 81.1 EG inte bara är helt ogrundat utan också motsägs av ett flertal omständigheter som anförs i ansökan.

44 Kommissionen har dessutom framhållit att Deltafina självt anser att dess roll kan jämföras med den roll som AC-Treuhand haft i det händelseförlopp som ledde fram till beslutet organiska peroxider och att en sådan roll kan bli föremål för påföljder enligt artikel 81.1 EG.

— Tribunalens bedömning

45 Vad gäller den första delen av den första grunden är det ostridigt mellan parterna att Deltafina i Spanien, som är den relevanta geografiska marknaden, varken köper råtobak från producenter eller ägnar sig åt någon första beredning av råtobak. Deltafina är i denna medlemsstat enbart verksamt i nästa led av tillverkningskedjan, nämligen inköp av bearbetad tobak för vidareförsäljning till tillverkare av tobaksvaror.

46 Det kan således konstateras att Deltafina inte bedriver någon verksamhet på den relevanta marknaden, det vill säga, såsom kommer att redogöras för i punkt 82 nedan, den spanska marknaden för inköp och första beredning av råtobak.

47 Härav följer emellertid inte att kommissionen inte skulle ha rätt att ålägga Deltafina påföljder för dess åsidosättande av artikel 81.1 EG.

48 Såsom förstainstansrätten fastslagit i punkt 122 i sin dom av den 8 juli 2008 i mål T-99/04, AC-Treuhand mot kommissionen (REG 2008, s. II-1501), kan ett företag överträda förbudet i artikel 81.1 EG när dess agerande, såsom det samordnas med andra företags agerande, har till syfte att begränsa konkurrensen på en särskild relevant marknad inom den gemensamma marknaden. Det är därvid inte nödvändigt att företaget självt är verksamt på denna relevanta marknad.

49 Förstainstansrätten har vidare, i punkt 127 i domen i det ovan i punkt 48 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen, preciserat att det inte är uteslutet att ett företag kan delta i genomförandet av en sådan begränsning och ändå inte begränsa sin egen handlingsfrihet på den marknad där det huvudsakligen är verksamt. Varje annan tolkning kan nämligen leda till att omfattningen av förbudet i artikel 81.1 EG minskar i en utsträckning som står i strid med förbudets ändamålsenliga verkan och huvudsakliga syfte, såsom detta syfte ska förstås mot bakgrund av artikel 3.1 g EG, nämligen att säkerställa att konkurrensen inom den inre marknaden inte snedvrids. En annan tolkning skulle nämligen inte göra det möjligt att vidta åtgärder mot ett företag som aktivt bidrar till en konkurrensbegränsning på grund av att detta bidrag inte utgör en del av en ekonomisk verksamhet på den relevanta marknad där konkurrensbegränsningen uppkommer eller avses uppkomma. I punkt 128 i samma dom har förstainstansrätten slagit fast att uttrycket ”avtal mellan företag”, läst mot bakgrund av målen för artikel 81.1 EG och artikel 3.1 g EG, bekräftar att frågan om vilken

marknadssektor eller marknad de aktuella företagen är verksamma på saknar betydelse när det gäller att fastställa huruvida det föreligger samverkan och vilket företag som har gjort sig skyldigt till överträdelsen.

50 I detta fall har Deltafina, såsom det kommer att redogöras för mer detaljerat i punkterna 122–133 nedan, aktivt och direkt deltagit, tillsammans med beredningsföretagen, i en kartell som, enligt vad bolaget kände till eller inte kunde undgå att förstå, hade till syfte att eliminera eller begränsa konkurrensen på marknaden för råtobak i Spanien.

51 Den bedömning som redovisats i punkt 48 ovan är än mer relevant i detta fall, eftersom AC-Treuhand, i egenskap av konsultföretag, inte på något sätt var verksamt på den relevanta produktmarknaden, det vill säga marknaden för organiska peroxider, i egenskap av konkurrent eller aktör på utbuds- eller efterfrågesidan, medan Deltafina, i egenskap av de spanska beredningsföretagens största kund, var verksamt i Spanien på den marknad som befinner sig närmast nedströms i förhållande till den marknad där de omtvistade konkurrensbegränsande åtgärderna har vidtagits. Dessutom var Deltafina i Italien verksamt på samma relevanta produktmarknad som i förevarande fall.

52 Härav följer att talan inte kan bifallas på den första delen av den första grunden.

53 Vad gäller den andra delen av den första grunden vilar den på förutsättningen att Deltafina inte skulle ha deltagit aktivt och direkt i beredningsföretagens kartell på samma sätt som beredningsföretagen, utan ha begränsat sig till att ”indirekt” underlätta genomförandet av denna kartell.

54 Såsom framhållits i punkt 50 ovan och som kommer att utvecklas i punkterna 122–133 nedan är denna förutsättning felaktig.

55 I alla händelser är även Deltafinas påstående att ett företag som endast på ett underordnat, accessoriskt eller passivt sätt bidrar till genomförandet av en kartell inte åsidosätter artikel 81.1 EG och således inte kan åläggas böter enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 felaktigt.

56 Förstainstansrätten har, i domen i det ovan i punkt 48 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen, avvisat ett liknande argument, genom att hänvisa till rättspraxis avseende vilka villkor ett företags deltagande i en samverkan ska uppfylla för att detta företag ska kunna hållas ansvarigt som medskyldigt till överträdelsen (punkterna 129–136).

57 Mer specifikt framhöll förstainstansrätten i den domen att det är förenligt med kraven enligt principen om personligt ansvar att tillskriva ett företag ansvar för hela överträdelsen när två villkor är uppfyllda, varvid det första villkoret är objektivt och det andra subjektivt.

58 Vad gäller det första villkoret konstaterade förstainstansrätten att enligt rättspraxis är detta villkor uppfyllt när, beträffande förhållandet mellan konkurrenter som är verksamma på samma relevanta marknad och mellan sådana konkurrenter och deras kunder, det deltagande företaget har bidragit till genomförandet av kartellen, även om detta skett på ett underordnat, accessoriskt eller passivt sätt, till exempel genom ett

tyst medgivande eller genom att inte avslöja samverkan för myndigheterna (domen i det ovan i punkt 48 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen, punkt 133).

59 Vid denna bedömning anförde förstainstansrätten inledningsvis att kommissionen endast behöver visa att det berörda företaget har deltagit i möten under vilka konkurrensbegränsande avtal slutits, utan att öppet motsätta sig detta, för att styrka att nämnda företag har deltagit i den konkurrensbegränsande samverkan (domen i det ovan i punkt 48 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen, punkt 130). Förstainstansrätten anförde vidare att kommissionen, för att styrka att ett företag har deltagit i ett enda avtal som utgörs av ett antal överträdelser som är utspridda i tiden, ska visa att detta företag avsåg att genom sitt eget beteende bidra till att uppnå de gemensamma mål som deltagarna eftersträvade, och att det hade kännedom om de materiella beteenden som planerades eller genomfördes av andra företag i samma syfte, eller att företaget rimligen kunde förutse dem och att det var berett att acceptera risken för detta. Förstainstansrätten fann att ett tyst medgivande av ett olagligt initiativ i detta avseende, i avsaknad av ett öppet avståndstagande från innebörden av detta eller ett avslöjande för de administrativa enheterna, uppmuntrar till fortsatt överträdelse och äventyrar upptäckten av denna. Förstainstansrätten underströk att detta samförstånd utgör ett passivt deltagande i överträdelsen som alltså kan ådra företaget ansvar för ett enda avtal, och den framhöll att dessa principer, med vederbörliga ändringar, ska tillämpas på möten i vilka inte enbart de konkurrerande producenterna utan även deras kunder har deltagit.

60 Förstainstansrätten anförde därefter, i punkt 131 i domen i det ovan i punkt 48 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen, att när det gäller fastställandet av det personliga ansvaret för ett företag som inte har deltagit i samverkan i samma utsträckning och med samma styrka som andra, framgår det av rättspraxis att de avtal och samordnade förfaranden som avses i artikel 81.1 EG visserligen med nödvändighet endast kan vara resultatet av överenskommelser mellan flera företag som tillsammans deltar i överträdelsen men på olika sätt, bland annat beroende på den relevanta marknadens egenheter och varje enskilt företags ställning på marknaden, de eftersträvade målen eller de valda eller planerade åtgärderna för genomförande. Den omständigheten i sig att varje företag deltar i överträdelsen på sitt sätt är emellertid

inte tillräcklig för att detta inte ska vara ansvarigt för hela överträdelsen, inbegripet för sådant som i materiellt hänseende genomförs av andra deltagande företag, men som vidtas i samma konkurrensbegränsande syfte eller som har samma konkurrensbegränsande verkan.

61 Slutligen anförde förstainstansrätten, i punkt 132 i domen i det ovan i punkt 48 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen, att den omständigheten att ett företag inte har deltagit i samtliga led i en konkurrensbegränsande samverkan eller att det har spelat en mindre roll vid sitt deltagande är irrelevant vid bedömningen av huruvida det har begått en överträdelse. Förstainstansrätten tillade emellertid att även om den omständigheten att det ifrågavarande företaget har deltagit i begränsad omfattning inte kan inverka på företagets personliga ansvar för hela överträdelsen, kan denna omständighet inverka på bedömningen av överträdelsens omfattning och allvar och därmed när påföljden fastställs.

62 Vad gäller det andra villkoret anförde förstainstansrätten, i punkt 134 i domen i det ovan i punkt 48 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen, att frågan huruvida ett deltagande företag kan tillskrivas ansvar för hela överträdelsen dessutom beror på företagets viljeyttring, som utvisar om det samtycker till målsättningen för samverkan även om detta sker tyst. Detta subjektiva villkor ingår i kriteriet tyst medgivande av samverkan och i kriteriet avsaknad av ett öppet avståndstagande från innebörden av denna, eftersom dessa kriterier innebär att det presumeras att det ifrågavarande företaget fortsätter att samtycka till målsättningen för samverkan och till att denna genomförs. Detta subjektiva villkor utgör dessutom en motivering som gör det möjligt att anse att det ifrågavarande företaget är medansvarigt, eftersom det haft för avsikt att genom sitt eget agerande bidra till att uppnå de gemensamma mål som deltagarna eftersträvat, haft kännedom om de andra deltagarnas lagstridiga agerande eller rimligen kunnat förutse detta och varit berett att acceptera risken för det.

63 Förstainstansrätten anförde vidare, i punkt 136 i domen i det ovan i punkt 48 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen, att de principer som nämnts i punkterna 57–62 ovan med vederbörliga ändringar är tillämpliga på ett företag vars ekonomiska verksamhet och yrkeskunnande innebär att företaget inte kan ignorera det ifrågavarande agerandets konkurrensbegränsande karaktär och därmed kan ge ett icke försumbart stöd till genomförandet av överträdelsen.

64 Härav följer att talan inte kan vinna bifall på den andra delen av den första grunden.

Den tredje delgrunden: Kommissionen har felaktigt ansett att Deltafina varit ledare för beredningsföretagens kartell

— Parternas argument

65 Deltafina har gjort gällande att kommissionen felaktigt ansett att bolaget varit ledare för beredningsföretagens kartell.

66 Deltafina har till stöd för sitt påstående anfört följande omständigheter, vilka påstås skilja bolagets situation från den som andra bolag befunnit sig i när de i andra ärenden har ansetts vara ledare för en kartell:

— Bolaget har inte varit initiativtagare till det beteende som beredningsföretagen klandrats för.

— Bolaget har inte uppmuntrat – och än mindre tvingat – något företag att ansluta sig till beredningsföretagens kartell.

— Bolaget har inte utövat några påtryckningar mot någon och har, under alla förhållanden, inte haft några möjligheter att göra det.

— Bolaget har inte haft någon roll i ledningen av eller kontrollen över beredningsföretagens kartell, vilken för övrigt inte förfogade över några ”ledningsorgan”.

— Bolagets styrelseordförande M har endast deltagit i fyra möten inom beredningsföretagens kartell och har inte kunnat ”diktera dess strategier”.

— Bolaget har inte kunnat uppträda som ”prisledare” (price leader) på efterfrågesidan, eftersom det inte varit verksamt på samma nivå i tillverkningskedjan som de spanska beredningsföretagen och således inte köpt råtobak av producenterna.

— Bolaget har aldrig, varken i rättsligt eller faktiskt avseende, haft befogenhet att vidta sanktioner eller bestraffningsåtgärder mot de medlemmar i beredningsföretagens kartell som inte inordnat sig i det gemensamma handlandet.

67 Deltafina har vidare bestritt kommissionens påstående om att bolagets roll som ledare inte har beaktats i det angripna beslutet på annat sätt än som en försvårande

omständighet. Enligt bolaget är detta den enda omständighet för vilken det har klandrats.

68 Kommissionen har inledningsvis anfört att även om den gjorde en felaktig bedömning när den ansåg att Deltafina hade varit ledare för beredningsföretagens kartell skulle detta inte kunna medföra att bolaget var fritt från allt ansvar för de överträdelser det tillskrivits, utan på sin höjd leda till en nedsättning av bötesbeloppet. Den omständigheten att Deltafina varit ledare för beredningsföretagens kartell har i det angripna beslutet enbart beaktats som en försvårande omständighet vid beräkningen av bötesbeloppet.

69 Kommissionen har vidare anfört att talan i alla händelser inte kan vinna bifall på förevarande del av den första grunden. För det första framgår det av rättspraxis att kommissionens tidigare beslutspraxis inte i sig utgör den rättsliga ramen för åläggande av böter på konkurrensområdet. För det andra har kommissionen hänvisat till skäl 435 i det angripna beslutet, där kommissionen anser sig på ett tillräckligt klart och tydligt sätt ha angett skälen till att Deltafina ansetts ha varit ledare för beredningsföretagens kartell.

— Tribunalens bedömning

70 Tribunalen framhåller att förevarande delgrund har anförts till stöd för Deltafinas yrkande om ogiltigförklaring av det angripna beslutet och att den, till skillnad från de två första delgrunderna, syftar till att visa att kommissionen inte kunde hålla bolaget ansvarigt för beredningsföretagens kartell.

71 Såsom kommissionen med rätta har framhållit har den omständigheten att Deltafina ansetts ha varit ledare för beredningsföretagens kartell i det angripna beslutet endast beaktats inom ramen för beräkningen av bötesbeloppet såsom en försvårande omständighet (se skälen 435 och 436 i det angripna beslutet). Tvärtemot vad Deltafina anfört är det inte den omständigheten att bolaget ansetts ha varit ledare för beredningsföretagens kartell som har gjort att kommissionen förklarat bolaget ansvarigt för överträdelsen, utan konstaterandet, grundat på i synnerhet de olika omständigheter som sammanfattas i skälen 359–369 i det angripna beslutet, att bolaget direkt och aktivt har deltagit i denna kartell. Med andra ord har den omständigheten att Deltafina ansetts ha varit ledare för beredningsföretagens kartell saknat betydelse för frågan om bolagets ansvar för överträdelsen.

72 Visserligen är det uppträdande hos Deltafina som kommissionen hänvisat till när den ansett att bolaget varit ledare för beredningsföretagens kartell i sak detsamma som det som lagts till grund för kommissionens slutsats att bolaget deltagit i kartellen. Det är ändå så, som kommissionen med rätta anfört i sina inlagor, att frågan huruvida ett företag har deltagit i en kartell och, om så är fallet, frågan om utsträckningen och intensiteten av detta deltagande aktualiserar två olika bedömningar. Den första frågan avser fastställandet av att det föreligger en överträdelse av artikel 81.1 EG och den andra frågan avser fastställandet av den påföljd som ska åläggas.

73 Det följer av vad som ovan anförts att yrkandet om ogiltigförklaring av det angripna beslutet inte kan bifallas på den tredje delen av den första grunden, även om vad som påstås i denna del skulle vara korrekt. Denna delgrund kan således, inom ramen för den första grunden, lämnas utan avseende. Vad som anförts i denna tredje delgrund ska emellertid beaktas inom ramen för den sjätte grunden, som delvis vilar på samma argument.

Den fjärde delgrunden: Kommissionen har underlåtit att i det angripna beslutet definiera den relevanta marknaden

— Parternas argument

74 Deltafina har anfört att kommissionen har underlåtit att definiera den relevanta produktmarknaden och den relevanta geografiska marknaden i det angripna beslutet.

75 Deltafina har i detta avseende hänvisat till punkt 27 och följande punkter i förstainstansrättens dom av den 11 december 2003 i mål T-61/99, Adriatica di Navigazione mot kommissionen (REG 2003, s. II-5349). Bolaget har anfört att invändningarna mot kommissionens definition av den relevanta marknaden, enligt punkt 30 i denna dom, kan åsyfta andra rekvisit i artikel 81.1 EG än förekomsten av ”avtal” mellan företag, ”påverka handeln mellan medlemsstater” och ”snedvrida konkurrensen”, det vill säga i synnerhet omfattningen av den aktuella samverkan, dess unika eller övergripande karaktär och i vilken omfattning varje berört företag deltagit. Dessa omständigheter är nära förbundna med principen om personligt ansvar för kollektiva överträdelser liksom med allmänna rättsprinciper som rättssäkerhetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Deltafina har vidare anfört att det, enligt punkt 32 i samma dom, ”[n]är kommissionen antar ett beslut i vilket den fastslår att ett företag har varit delaktigt i en komplex, kollektiv och oavbruten överträdelse, vilket ofta är fallet med karteller, … därför [är] önskvärt att den, utöver kontrollen av att de särskilda villkoren för att tillämpa artikel [81.1 EG] är uppfyllda, även beaktar att om var och en av dem som beslutet riktas till skall göras personligt ansvariga för överträdelsen, skall de ansvara endast för sin fastslagna delaktighet i de kollektiva förfaranden mot vilka sanktionsåtgärder vidtagits och som avgränsats korrekt”. Deltafina har, med hänvisning till samma punkt, tillagt att ”[e]ftersom följderna av ett sådant beslut kan bli betydande för

förhållandena mellan de berörda företagen och myndigheterna och även i förhållande till tredje man är det lämpligt att kommissionen, med iakttagande av grundläggande hänsyn till rättssäkerheten, bedömer de [relevanta] marknaderna och anger dessa i motiveringen till beslut om sanktionsåtgärder till följd av en överträdelse av artikel [81.1 EG] och att detta görs tillräckligt tydligt för att marknadsvillkoren på den marknad där konkurrensen snedvridits skall förstås".

76 Deltafina har vidare anfört att bolaget inte varit verksamt på den marknad där det konkurrensbegränsande beteendet konstaterades. Kommissionen kan därför inte, utan att åsidosätta principen om personligt ansvar, förklara bolaget ansvarigt för detta beteende och ålägga det en påföljd.

77 Slutligen har, med hänvisning till samma skäl, Deltafina gjort gällande att kommissionen i det angripna beslutet inte har visat något "samband mellan [detta] beteende och verkningarna på marknaden, vilket – även om det förelegat en avsikt att överträda konkurrensreglerna – måste ha fått negativa återverkningar på konkurrensen". Kommissionens hänvisning, i skäl 368 i det angripna beslutet, till punkt 136 i förstainstansrättens dom av den 15 september 1998 i de förenade målen T-374/94, T-375/94, T-384/94 och T-388/94, European Night Services m.fl. mot kommissionen (REG 1998, s. II-3141), saknar, enligt bolaget, betydelse.

78 Kommissionen har till svar på vad Deltafina anfört inledningsvis gjort gällande att den i det angripna beslutet på ett tillräckligt klart och detaljerat sätt definierat det ekonomiska och rättsliga sammanhang som råder på den marknad där de aktuella konkurrensbegränsande åtgärderna har vidtagits.

79 Kommissionen har vidare bestritt Deltafinas påstående att den skulle ha åsidosatt principen om personligt ansvar genom att anse Deltafina ansvarigt för det aktuella konkurrensbegränsande beteendet, trots att bolaget inte har varit verksamt på den marknad där detta beteende kommit till uttryck.

80 Slutligen har kommissionen anfört att Deltafinas argument att eftersom bolaget inte var verksamt på den relevanta marknaden skulle det inte finnas något samband mellan bolagets olagliga beteende och dess verkningar på denna marknad ”saknar mening”. Den har gjort gällande att den omständigheten att Deltafina inte varit direkt verksamt på den marknad där de konkurrensbegränsande åtgärderna vidtagits inte kan frita bolaget från ansvar för vidtagandet av dessa åtgärder eller leda till slutsatsen att dessa inte skulle ha medfört några verkningar på denna marknad. Kommissionen har i detta avseende hänvisat till i synnerhet punkt 136 i domen i de ovan i punkt 77 nämnda förenade målen European Night Services m.fl. mot kommissionen och anfört att det, enligt fast rättspraxis, inte är nödvändigt att bedöma de konkreta verkningarna på marknaden när det gäller avtal som, såsom i detta fall, uppenbart begränsar konkurrensen.

— Tribunalens bedömning

81 Tribunalen konstaterar att kommissionen, tvärtemot vad Deltafina anfört, inte har underlåtit att definiera den relevanta produktmarknaden och den relevanta geografiska marknaden i det angripna beslutet.

82 Det framgår nämligen tillräckligt klart och tydligt av detta beslut att den relevanta marknaden är den spanska marknaden för inköp och första beredning av råtobak. Kommissionen har, i synnerhet i skälen 19–65 i det angripna beslutet, i detalj beskrivit de företag som är verksamma med den första beredningen av råtobak i Spanien,

varvid den bland annat lämnat närmare upplysningar om deras inköp och beredning av råtobak och affärsrelationerna dem emellan, råtobaksproducenterna, producentföreträdarna, olika aspekter på marknaden för råtobak i Spanien, däribland produktionsregioner, produktionens värde och volym, försäljningsvärden, olika sorters råtobak och (högsta) genomsnittliga leveranspris för var och en av dessa sorter samt de gemenskapsrättsliga och spanska regelverk som är tillämpliga för råtobak.

83 Vidare har kommissionen genom sin bedömning i det angripna beslutet lämnat en redogörelse som gör det möjligt att fullt ut förstå marknadsvillkoren på den marknad där konkurrensen snedvridits, tvärtemot vad Deltafina påstått genom hänvisningen till den sista meningen i punkt 32 i domen i det ovan i punkt 75 nämnda målet Adriatica di Navigazione mot kommissionen.

84 Deltafina har än mindre fog för sitt påstående att kommissionen har underlåtit att definiera den relevanta marknaden i det angripna beslutet, eftersom det framgår på flera ställen i bolagets skrivelser att det till fullo har förstått att det rör sig om den spanska marknaden för inköp och första beredning av råtobak. För att bara nämna ett exempel vilar hela den argumentation som bolaget fört fram till stöd för den första delen av förevarande grund på just denna definition.

85 Den fjärde delen av den första grunden saknar således helt stöd i de faktiska omständigheterna.

86 Vad Deltafina anfört om att kommissionen har åsidosatt principen om personligt ansvar genom att hålla bolaget ansvarigt för en kartell som genomförts på en marknad där det inte varit verksamt kan inte godtas. Såsom framhållits i punkterna 48 och 49 ovan kan ett företag överträda förbudet i artikel 81.1 EG när dess beteende, såsom det samordnats med andra företags beteende, har till syfte att begränsa

konkurrensen på en viss relevant marknad inom den gemensamma marknaden, utan att det därvid nödvändigtvis självt måste vara verksamt på denna relevanta marknad. Det som i praktiken har betydelse är att det är två villkor, ett objektivt och ett subjektivt, som ska vara uppfyllda för att det ska vara förenligt med principen om personligt ansvar att tillskriva ett företag som deltagit i en kartell ansvar för hela överträdelsen. Dessa villkor framgår av punkterna 57–63 ovan. Deltafina uppfyller dessa villkor, vilket tribunalen kommer att redogöra för i punkterna 122–133 nedan.

87 Slutligen, och tvärtemot vad Deltafina förefaller göra gällande (se punkt 77 ovan), kan det inte bara av den enda omständigheten att bolaget inte varit verksamt på den relevanta marknaden följa att beredningsföretagens kartell inte skulle kunna få negativa återverkningar på konkurrensen på denna marknad.

88 Talan kan mot denna bakgrund inte bifallas på den fjärde delen av den första grunden.

89 Härav följer att talan inte ska bifallas på någon del av den första grunden.

Den andra grunden: Åsidosättande av artikel 27.1 och 27.2 i förordning nr 1/2003, åsidosättande av rätten till försvar och rätten till en rättvis rättegång, åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättande av legalitetsprincipen, rättssäkerhetsprincipen och proportionalitetsprincipen samt avsaknad av motivering

90 Den andra grund som Deltafina har gjort gällande består av fyra delar. Den första är att kommissionen i det angripna beslutet har tillskrivit bolaget en annan roll än den

som gjorts gällande i meddelandet om invändningar. Den andra är att det beteende bolaget klandrats för i realiteten borde ha tillskrivits bolagets styrelseordförande. Den tredje är att kommissionen har vägrat att ge bolaget tillgång till vissa handlingar som är till bolagets nackdel. Den fjärde, slutligen, är att kommissionen inte tillräckligt klart har definierat den relevanta produktmarknaden och den relevanta geografiska marknaden i meddelandet om invändningar.

91 När det gäller invändningen om åsidosättande av motiveringsskyldigheten, som Deltafina har fört fram inom ramen för den andra grunden, utan att uttryckligen anknyta den till någon av de fyra delgrunderna, kan det konstateras att bolaget inte har anfört några omständigheter för att förtydliga invändningen. Invändningen kan således, i enlighet med artikel 44.1 c i rättegångsreglerna, inte tas upp till sakprövning (se punkt 35 ovan).

Den första delgrunden: Kommissionen har i det angripna beslutet tillskrivit Deltafina en annan roll än den som gjorts gällande i meddelandet om invändningar

— Parternas argument

92 Deltafina har gjort gällande att kommissionen, genom att i det angripna beslutet hålla bolaget ansvarigt i egenskap av ”skyldigt” eller ”medskyldigt” till överträdelsen och anse att det varit ledare för beredningsföretagens kartell, har tillskrivit bolaget en annan – och allvarligare – roll än den som gjordes gällande i meddelandet om invändningar.

93 Deltafina har, till stöd för sina påståenden, fört fram en rad skillnader mellan ordalydelsen i meddelandet om invändningar och i det angripna beslutet. Bolaget har bland annat gjort gällande att det inte någonstans i meddelandet om invändningar klandrats för att ha deltagit i de omtvistade avtalen och förfarandena, vilket endast lades de spanska beredningsföretagen till last, medan det däremot i det angripna beslutet ansetts ha deltagit direkt och aktivt i dessa avtal och förfaranden. På samma sätt nämns inget i meddelandet om invändningar om att Deltafina kunde anses ha varit ledare för beredningsföretagens kartell. Deltafina har vidare kritiserat en rad skäl i det angripna beslutet.

94 Enligt Deltafina har kommissionen således inte bara fört fram påståenden som inte stöds av handlingarna i målet, utan även åsidosatt bolagets rätt till försvar. Det har i detta avseende mer specifikt kritiserat kommissionen för att den inte berett bolaget tillfälle att yttra sig över att den ansett att bolaget varit skyldigt eller medskyldigt till överträdelsen och ledare för beredningsföretagens kartell, vilket det har klandrats för i det angripna beslutet.

95 Kommissionen har gjort gällande att den aldrig ansett att Deltafina var ”skyldigt” eller ”medskyldigt” till de påtalade konkurrensbegränsande förfarandena, samtidigt som den har framhållit att sådana beteckningar saknar ”rättslig betydelse” inom konkurrensrätten. Den har, med hänvisning till de faktiska omständigheter som angetts i skälen 362–366 i det angripna beslutet, anfört att den slutsats den kommit till i beslutet är att Deltafina till fullo har ”deltagit” i dessa förfaranden och att bolaget därför ska anses vara ”fullt ut” medansvarigt för överträdelsen.

96 Kommissionen har anfört att den i meddelandet om invändningar grundade sin bedömning på samma omständigheter när den ansåg att Deltafina hade deltagit i beredningsföretagens kartell och därmed var medansvarigt för överträdelsen av artikel 81 EG. Den har vidare anfört att Deltafina, i sitt svar på meddelandet om invändningar, på ett utförligt sätt bestred den roll bolaget tillskrevs i beredningsföretagens

kartell. Ingen av de ”redaktionella skillnaderna” mellan meddelandet om invändningar och det angripna beslutet som Deltafina har hänvisat till kan, enligt kommissionen, visa att bolagets rätt till försvar har åsidosatts.

97 Kommissionen har vidare avfärdat den kritik som Deltafina framfört mot vissa skäl i det angripna beslutet.

98 Slutligen har kommissionen, med hänvisning till det beteende som beskrivits i skälen 363–365 i det angripna beslutet, anfört att det på intet sätt är ”orimligt” att, såsom den gjort i skäl 361 i det angripna beslutet, fastslå att Deltafina har haft en ”särskilt aktiv” roll i beredningsföretagens kartell.

99 Enligt kommissionen följer det av vad som ovan anförts att den varken har gjort någon oriktig bedömning eller åsidosatt Deltafinas rätt till försvar genom att anse att bolaget varit delaktigt i de konkurrensbegränsande förfaranden som avses i artikel 1 i det angripna beslutet och förklara bolaget medansvarigt för dessa förfaranden.

100 När det gäller den kritik som Deltafina anfört avseende det faktum att bolaget, i det angripna beslutet, betecknats som ledare för beredningsföretagens kartell, har kommissionen inledningsvis gjort gällande att även om denna kritik var riktig skulle den endast kunna leda till en nedsättning av bötesbeloppet.

101 Kommissionen har vidare anfört att enligt fast rättspraxis uppfyller den sin skyldighet att iaktta företagens rätt att yttra sig, genom att i sitt meddelande om invändningar

uttryckligen ange att den har för avsikt att undersöka huruvida de berörda företagen ska åläggas böter och de huvudsakliga faktiska och rättsliga grunder som kan medföra att böter åläggs, såsom hur allvarlig den påstådda överträdelsen är och hur länge den pågått samt huruvida den begåtts ”uppsåtligen eller av oaktsamhet” (förstainstansrättens dom av den 20 mars 2002 i mål T-23/99, LR AF 1998 mot kommissionen (REG 2002, s. II-1705, punkt 199). De omständigheter som sålunda erfordras enligt rättspraxis framgår av meddelandet om invändningar.

102 Slutligen har kommissionen gjort gällande att även om den inte uttryckligen i meddelandet om invändningar har förklarat sin avsikt att göra gällande den särskilda roll som Deltafina haft i beredningsföretagens kartell som en försvårande omständighet, har detta inte medfört några negativa konsekvenser för bolagets försvar. Bolaget har nämligen, på sidorna 31–37 i sitt svar på meddelandet om invändningar, lagt fram argument för att minimera denna roll.

— Tribunalens bedömning

103 Förevarande delgrund består av två huvudgrenar. Den första är att Deltafina har gjort gällande att det föreligger skillnader mellan meddelandet om invändningar och det angripna beslutet när det gäller dess roll i beredningsföretagens kartell. Den andra är att bolaget bestritt den bedömning som i detta avseende gjorts i det angripna beslutet.

104 Deltafina har i båda dessa grenar kritiserat i synnerhet bedömningen att bolaget ansetts ha varit ledare för beredningsföretagens kartell. Således har bolaget, inom ramen för den första grenen, klandrat kommissionen för att den i meddelandet om invändningar inte nämnde den omständigheten att den kunde komma att anse att

bolaget varit ledare för beredningsföretagens kartell, och att kommissionen på så sätt åsidosatte dess rätt till försvar. Inom ramen för den andra grenen har bolaget gjort gällande att kommissionens slutsats i det angripna beslutet att bolaget haft en sådan roll i beredningsföretagens kartell inte är tillräckligt underbyggd.

105 Såsom konstaterats i punkt 71 ovan och som kommissionen med rätta påpekat har Deltafinas ledande roll i beredningsföretagens kartell i det angripna beslutet endast beaktats inom ramen för beräkningen av bötesbeloppet och då som en försvårande omständighet. Även om det skulle visas att bolagets rätt till försvar åsidosatts i detta sammanhang eller att kommissionens slutsats inte var tillräckligt underbyggd kan detta således inte leda till att det angripna beslutet ogiltigförklaras, vilket är vad Deltafina eftersträvat i denna del, utan på sin höjd till en nedsättning av det bötesbelopp som bolaget har ålagts. Den kritik som framförts i denna del ska således lämnas utan avseende inom ramen för denna delgrund. Den kommer att prövas nedan inom ramen för den sjätte grunden, vilken Deltafina åberopat till stöd för sitt yrkande om nedsättning av de böter som bolaget ålagts och som vilar på huvudsakligen samma överväganden.

106 När det gäller den övriga kritik som Deltafina fört fram i denna del ger den upphov till tre skilda frågor. Den första är på vilken grund kommissionen i det angripna beslutet har fastslagit att bolaget har åsidosatt artikel 81 EG. Den andra är huruvida det föreligger skillnader i detta avseende mellan beslutet och meddelandet om invändningar. Den tredje är huruvida kommissionens slutsats i detta avseende är tillräckligt underbyggd.

107 När det gäller den första frågan har det i punkterna 15–21 ovan angetts att det angripna beslutet rör två horisontella karteller som bildades och genomfördes på den

spanska marknaden för råtobak. Den första rör de spanska beredningsföretagen och Deltafina, medan den andra rör producentföreträdarna. Enligt vad som anges i det angripna beslutet har båda dessa karteller kännetecknats av ett antal avtal och/eller samordnade förfaranden, utgörande en enda fortlöpande överträdelse av artikel 81.1 EG (se i synnerhet skälen 275–277 och 296–298 i det angripna beslutet).

108 De spanska beredningsföretagen och Deltafina har hållits ansvariga för hela den första överträdelsen, medan producentföreträdarna hållits ansvariga för hela den andra överträdelsen (se i synnerhet artikel 1 samt skälen 358, 359 och 366 i det angripna beslutet).

109 Mer specifikt framgår det av ett flertal skäl i det angripna beslutet att Deltafina, på samma sätt som de spanska beredningsföretagen, anses ha träffat avtal och/eller deltagit i samordnade förfaranden i syfte att för varje år under perioden 1996–2001 fastställa det (högsta) genomsnittliga leveranspriset för varje råtobakssort, oavsett kvalitet, och att fastställa hur stor kvantitet av varje råtobakssort som vart och ett av beredningsföretagen fick köpa hos producenterna (se i synnerhet skälen 85, 88, 112, 144, 274, 276, 278, 279, 281–283, 285–287, 301, 303, 305 och 357 i det angripna beslutet). Det har vidare fastslagits att Deltafina, på samma sätt som de spanska beredningsföretagen och under perioden 1999–2001, har träffat avtal och/eller deltagit i samordnade förfaranden i syfte att fastställa prisintervaller för de olika kvalitetsklasserna inom varje råtobakssort, vilka anges i de tabeller som bifogas odlingskontrakten, och om övriga villkor (se i synnerhet skälen 85, 274, 276, 290 och 357 i det angripna beslutet).

110 Med andra ord har Deltafina i det angripna beslutet klandrats för att direkt och aktivt ha deltagit i beredningsföretagens kartell (se i synnerhet skälen 357, 361, 366 och 369 i det angripna beslutet). Kommissionen har i skäl 369 i det angripna beslutet därvid

anfört att ”den roll som Deltafina haft i förevarande fall ska anses ha utgjort en direkt och primär roll, och inte [ha varit] begränsad till rollen som extern samordnare och/eller medhjälpare”.

111 Kommissionen har i skälen 359–366 i det angripna beslutet, med hänvisning till andra skäl i beslutet, redogjort för sitt resonemang och de specifika omständigheter på vilka den grundat de slutsatser som redovisats i punkterna 109 och 110 ovan.

112 Detta resonemang och dessa omständigheter är i huvudsak följande:

— Deltafina har, genom sin styrelseordförande och ibland genom andra företrädare, deltagit i vissa möten inom beredningsföretagens kartell (skälen 67, 112 och 363 i det angripna beslutet), nämligen mötena den 13 mars 1996 i Madrid (Spanien) (skälen 88 och 92 i det angripna beslutet), den 17 december 1996 (skäl 117 i det angripna beslutet), den 30 januari 1997 i Rom (Italien) (skäl 118 i det angripna beslutet) och i mars 1999 (skäl 186 i det angripna beslutet).

— Deltafina har, när bolaget inte närvarade vid vissa möten inom beredningsföretagens kartell, regelbundet informerats av beredningsföretagen om situationen på den spanska råtobaksmarknaden och de förfaranden som genomförts (skälen 112, 133–136, 140–143, 145, 149 och 364 i det angripna beslutet).

— Deltafinas ordförande mottog år 1997 ett referat som de spanska beredningsföretagen hade utformat och undertecknat under ett av sina möten och som i detalj återgav de olika avtal som de träffat (skälen 122 och 364 i det angripna beslutet).

— Deltafina har deltagit i organisationen av beredningsföretagens kartell, bland annat genom att sända meddelanden till beredningsföretagen i syfte att säkerställa genomförandet av otillåtna avtal och att uppträda som medlare när skiljaktigheter uppstod (skälen 140 och 365 i det angripna beslutet).

— Deltafina har haft en central roll vid förhandlingarna mellan de spanska beredningsföretagen och producentföreträdarna angående prisintervaller för överskottstobak vid skörden år 1999 (skälen 207, 221 och 365 i det angripna beslutet).

113 När det gäller den andra frågan är det enligt fast rättspraxis en grundläggande gemenskapsrättslig princip att rätten till försvar ska iakttas i varje förfarande som kan leda till påföljder, särskilt böter eller viten. Denna princip ska iakttas även i förfaranden av administrativ karaktär (domstolens dom av den 13 februari 1979 i mål 85/76, Hoffmann-La Roche mot kommissionen, REG 1979, s. 461, punkt 9, svensk specialutgåva, volym 4, s. 315, och av den 2 oktober 2003 i mål C-176/99 P, ARBED mot kommissionen, REG 2003, s. I-10687, punkt 19).

114 Enligt denna princip ska ett meddelande om invändningar, som kommissionen riktar till ett företag beträffande vilket den avser att vidta sanktionsåtgärder på grund av att konkurrensreglerna har överträtts, innehålla de väsentliga omständigheter som åberopas mot detta, såsom de faktiska omständigheter som kritiseras, hur dessa omständigheter ska kvalificeras och de bevis som kommissionen grundar sig på, detta

för att företaget ska ha möjlighet att framföra sina argument inom ramen för det administrativa förfarande som inletts mot det (se domen i det ovan i punkt 113 nämnda målet ARBED mot kommissionen, punkt 20 och där angiven rättspraxis).

115 Frågan huruvida rätten till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet ska dessutom bedömas mot bakgrund av de anmärkningar som kommissionen har framställt i meddelandet om invändningar och i det beslut varmed detta förfarande avslutades (förstainstansrättens dom av den 29 juni 1995 i mål T-30/91, Solvay mot kommissionen, REG 1995, s. II-1775, punkt 60, och av den 29 juni 1995 i mål T-36/91, ICI mot kommissionen, REG 1995, s. II-1847, punkt 70). För att det ska anses att rätten till försvar har åsidosatts krävs således att kommissionen i det slutliga beslutet framställer en anmärkning som enligt företaget inte framställts mot det i meddelandet om invändningar.

116 Kommissionen har i förevarande mål, i såväl meddelandet om invändningar som i det angripna beslutet, skilt mellan två horisontella karteller, vilka utmärkts av ett antal avtal och/eller samordnade förfaranden på den spanska marknaden för råtobak. Den första kartellen rörde sektorn för första beredning och den andra rörde produktionssektorn. Kommissionen ansåg att var och en av dessa karteller utgjorde en enda fortlöpande överträdelse av artikel 81.1 EG (se i synnerhet punkterna 1, 316–318 och 338–340 i meddelandet om invändningar). På samma sätt som i det angripna beslutet har de spanska beredningsföretagen och Deltafina i meddelandet om invändningar ansetts vara ansvariga för hela den första överträdelsen och producentföreträdarna ansvariga för hela den andra överträdelsen (se i synnerhet punkterna 411, 412 och 420 i meddelandet om invändningar).

117 När det mer specifikt gäller Deltafina, framgår det klart av meddelandet om invändningar att bolaget, på samma sätt som i det angripna beslutet, tillskrivits ansvar för överträdelsen till följd av sin direkta och aktiva medverkan i beredningsföretagens kartells verksamhet. Sålunda har i första meningen i punkt 415 i meddelandet om invändningar, vars lydelse är nästan identisk med första meningen i skäl 361 i det angripna beslutet, kommissionen angett att ”Deltafina har haft en särskilt aktiv roll i

de spanska råtobaksberedningsföretagens kartell". På samma sätt har kommissionen, i punkt 420 i meddelandet om invändningar, vars lydelse liknar den i skäl 366 i det angripna beslutet, bland annat fastslagit att "Deltafina kan konstateras ha deltagit aktivt i utformningen och genomförandet av avtalet om genomsnittspriser och kvantiteter som beredningsföretagen ingick från och med år 1996, liksom i förhandlingen om pristariffer för överskottstobak år 2000".

118 Vidare motsvarar det resonemang och de omständigheter som kommissionen i meddelandet om invändningar lagt till grund för att Deltafina varit direkt och aktivt inblandat i överträdelsen i huvudsak vad som anförts i det angripna beslutet och som framgår av punkt 112 ovan (se i synnerhet punkterna 412–420 i meddelandet om invändningar och de olika punkter i detta meddelande som det där hänvisas till).

119 Det kan således konstateras att tvärtemot vad Deltafina gjort gällande skiljer sig inte det angripna beslutet från meddelandet om invändningar vad gäller skälen till att bolaget hållits ansvarigt för överträdelsen. Deltafina måste, när bolaget tog del av meddelandet om invändningar, med nödvändighet ha förstått att kommissionen, på samma sätt som i det angripna beslutet, avsåg att grunda sin bedömning på bolagets direkta och aktiva inblandning i beredningsföretagens kartells verksamhet. Då det genom meddelandet om invändningar var möjligt för Deltafina att inte bara få kännedom om kommissionens invändning om bolagets direkta och aktiva inblandning i överträdelsen, utan även om de omständigheter som kommissionen angett i det angripna beslutet till stöd för denna invändning, har sökanden till fullo kunnat tillvarata sitt försvar under det administrativa förfarandet.

120 Visserligen har kommissionen, på ett flertal ställen i det angripna beslutet, angett att Deltafina har deltagit, tillsammans med de spanska beredningsföretagen, i avtal och/eller samordnade förfaranden (se punkt 109 ovan) trots att så inte skett på

motsvarande ställen i meddelandet om invändningar. Det rör sig dock endast om en smärre skillnad i redogörelsen för omständigheterna, som enbart är avsedd att ge en mer exakt bild härav i det angripna beslutet. Denna skillnad kan inte anses utgöra en ändring i sak av de invändningar som förts fram i meddelandet om invändningar. Det ska i detta avseende framhållas att det framgår av fast rättspraxis att kommissionens slutliga beslut inte nödvändigtvis måste vara en kopia av meddelandet om invändningar (domstolens dom av den 15 juli 1970 i mål 41/69, ACF Chemiefarma mot kommissionen, REG 1970, s. 661, punkt 91, svensk specialutgåva, volym 1, s. 457, och av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80–103/80, Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, REG 1983, s. 1825, punkt 14, svensk specialutgåva, volym 7, s. 133, samt förstainstansrättens dom av den 8 oktober 1996 i de förenade målen T-24/93–T-26/93 och T-28/93, Compagnie maritime belge de transports m.fl. mot kommissionen, REG 1996, s. II-1201, punkt 113).

121 På samma sätt har kommissionen i punkt 413 i meddelandet om invändningar, med hänvisning till sitt beslut 80/1334/EEG av den 17 december 1980 angående ett förfarande avseende tillämpning av artikel [81 EG] (IV/29.869 – Gjutet glas i Italien) (EGT L 383, s. 9) (nedan kallat beslutet gjutet glas), förklarat att enligt dess beslutspraxis kan ”ett företag, när det tillåtit och ’medvetet’ främjat genomförandet av de konkurrensbegränsningar som utgör själva syftet med de aktuella avtalen, hållas ’medansvarigt’ för de konkurrensbegränsande verkningar som därav uppkommer”. Denna anmärkning, som inte har någon motsvarighet i det angripna beslutet och som förekommer i den del av meddelandet som behandlar mottagarna av meddelandet, och särskilt Deltafina, kan vid en första anblick tolkas så, att kommissionen klandrat bolaget inte för att direkt och aktivt ha deltagit i beredningsföretagens kartell, utan enbart för att ha underlättat överträdelsens genomförande. Denna tolkning är emellertid felaktig om man beaktar de punkter i meddelandet om invändningar som följer denna anmärkning, i synnerhet punkterna 415 och 420, i vilka Deltafina tydligt klandras för att aktivt ha deltagit i beredningsföretagens kartell (se punkt 117 ovan). Kommissionen har genom denna anmärkning i punkt 413 i meddelandet om invändningar i praktiken – även om det kan beklagas att den inte uttryckt sig så exakt i detta avseende – avsett att ange att ett företag kan överträda förbudet i artikel 81.1 EG när dess beteende, såsom det samordnas med andra företags beteende, har till syfte att begränsa konkurrensen

på en viss relevant marknad inom den gemensamma marknaden, utan att det därvid nödvändigtvis självt måste vara verksamt på denna relevanta marknad. Detta framgår klart när anmärkningen läses mot bakgrund av den del av beslutet gjutet glas som den grundar sig på.

122 När det gäller den tredje frågan kan det konstateras att Deltafina inte har förnekat att de omständigheter som kommissionen, i skälen 359–366 i det angripna beslutet, har lagt till grund för bolagets ansvar för överträdelsen av artikel 81 EG och som framgår av punkt 112 ovan stöds av bevisning som återfinns bland handlingarna i ärendet. Deltafina har, inom ramen för denna delgrund, i praktiken ifrågasatt kommissionens slutsats att dessa omständigheter motiverar att bolaget hålls ansvarigt för den första överträdelsen i dess helhet.

123 Det ska i detta avseende framhållas att två villkor ska vara uppfyllda, det ena objektivt och det andra subjektivt, för att en överträdelse i dess helhet ska kunna tillskrivas ett företag (se punkterna 57–63 ovan). Vad gäller det första villkoret ska det deltagande företaget ha bidragit till genomförandet av kartellen, även om detta skett på ett underordnat, accessoriskt eller passivt sätt. Beträffande det andra villkoret ska företaget ha visat en viljeyttring, som utvisar om det samtycker till målsättningen för samverkan även om detta sker tyst.

124 Deltafina har i förevarande mål aktivt och direkt bidragit till genomförandet av beredningsföretagens kartell under den tid som överträdelsen pågått.

125 Handlingarna i ärendet visar således att två företrädare för Deltafina, dess styrelseordförande M och dess inköpschef C, deltog i det första mötet i beredningsföretagens kartell, det vill säga mötet den 13 mars 1996 i Madrid, under vilket deltagarna diskuterade priser och inköpsvolymer av råtobak för verksamhetsåret 1996/1997 och träffade avtal om priser. Det framgår av ett telefaxmeddelande från WWTE till Deltafina av den 10 april 1996, omnämnt i skäl 95 i det angripna beslutet, att Deltafina aktivt bidragit till att detta avtal träffades och att bolaget hade avfattat det protokoll i vilket avtalet ingick. Det framgår även av detta telefaxmeddelande och av ett telefaxmeddelande från Agroexpansión till Deltafina av den 22 april 1996 att WWTE och Agroexpansión påtalat för Deltafina att Cetarsa inte uppfyllt avtalet.

126 Ett annat möte i beredningsföretagens kartell hölls den 17 december 1996, i närvaro av M, och C deltog även i mötet i beredningsföretagens kartell den 30 januari 1997 i Rom, under vilket avtal om priser och inköpskvantiteter för råtobak avseende verksamhetsåret 1997/1998 träffades. Det framgår av handlingarna att M sparade en anteckning som upprättats och signerats av de spanska beredningsföretagen under det sistnämnda mötet, i vilken de olika avtalen återgavs i detalj, och att han därefter förstörde den på begäran av samma beredningsföretag.

127 Därefter har WWTE och Agroexpansión vid ett flertal tillfällen informerat Deltafina om situationen på den spanska råtobaksmarknaden och påtalat för Deltafina icke-uppfyllelse av de avtal som avses i punkt 126 ovan och av andra avtal som träffades under de första månaderna av år 1997. Sålunda sände WWTE den 29 april 1997 ett telefaxmeddelande till M i vilket han informerades om att det lägsta (genomsnittliga) pris som Cetarsa godtagit att betala producenterna utgjorde ett åsidosättande av ett avtal som träffats mellan beredningsföretagen i närvaro av M och att det därför var omöjligt att uppfylla åtagandet att betala ett genomsnittspris på 50–60 spanska pesetas (ESP) per kilo. M svarade i ett telefaxmeddelande samma dag på ett papper med Deltafinas brevhuvud och uppmanade WWTE att ”behålla sitt lugn” samt angav att ”det inte är till någons fördel att betala mera och mera”. Agroexpansión sände den

30 april 1997 ett telefaxmeddelande till M i vilket bolaget bland annat anförde att ”avtalen och mötena med övriga beredningsföretag återigen [hade varit] meningslösa och löjeväckande” och att bolaget ”[hade] efterlevt överenskommelsen och [skulle] köpa 5 miljoner kilo men betala 30 ESP mer än året innan”. WWTE beklagade sig på nytt, i ett telefaxmeddelande den 9 juli 1997, till Deltafina över Cetarsas beteende, och underströk särskilt nödvändigheten av att ”uppnå fred i branschen” och att vara ”överens utan överenskommelse”. WWTE angav även i sitt telefaxmeddelande följande: ”Såsom du mången gång sagt är det inte möjligt med ett avtal om priser utan ett avtal om kvantiteter. Avtalet om kvantiteter kan inte bara gälla för ett år … Det är nödvändigt att träffa ett avtal [med en löptid] på möjligen fem år, [eller] åtminstone tre år”.

128 Agroexpansión sände den 1 oktober 1997 ett telefaxmeddelande till Deltafina för att upplysa bolaget om att WWTE hade godtagit att betala ett högre pris än vad som hade överenskommits. I anledning av detta telefaxmeddelande skrev M samma dag, på ett papper med Deltafinas brevhuvud, till WWTE. I skrivelsen angavs att om denna upplysning var riktig, skulle det vara fråga om ett allvarligt problem och att WWTE:s beteende kunde uppfattas som en ”våldsam attack” mot Agroexpansión. WWTE lämnade i ett telefaxmeddelande till Deltafina av den 2 oktober 1997 sin syn på denna sak.

129 WWTE sände den 6 november 1997 ett telefaxmeddelande till Deltafina, i vilket det bland annat angav att det ”med alla medel” försökte få till stånd ett avtal om kvantiteter och att WWTE, på det planerade mötet med de andra beredningsföretagen den 20 november 1997, skulle föreslå ”ett garantisystem med nedsättande av avsevärda belopp för att säkerställa avtalens genomförande”. Bolaget bifogade telefaxmeddelandet en tabell med upplysningar om vissa priser som vart och ett av de spanska beredningsföretagen hade betalat.

130 Deltafina informerades av Taes om ramavtalet om inköpsvillkor för verksamhetsåret 1998/1999, träffat av beredningsföretagen vid mötet i Madrid den 20 januari 1998. Informationen lämnades dagen efter mötet.

131 Det framgår av en verksamhetsrapport upprättad av Agroexpansión den 6 april 1999 att M i mars 1999 deltog vid ett möte med de spanska beredningsföretagen och Anetab, under vilket priset på råtobak och uppdelning av inköpsvolymer för verksamhetsåret 1999/2000 diskuterades.

132 Slutligen deltog Deltafina år 2000 i förhandlingarna mellan de spanska beredningsföretagen och producentföreträdarna angående prisintervaller för överskott av råtobak vid skörden år 1999. Mer specifikt sände M, inför ett möte med Anetab som planerats till i slutet av februari 2000, den 15 februari 2000 ett telefaxmeddelande, på ett papper med Deltafinas brevhuvud, till Cetarsa, Agroexpansión och WWTE för att ge dessa bolag del av Deltafinas reflektioner, råd och förslag i detta avseende.

133 När det vidare gäller de objektiva omständigheterna kring Detalfinas deltagande, kan det konstateras att bolaget avsiktligen har bidragit till beredningsföretagens kartell, med full vetskap om förhållandena. Det är uppenbart att Deltafina kände till, eller inte kunde ha undgått att känna till, det konkurrensbegränsande och olagliga syftet med denna kartell, ett syfte som i synnerhet visas av de möten med konkurrensbegränsande syfte som hållits, av utbyte av känslig information i vilket bolaget har deltagit aktivt under hela den tid som överträdelsen pågått och av en anteckning hos bolaget med en närmare beskrivning av vissa avtal angående priser och inköpskvantiteter för råtobak. Det ska i detta sammanhang tilläggas att Deltafina, med tanke på bolagets starka position på marknaden för inköp av bearbetad spansk tobak och dess roll som ansvarigt för samordning och övervakning av affärsverksamheten inom Universalkoncernen i Europa (se punkterna 142 och 268–272 nedan), hade ett intresse av att dessa konkurrensbegränsande åtgärder vidtogs.

134 Mot bakgrund av vad som anförts ovan kan det konstateras att det var riktigt av kommissionen att i det angripna beslutet anse att Deltafina var ansvarigt för den överträdelse som beredningsföretagens kartell utgjort, och att den därvid inte har åsidosatt bolagets rätt till försvar.

135 Härav följer att talan inte ska bifallas på den första delen av den andra grunden.

Den andra delgrunden: Det beteende bolaget har klandrats för borde i realiteten ha tillskrivits bolagets styrelseordförande

— Parternas argument

136 Deltafina har gjort gällande att det beteende för vilket bolaget klandrats endast kan tillskrivas dess styrelseordförande M, vilken hela tiden har agerat för egen räkning i beredningsföretagens kartell, och inte som företrädare för bolaget.

137 Bolaget har vidare anfört att de spanska beredningsföretagen har valt M som ”väktare av deras avtal” till följd av löften om neutralitet från honom och hans starka ställning inom tobaksindustrin, såväl i Spanien och Italien som i resten av världen.

138 Kommissionen har anfört att Deltafinas argument i denna del inte kan godtas.

— Tribunalens bedömning

139 Det framgår av handlingarna i målet att M har deltagit i beredningsföretagens kartell inte för egen räkning, utan i egenskap av företrädare för Deltafina.

140 M är styrelseordförande i Deltafina.

141 Det ska vidare framhållas att M vid vissa kartellmöten hade sällskap av en annan företrädare för Deltafina, med viktiga uppgifter inom bolaget (se punkterna 125 och 126 ovan). Mötet i Rom den 30 januari 1997 (se punkt 126 ovan) hölls på Deltafinas kontor. Vidare hade viss korrespondens från M till de spanska beredningsföretagen avseende beredningsföretagens kartell upprättats på bolagets brevpapper. Dessutom angav M i sitt telefaxmeddelande till WWTE av den 29 april 1997 bolagets namn vid sidan av sitt eget (se punkt 127 ovan).

142 Slutligen står det klart att M:s deltagande i verksamheten i beredningsföretagens kartell syftade till att tillvarata Deltafinas affärsintressen på den spanska marknaden. Det ska därvid framhållas att Deltafina ansvarar för samordning och övervakning av affärsverksamheten inom Universalkoncernen i Europa och att bolaget således har ett direkt intresse i de inköp av råtobak som företas av dess spanska systerbolag Taes. Dessutom har Deltafina, förutom att det köpte nästan hela produktionen av bearbetad tobak från Taes (skäl 27 i det angripna beslutet), träffat viktiga avtal om inköp av bearbetad tobak med Cetarsa (skälen 20 och 29 i det angripna beslutet) och Agroexpansión (skälen 21 och 29 i det angripna beslutet). Såsom framgår av vissa handlingar i målet och vilket för övrigt är ostridigt mellan parterna har det pris som de spanska

beredningsföretagen betalat vid inköp av råtobak direkt påverkat det pris Deltafina har betalat vid inköp av bearbetad tobak (se även skäl 32 i det angripna beslutet).

143 Det ska även framhållas att Taes, i sin inlaga av den 18 februari 2002 (se punkt 9 ovan), anförde att Deltafina hade intresse av att träffa avtal om inköpspriset på överskott av råtobak från år 1999, eftersom bolaget önskade köpa in ytterligare kvantiteter av bearbetad tobak. Det har på flera ställen i korrespondensen mellan Deltafina och de spanska beredningsföretagen avseende beredningsföretagens kartell uttryckligen hänvisats till sökandens situation.

144 Talan kan mot denna bakgrund inte bifallas på den andra delen av den andra grunden.

Den tredje delgrunden: Kommissionen har vägrat att ge bolaget tillgång till vissa handlingar som är till bolagets nackdel

— Parternas argument

145 Deltafina har gjort gällande att kommissionen, genom att inte ge bolaget tillgång till vissa handlingar av vilka det framgår att den haft en ledande roll i beredningsföretagens kartell, har åsidosatt dess rätt till försvar och rätt till en rättvis rättegång.

146 Bolaget har anfört att kommissionen inte har efterkommit dess begäran om att få tillgång till de inlagor som andra bolag, till vilka meddelandet om invändningar riktar sig, ingett till bemötande av detta meddelande. Begäran lämnades genom ett telefaxmeddelande av den 23 mars 2004 och upprepades i ett telefaxmeddelande av den 24 november 2004. De huvudsakliga omständigheter som kommissionen i det angripna beslutet hänvisat till för att hålla bolaget ansvarigt för dess ledande roll utgörs emellertid av vissa delar av svaren från Agroexpansión och WWTE på meddelandet om invändningar.

147 Kommissionen har bestritt att den grundat sin slutsats att Deltafina hade en ledande roll i beredningsföretagens kartell på omständigheter som framgår av svaren från Agroexpansión och WWTE på meddelandet om invändningar. Såsom framgår av skäl 436 i det angripna beslutet har Agroexpansión och WWTE i sina svar enbart bekräftat denna roll eller, mer exakt, de ”omständigheter som gett upphov till denna roll”. Dessa bolag har inte fört fram några omständigheter som inte redan framförts mot Deltafina i meddelandet om invändningar och mot vilka bolaget således haft möjlighet att försvara sig.

— Tribunalens bedömning

148 Av samma skäl som anförts i punkterna 70–73 och 105 ovan ska de argument som Deltafina anfört till stöd för sin talan avseende denna delgrund lämnas utan avseende. De kommer dock att prövas nedan inom ramen för den sjätte grunden, vilken Deltafina åberopat till stöd för sitt yrkande om nedsättning av bötesbeloppet.

Den fjärde delgrunden: Kommissionen har inte tillräckligt klart definierat den relevanta produktmarknaden och den relevanta geografiska marknaden i meddelandet om invändningar

— Parternas argument

149 Deltafina har gjort gällande att kommissionen inte tillräckligt klart har definierat den relevanta produktmarknaden och den relevanta geografiska marknaden i meddelandet om invändningar och att bolaget därmed kraftigt berövats sin rätt till försvar.

150 Enligt Deltafina skulle bolaget, om denna marknad hade definierats ”med önskvärd klarhet” i meddelandet om invändningar, ha kunnat lägga fram faktiska och rättsliga omständigheter för kommissionen som kunde ha lett till andra slutsatser än de i det angripna beslutet. Mer specifikt skulle bolaget ha kunnat lägga fram argument rörande frågan huruvida det var verksamt på den relevanta marknaden och dess roll på denna marknad.

151 Kommissionen har bestritt Deltafinas påståenden.

— Tribunalens bedömning

152 Det ska inledningsvis konstateras att det framgår tillräckligt klart och tydligt av meddelandet om invändningar att den relevanta marknaden är den spanska marknaden för inköp och första beredning av råtobak. Kommissionen har, i såväl meddelandet

om invändningar som i det angripna beslutet (se punkterna 82 och 83 ovan), i detalj beskrivit de företag som är verksamma med den första beredningen av råtobak i Spanien, varvid den bland annat lämnat närmare upplysningar om deras inköp och beredning av råtobak och affärsrelationerna dem emellan, råtobaksproducenterna och deras företrädare, olika aspekter på marknaden för råtobak i Spanien, däribland produktionsregioner, produktionens värde och volym, försäljningsvärden, olika sorters råtobak och (högsta) genomsnittliga leveranspris för var och en av dessa sorter samt de gemenskapsrättsliga och spanska regelverk som är tillämpliga för råtobak (se punkterna 15–81 i meddelandet om invändningar). Den bedömning som kommissionen gjort i meddelandet om invändningar har således gjort det möjligt att fullt ut förstå marknadsvillkoren på den marknad där konkurrensen snedvridits.

153 Det ska vidare framhållas att det framgår av Deltafinas svar på meddelandet om invändningar att bolaget inte bara till fullo har förstått hur kommissionen i detta fall uppfattat den relevanta marknaden, utan även lämnat sin syn på bolagets roll på denna marknad.

154 Talan kan således inte bifallas på den fjärde delen av den andra grunden.

155 Mot bakgrund av vad som ovan anförts kan talan således inte bifallas på den andra grunden.

Den tredje grunden: Åsidosättande av artikel 81.1 EG, artikel 2 i förordning nr 1/2003 och punkt 43 i riktlinjerna om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] samt avsaknad av motivering

Parternas argument

156 Deltafina har gjort gällande att kommissionen inte har visat att de ifrågavarande konkurrensbegränsande förfarandena har påverkat handeln mellan medlemsstaterna.

157 Deltafina har till stöd för detta påstående inledningsvis anfört att kommissionen motsagt sig själv genom att å ena sidan, i skäl 316 i det angripna beslutet, anföra att ”[k]artellen mellan beredningsföretagen och Deltafina … kan medföra en [direkt eller indirekt, faktisk eller potentiell] inverkan på handelsflödet mellan Spanien och andra medlemsstater, genom att [den] syftade till att säkerställa exporten av spansk bearbetad tobak” och, å andra sidan, i skäl 412 i det angripna beslutet, anföra att den ”inte förfogar över avgörande bevis för de faktiska effekter som producenternas och beredningsföretagens överträdelser har haft på marknaden”.

158 Deltafina har vidare kritiserat att kommissionen har presumerat förekomsten av en påverkan på handeln mellan medlemsstaterna i förevarande fall ”av det enda objektiva skälet att en annan produkt än den som den relevanta marknaden rör någon gång skulle kunna exporteras till andra marknader”. Kommissionen har således beaktat en marknad som befinner sig nedströms i förhållande till den relevanta marknaden, nämligen marknaden för bearbetad tobak. Kommissionen har vidare inte beskrivit ”de krafter som verkar” på denna nedströmsmarknad eller förklarat hur denna kan

påverkas ”på ett konkurrensbegränsande och märkbart sätt” av det uppträdande som uppvisats på den relevanta marknaden. Deltafina har även klandrat kommissionen för att den inte tagit hänsyn till att marknaden för råtobak är ”uteslutande nationell”, eftersom icke-spanska företag inte erkänns som beredningsföretag i Spanien och inte får köpa råtobak från spanska producenter. Bolaget har tillagt att det inte förekommer någon import av råtobak härrörande från Spanien eller någon export av råtobak till Spanien.

159 Deltafina har även klandrat kommissionen för att den har åsidosatt punkt 43 i riktlinjerna om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG], där det bland annat anges att ”[s]annolikheten för att ett visst avtal kommer att ge upphov till indirekta eller potentiella effekter måste förklaras av den myndighet … som hävdar att handeln mellan medlemsstater kan påverkas märkbart” och att ”[h]ypotetiska och spekulativa effekter [inte] är … tillräckligt för att fastställa att gemenskapsrätten är tillämplig”.

160 Slutligen har Deltafina gjort gällande att den ifrågavarande kartellen förefaller utgöra en ”[kartell] som omfattar endast en medlemsstat” i den mening som avses i punkterna 78–82 i riktlinjerna om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG]. Bolaget har tillagt att ”dessa kartellers förmåga att snedvrida handeln huvudsakligen beror på att konkurrenter från andra medlemsstater kan utestängas”, vilket framgår av nämnda riktlinjer. I det angripna beslutet har emellertid inte lagts fram några omständigheter som visar att det skulle ha varit fråga om någon sådan utestängning i förevarande fall. Enligt Deltafina har de hinder som uppkommer på grund av lagstiftningen i Spanien, vilken förhindrar utländska beredningsföretag att etablera sig där, och de speciella särdragen hos råtobak, som medför att produkten måste bearbetas omedelbart efter skörden och i omedelbar geografisk närhet till skördeplatsen, ”gjort det föga sannolikt att det ens skulle uppstå några indirekta verkningar, vars förverkligande skulle kunna förvandla en rent hypotetisk påverkan på handeln till en potentiell påverkan”.

161 Enligt kommissionen kan talan inte bifallas på den tredje grunden.

162 Kommissionen har inledningsvis understrukit att villkoret avseende påverkan på handeln mellan medlemsstaterna är uppfyllt när det med tillräcklig grad av sannolikhet, på grundval av en rad rättsliga eller faktiska omständigheter, kan förutses att det aktuella avtalet direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt inverkar på handelsflödet mellan medlemsstater. Följaktligen är det, för en tillämpning av artikel 81 EG, inte nödvändigt att visa att handeln verkligen har påverkats.

163 Vidare har kommissionen, i skälen 316 och 317 i det angripna beslutet, angett skälen till att de ifrågavarande konkurrensbegränsande förfarandena ”potentiellt kan” påverka handeln mellan medlemsstaterna. Enligt kommissionen föreligger det ingen motsägelse mellan skäl 316 och skäl 412 i det angripna beslutet.

164 Kommissionen har dessutom anfört att Deltafina inte har bestritt att en kartell avseende inköpspriser för råtobak kan påverka priset på bearbetad tobak eller att den spanska bearbetade tobaken huvudsakligen är avsedd för export. Därför anser kommissionen att den inte var skyldig att beskriva marknaden för bearbetad tobak för att kunna dra slutsatsen att kartellen kunde påverka exporten av denna produkt.

165 Kommissionen har slutligen bestritt Deltafinas påstående att den, eftersom den ifrågavarande kartellen liknar en kartell som omfattar endast en medlemsstat, skulle vara skyldig att visa att kartellen medfört utestängning av konkurrenter från andra medlemsstater. Den har i detta avseende särskilt hänvisat till skäl 317 i det angripna beslutet.

Tribunalens bedömning

166 Det följer av fast rättspraxis att tolkningen och tillämpningen av rekvisitet avseende inverkan på handeln mellan medlemsstaterna i artiklarna 81 EG och 82 EG grundar sig på syftet med detta rekvisit, vilket är att definiera gränsen mellan de områden som omfattas av gemenskapens konkurrensrätt respektive konkurrenslagstiftningen i medlemsstaterna. Gemenskapsrätten omfattar således all konkurrensbegränsande samverkan och alla förfaranden som kan utgöra ett hot mot den fria handeln mellan medlemsstaterna på ett sätt som kan skada förverkligandet av den inre marknaden, i synnerhet genom att dela upp de nationella marknaderna eller genom att påverka konkurrensstrukturen på den gemensamma marknaden (dom av den 31 maj 1979 i mål 22/78, Hugin Kassaregister och Hugin Cash Registers mot kommissionen, REG 1979, s. 1869, punkt 17, och av den 25 oktober 2001 i mål C-475/99, Ambulanz Glöckner, REG 2001, s. I-8089, punkt 47).

167 För att ett beslut, ett avtal eller ett förfarande ska anses kunna påverka handeln mellan medlemsstater krävs att det med tillräcklig grad av sannolikhet, på grundval av en rad objektiva rättsliga eller faktiska omständigheter, kan förutses att beslutet, avtalet eller förfarandet direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt inverkar på handelsflödet mellan medlemsstater på ett sådant sätt att det kan komma att hindra förverkligandet av den inre marknaden. Denna inverkan får inte heller vara obetydlig (domstolens dom av den 28 april 1998 i mål C-306/96, Javico, REG 1998, s. I-1983, punkt 16, och domen i det ovan i punkt 166 nämnda målet Ambulanz Glöckner, punkt 48).

168 Påverkan på handeln inom gemenskapen följer i allmänhet av flera faktorer i förening, som var för sig inte nödvändigtvis är avgörande (domstolens dom av den 21 januari 1999 i de förenade målen C-215/96 och C-216/96, Bagnasco m.fl., REG 1999, s. I-135, punkt 47, och av den 29 april 2004 i mål C-359/01 P, British Sugar mot kommissionen, REG 2004, s. I-4933, punkt 27).

169 Det framgår även av rättspraxis att det enligt artikel 81.1 EG inte krävs att den samverkan som avses i denna bestämmelse märkbart har påverkat handeln inom gemenskapen, utan det som krävs är att det har visats att samverkan i fråga kan ha en sådan verkan (se domstolens dom av den 23 november 2006 i mål C-238/05, Asnef-Equifax och Administración del Estado, REG 2006, s. I-11125, punkt 43 och där angiven rättspraxis).

170 Det kan i förevarande mål konstateras att kommissionen i det angripna beslutet har styrkt att beredningsföretagens kartell kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna.

171 Mer specifikt var det korrekt av kommissionen att i skäl 316 i det angripna beslutet fastslå att detta villkor för tillämpningen av artikel 81 EG var uppfyllt, eftersom beredningsföretagens kartell kunde påverka exporten av bearbetad tobak från Spanien till andra medlemsstater.

172 Det ska i detta avseende framhållas att, såsom framgår på olika ställen i det angripna beslutet (se i synnerhet skälen 20, 23, 27, 32 och 84 i det angripna beslutet), inköpspriset på råtobak direkt påverkar priset på bearbetad tobak och att den spanska bearbetade tobaken huvudsakligen är avsedd för export. Dessa omständigheter, som Deltafina för övrigt inte har bestritt, är tillräckliga för att visa att beredningsföretagens kartell kunde påverka exporten av bearbetad spansk tobak. Deltafina kan således inte klandra kommissionen för att inte ha beskrivit ”de krafter som verkar” på denna produktmarknad.

173 Visserligen har kommissionen, vid bedömningen av huruvida rekvisitet avseende inverkan på handeln mellan medlemsstaterna är uppfyllt, beaktat en produkt, nämligen bearbetad tobak, som befinner sig på en nedströmsmarknad i förhållande till den

relevanta marknaden. Emellertid är detta tillvägagångssätt, vilket Deltafina uttryckligen vitsordat i sin ansökan, inte bara förenligt med rättspraxis, enligt vilken inverkan på handelsflödet mellan medlemsstaterna kan vara indirekt (se punkt 167 ovan), utan även med riktlinjerna om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG]. Sålunda anges i punkt 38 i dessa riktlinjer bland annat att [i]ndirekt påverkan [ofta] uppstår … med avseende på produkter som är besläktade med produkter som omfattas av ett avtal eller förfarande", att "[i]ndirekta effekter kan … uppstå om ett avtal eller ett förfarande påverkar gränsöverskridande ekonomisk verksamhet som utövas av företag som använder eller på annat sätt är beroende av de produkter som omfattas av avtalet eller förfarandet", och att "[s]ådana effekter … exempelvis även [kan] uppstå om avtalet eller förfarandet berör en mellanprodukt som inte ingår i något handelsutbyte, men som används som komponent i tillverkningen av en slutprodukt som ingår i handelsutbytet".

174 Kommissionens slutsats att beredningsföretagens kartell kan påverka exporten av bearbetad spansk tobak och, således, handeln inom gemenskapen motsägs för övrigt på intet sätt av anmärkningen i skäl 412 i det angripna beslutet att "[kommissionen] inte förfogar över avgörande bevis för de faktiska effekter som producenternas och beredningsföretagens överträdelser har haft på marknaden. Det är nämligen omöjligt att i efterhand bestämma den prisnivå som skulle ha tillämpats på den spanska marknaden för råtobak utan de ifrågavarande förfarandena". Kommissionen har nämligen genom denna anmärkning, som framförts inom ramen för prövningen av överträdelsens allvar, endast konstaterat att den inte exakt kan kvantifiera de faktiska effekter som beredningsföretagens kartell haft på marknaden. Den har således inte uteslutit att kartellen kan ha sådana effekter. Tvärtom har den, såsom kommer att anges närmare i punkterna 245–259 nedan, vid bedömningen av överträdelsens allvar i det angripna beslutet beaktat den omständigheten att beredningsföretagens kartell från år 1998 haft konkreta verkningar på marknaden.

175 Kommissionens resonemang i skäl 316 i det angripna beslutet visar, av de skäl som anförts ovan, i sig att beredningsföretagens kartell kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna. Det är därför inte nödvändigt att pröva vad Deltafina anfört avseende kommissionens påstående i skäl 317 i det angripna beslutet att ”[e]n konkurrensbegränsande samverkan som berör en medlemsstats hela territorium … genom själva sin karaktär [har] till resultat att avskärmningen av marknaderna på nationell nivå förstärks och att den ekonomiska integration som eftersträvas i [EG-]fördraget följaktligen hindras”.

176 När det slutligen gäller frågan huruvida den påverkan på handeln mellan medlemsstaterna som beredningsföretagens kartell medfört har varit märkbar kan det konstateras att kommissionen, i skäl 317 i det angripna beslutet, har anfört att denna kartell omfattade samtliga godkända beredningsföretag i Spanien, att dessa köpte nästan all råtobak som producerades i Spanien varje år, att kartellen avsåg all råtobak som sålunda köptes och att råtobaken, när den bearbetats, i huvudsak exporterades. Genom dessa omständigheter är det styrkt att beredningsföretagens kartell kunde medföra en märkbar påverkan på handeln inom gemenskapen.

177 Det följer av vad som ovan anförts att talan inte kan bifallas på den tredje grunden.

178 Yrkandet om ogiltigförklaring av det angripna beslutet ska således lämnas utan bifall.

3. *Yrkandet om nedsättning av bötesbeloppet*

Den fjärde grunden: Åsidosättande av artiklarna 2 och 23.2 i förordning nr 1/2003 och punkterna 1 A och 5 d i riktlinjerna, åsidosättande av proportionalitetsprincipen och principen om ”likabehandling och lika sanktioner” samt avsaknad av motivering

Sammanfattning av det angripna beslutet

179 Kommissionen har i skälen 404–458 i det angripna beslutet prövat frågan hur stora böter mottagarna av beslutet ska åläggas.

180 Den har i skäl 405 i det angripna beslutet påmint om att den, när bötesbeloppet fastställs, ska ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.

181 För att fastställa utgångsbeloppet, som ska ge uttryck för överträdelsens allvar, har kommissionen först, i skälen 407–414 i det angripna beslutet, bedömt den ifrågavarande överträdelsens allvar.

182 Sålunda anförde kommissionen i skäl 407 i det angripna beslutet att den, vid en sådan bedömning, ska beakta överträdelsens art, dess konkreta påverkan på marknaden, om den är mätbar, och omfattningen av den relevanta geografiska marknaden.

183 Vidare konstaterade kommissionen i skäl 408 i det angripna beslutet att ”produktionen av råtobak i Spanien utgör 12 [procent] av EU:s produktion”, att ”den odlade ytan i det landet uppgår till 14 571 hektar och koncentreras till de autonoma regionerna Extremadura (84 procent), Andalusien (11,5 procent) och Kastilien-Léon (3 procent)” och att ”[m]arknaden är ganska liten och koncentrerad till en enda region i Spanien”.

184 Kommissionen anförde dessutom i skäl 409 i det angripna beslutet att ”[ö]verträdelsen [dock] anses … som mycket allvarlig eftersom det gäller fastställande av priser på råtobakssorter i Spanien och fördelning av kvantiteter”.

185 När det mer specifikt gäller producentföreträdarna anförde kommissionen i skäl 410 i det angripna beslutet att dessa deltagit i avtal och/eller samordnade förfaranden i syfte att fastställa prisintervaller för de olika kvalitetsklasserna inom varje tobakssort – inom ramen för vilka de därefter förhandlade fram det slutliga leveranspriset för råtobak – och genomsnittliga minimipriser per producent och per producentsammanslutning. Den tillade att även om dessa prisintervaller kunde vara väldigt vida och variera från 100 procent till 380 procent mellan minimum och maximum för varje kvalitetsklass inom samma råtobakssort, avsåg emellertid producentföreträdarna, genom att komma överens om miniminivån för genomsnittspriserna – per producent och per producentsammanslutning – att fastställa ett högre slutligt försäljningspris för sin råtobak än vad som skulle ha blivit fallet genom fri konkurrens.

186 När det gäller de spanska beredningsföretagen och Deltafina underströk kommissionen, i skäl 411 i det angripna beslutet, att dessa, förutom att även de kommit överens om prisintervaller för de olika kvalitetsklasserna inom varje tobakssort och övriga villkor, ”har träffat hemliga överenskommelser om andra prisaspekter och försäljningsvolymer, och i synnerhet om (högsta) genomsnittliga leveranspriser för varje

råtobakssort (oavsett kvalitet) och fördelning av inköpskvantiteter av råtobak för varje beredningsföretag". Den tillade att från år 1998 har beredningsföretagen även beslutat om komplicerade mekanismer för kompensation och överflyttning för att säkerställa upprätthållandet av deras hemliga samförstånd angående priser och kvantiteter.

187 Kommissionen anförde slutligen, i skäl 412 i det angripna beslutet, att den "inte förfogar över avgörande bevis för de faktiska effekter … som producenternas och beredningsföretagens överträdelser har haft på marknaden", eftersom "det är … omöjligt att i efterhand bestämma den prisnivå som skulle ha tillämpats på den spanska marknaden för råtobak utan de ifrågavarande förfarandena". I skäl 413 anförde kommissionen att "det … ändå [kan] konstateras att beredningsföretagens kartell, genom den hemliga samordningen av priser och kvantiteter före och efter att odlingsavtal träffades och fram till dess att de slutliga transaktionerna företogs, i vart fall från år 1998 har genomförts och upprätthållits … och måste ha haft en faktisk effekt på marknaden".

188 Kommissionen anförde, i skäl 414 i det angripna beslutet, att det av vad som angetts i de föregående skälen följer att de två överträdelserna måste anses vara "mycket allvarliga". Den tillade emellertid att det skulle "beaktas att produktmarknaden var relativt liten".

189 Kommissionen företog därefter en differentierad prövning av de berörda bolagen, eftersom den ansåg att den skulle "beakta det specifika inflytandet hos vart och ett av företagen och således den faktiska påverkan på konkurrensen som respektive företags rättsstridiga beteende haft, i syfte att den avskräckande verkan hos de böter

som åläggs vart och ett av företagen ska motsvara företagets bidrag till det olagliga beteende som ska bestraffas" (skäl 415 i det angripna beslutet).

190 Således skilde kommissionen mellan, å ena sidan, beredningsföretagens kartell (skälen 416–424 i det angripna beslutet) och, å andra sidan, producentföreträdarnas kartell (skälen 425–431 i det angripna beslutet).

191 Kommissionen anförde vidare, vad gäller beredningsföretagens kartell, att "böterna bör fastställas med beaktande av varje berörd parts bidrag till det olagliga beteendet och deras respektive ställning på marknaden" (skäl 416 i det angripna beslutet).

192 Kommissionen har i detta avseende förklarat att "det är Deltafina som på grund av sin starka ställning på marknaden, i egenskap av den största inköparen av bearbetad spansk tobak, bör få det högsta utgångsbeloppet (dess affärsrelationer med Cetarsa, Agroexpansión och Taes har beskrivits i skälen 20, 21 och 27)". Enligt kommissionen framgår det "av denna köpkraft att Deltafina hade större förmåga än någon annan att påverka beteendet hos de spanska beredningsföretagen" (skäl 417 i det angripna beslutet).

193 När det gäller de spanska beredningsföretagen har kommissionen anfört att det "bidrag" som vart och ett av dessa lämnat till de olagliga förfarandena "kan anses ha varit i stort sett desamma" (skäl 418 i det angripna beslutet). Enligt kommissionen ska emellertid de berörda beredningsföretagens olika storlek och marknadsandel beaktas.

194 Mot denna bakgrund har kommissionen delat in de spanska beredningsföretagen i tre kategorier.

— Till den första kategorin fördes bolaget Cetarsa, med motiveringen att det företaget, med sin marknadsandel på omkring 67 procent av marknaden för inköp av spansk råtobak, utan tvekan är det största spanska beredningsföretaget och därmed bör få det högsta utgångsbeloppet för böterna (skäl 419 i det angripna beslutet).

— Till den andra kategorin fördes bolagen Agroexpansión och WWTE, med motiveringen att båda har marknadsandelar på ungefär 15 procent var och bör få samma utgångsbelopp (skäl 420 i det angripna beslutet).

— i den tredje kategorin placerades slutligen Taes, med motiveringen att det har en marknadsandel på endast 1,6 procent och därmed bör få det lägsta utgångsbeloppet (skäl 421 i det angripna beslutet).

195 Vidare tillämpade kommissionen, för att säkerställa att böterna skulle få en tillräckligt avskräckande effekt, en multiplikationskoefficient på de utgångsbelopp som hade fastställts för WWTE och för Agroexpansión. Den anförde i detta avseende att dessa två bolag, trots att de har relativt små marknadsandelar i Spanien, ingår i multinationella koncerner med ”stort ekonomiskt inflytande” och att ”respektive bolags moderbolag dessutom haft ett bestämmande inflytande på deras beteende” (skäl 422 i det angripna beslutet). Kommissionen ansåg följaktligen att det var nödvändigt att öka utgångsbeloppet för de böter som dessa företag ålagts genom att tillämpa en koefficient som bestämdes utifrån dels storleken på den koncern till vilken bolagen hör, dels bolagens storlek i förhållande till övriga spanska beredningsföretag (skäl 423 i det angripna beslutet). Således tillämpade kommissionen en koefficient på 1,5 – det vill säga en ökning med 50 procent – på det utgångsbelopp som hade fastställts för

WWTE och en koefficient på 2 – det vill säga en ökning med 100 procent – på det grundbelopp som hade fastställts för Agroexpansión.

196 Kommissionen fastställde, i skäl 424 i det angripna beslutet, mot denna bakgrund följande utgångsbelopp för böterna:

— Deltafina: 8 000 000 euro

— Cetarsa: 8 000 000 euro

— WWTE: 1 800 000 euro X 1,5 = 2 700 000 euro

— Agroexpansión: 1 800 000 euro X 2 = 3 600 000 euro

— Taes: 200 000 euro

197 När det slutligen gäller producentföreträdarna fann kommissionen att endast symboliska böter på 1 000 euro skulle åläggas (skälen 425 och 430 i det angripna beslutet). Den motiverade sin inställning med att ”den rättsliga ramen kring de kollektiva förhandlingarna om standardavtal kunde ge upphov till betydande osäkerhet om huruvida producentföreträdarnas och beredningsföretagens beteende var lagligt just i samband med sådana kollektiva förhandlingar om standardavtal” (skäl 428 i det angripna

beslutet). Den anförde även att det ”var … allmänt känt att förhandlingar förekom och också vad de resulterade i och [att] innan kommissionen inledde sitt förfarande var det ingen myndighet som någonsin ifrågasatte om de var förenliga med vare sig gemenskapslagstiftning eller spansk lagstiftning” (skäl 429 i det angripna beslutet).

Parternas argument

198 Deltafina har genom den fjärde grunden, som anförts till stöd för andrahandsyrkandet, i huvudsak gjort gällande att kommissionen, vid sin bedömning av överträdelsens allvar och fastställandet av utgångsbeloppet för de böter bolaget ålagts, har åsidosatt riktlinjerna samt proportionalitetsprincipen och principen om ”likabehandling och lika sanktioner”. Bolaget har vidare gjort gällande att det angripna beslutet är bristfälligt motiverat.

199 Deltafina har, inom ramen för den fjärde grunden, anfört en rad invändningar och argument, vilka kan delas in i sju delgrunder.

200 Bolaget har, för det första, kritiserat kommissionen för att den ansåg att överträdelsen var ”mycket allvarlig”, trots att den ansåg att den relevanta marknaden var ”relativt liten”.

201 För det andra har bolaget klandrat kommissionen för att den ansåg att överträdelsen var ”mycket allvarlig”, trots att den inte hade några avgörande bevis för att överträdelsen haft konkreta effekter på marknaden, och för att den därmed har åsidosatt punkt 1 A i riktlinjerna. Bolaget har, med hänvisning till en rapport av den 13 januari 2005 som upprättats av dess ekonom, anfört att det härav framgår att det påstått olagliga beteendet sannolikt inte har medfört några verkningar på den spanska råtobaksmarknaden. Mer specifikt visas det i denna rapport att priserna på den största spanska

tobakssorten under den tid överträdelsen pågick varken stabiliserat sig eller minskat, utan ökat med 21 procent och att priserna på spansk tobak under samma period ”i huvudsak sammanföll med de europeiska priserna och världsmarknadspriserna”.

202 Deltafina har, för det tredje, anfört att det angripna beslutet är motsägelsefullt genom att kommissionen, å ena sidan, i skäl 413 anfört att ”beredningsföretagens kartell har genomförts och upprätthållits till fullo” och, å andra sidan, påstått motsatsen i skälen 85, 88, 111, 113, 122, 126, 130, 133, 144, 175, 186, 206, 229, 231–233, 235, 239, 244, 255–257, 284, 294–296, 307 och 319.

203 Deltafina har, för det fjärde, gjort gällande att kommissionen förvanskat omständigheterna genom att, i skäl 417 i det angripna beslutet, anföra att bolaget var den största inköparen av bearbetad spansk tobak och att dess köpkraft innebar att det kunde påverka beteendet hos de spanska beredningsföretagen. Deltafina har till stöd för detta påstående på nytt hänvisat till rapporten av den 13 januari 2005 från bolagets ekonom och mer specifikt till tabell nr 5 i den rapporten. Under den period då överträdelsen pågick framgår det av denna tabell att bolagets genomsnittliga marknadsandel, när det gäller inköp av bearbetad spansk tobak, var 27,5 procent, medan Dimons (inklusive Agroexpansión) andel uppgick till 25,2 procent. Cetarsas andel var under samma period 31,6 procent och Standard Commercial Tobacco Co., Inc:s (inklusive WWTE) andel uppgick till omkring 15 procent.

204 Deltafina har även gjort gällande att, tvärtemot vad som angetts i sammanfattningen av det angripna beslutet, vilken publicerats i *Europeiska unionens officiella tidning* enligt artikel 30 i förordning nr 1/2003, bolaget inte var ”den viktigaste kunden hos tre av de spanska beredningsföretagen”. Bolaget anförde vidare, med hänvisning till tabell nr 7 i den ovannämnda rapporten från bolagets ekonom, att det under den period då överträdelsen pågick köpte all produktion från sitt systerföretag Taes, samt i genomsnitt 32,3 procent av Cetarsas produktion, 19,8 procent av Agroexpansións produktion och en liten del av WWTE:s produktion. I praktiken var Cetarsas största

kund en ”gammal kund” med vilken Cetarsa var anknutet, nämligen Altadis, SA (tidigare Tabacalera), medan Agroexpansións största kund var Dimonkoncernen och WWTE:s var Standardkoncernen.

205 Slutligen har Deltafina kritiserat kommissionens inställning att de överlåtelser som skett mellan Cetarsa och Tabacalera/Altadis (se punkt 218 nedan) inte skulle beaktas vid fastställandet av marknadsandelar på marknaden för inköp av bearbetad spansk tobak.

206 För det femte har Deltafina anfört att kommissionen i det angripna beslutet har erkänt att ”den rättsliga ramen kring de kollektiva förhandlingarna om standardavtal kunde ge upphov till betydande osäkerhet när det gäller huruvida producentföreträdarnas och beredningsföretagens beteende var lagligt” (skäl 428 i det angripna beslutet) och att det ”var … allmänt känt att förhandlingar förekom och också vad de resulterade i och [att] innan kommissionen inledde sitt förfarande var det ingen myndighet som någonsin ifrågasatte om de var förenliga med vare sig gemenskapslagstiftning eller spansk lagstiftning” (skäl 429 i det angripna beslutet). Dessa omständigheter har föranlett kommissionen att endast ge producenterna symboliska böter på 1 000 euro. Bolaget har kritiserat kommissionen för att den inte i det angripna beslutet har förklarat varför den inte hade samma förhållningssätt gentemot bolaget. Enligt bolaget har kommissionen vidare åsidosatt punkt 5 d i riktlinjerna, där det föreskrivs att när ett symboliskt bötesbelopp på 1 000 euro döms ut bör ”[s]kälen för sådana symboliska böter … anges i beslutet”.

207 Deltafina har för det sjätte hänvisat till principen om ”lika sanktioner” och klandrat kommissionen för att den inte, vid bedömningen av överträdelsens allvar, beaktat att bolaget, till skillnad från de spanska beredningsföretagen, inte klandrats för ”olagliga samordnade förfaranden och vertikala förhandlingar med producenterna, deras sammanslutningar och deras kooperativ”.

208 För det sjunde har Deltafina gjort gällande att kommissionen åsidosatt likabehandlingsprincipen genom att den på ett tydligt sätt frångått sin tidigare beslutspraxis i fråga om beräkning av bötesbelopp för karteller med företag som endast är verksamma på den produktmarknad där de händelser som påtalats ägt rum. Bolaget har, med hänvisning till en andra rapport från bolagets ekonom av den 13 januari 2005, anfört att denna typ av karteller under perioden 1991–2004 sanktionerades med böter vars totala belopp uppgick till i genomsnitt 0,91 procent av värdet av den relevanta marknaden. Den har även klandrat kommissionen för att den i det angripna beslutet inte har angett skälen till att det ansetts vara nödvändigt att avvika från tidigare beslutspraxis.

209 Deltafina har, mot bakgrund av det ovan anförda, yrkat att tribunalen ska sätta ned bötesbeloppet.

210 Kommissionen har gjort gällande att talan inte kan bifallas på någon av dessa delgrunder.

211 Kommissionen har anfört att den vid fastställandet av böternas utgångsbelopp har beaktat att den relevanta marknaden var liten, trots att överträdelsen i fråga till sin art var ”mycket allvarlig”.

212 Kommissionen har bestritt Deltafinas påstående att kommissionen inte skulle ha haft några bevis för att den ifrågavarande överträdelsen medfört några konkreta effekter på marknaden.

213 Den har i detta avseende anfört att konkurrensbegränsande förfaranden avseende fastställande av priser och uppdelning av inköpskällor i sig utgör mycket allvarliga överträdelser, även i avsaknad av bevis för konkreta effekter på marknaden (förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-348/94, Enso Española mot

kommissionen, REG 1998, s. II-1875, punkt 232, och i domen i det ovan i punkt 77 nämnda målet European Night Services m.fl. mot kommissionen, punkt 136).

214 Vidare har kommissionen, med hänvisning till skäl 413 i det angripna beslutet, upprepat att beredningsföretagens kartell till fullo genomförts och upprätthållits, åtminstone från år 1998, och anfört att det således är rimligt att anse att den kan ha haft effekter på marknaden, även om dessa effekter inte är mätbara. Kommissionen har tillagt att om kartellen inte kunde ha effekter på prisutvecklingen på råtobak skulle beredningsföretagen och Deltafina inte ha haft någon anledning att delta i den under mer än fem års tid.

215 Kommissionen har vidare anfört att rapporten från Deltafinas ekonom av den 13 januari 2005 inte visar att beredningsföretagens kartell saknat konkret påverkan på marknaden.

216 Kommissionen har dessutom anfört att vad som påstås i skäl 413 i det angripna beslutet inte motsägs av något av de övriga skäl i detta beslut som Deltafina har hänvisat till.

217 Kommissionen har även gjort gällande att den inte gjorde någon felaktig bedömning när den påstod att Deltafina hade en stark ställning på den spanska marknaden för inköp av råtobak.

218 Kommissionen har i detta avseende anfört att Deltafinas ekonom, i sin rapport av den 13 januari 2005, angett Cetarsa bland inköparna av bearbetad tobak, trots att det bolaget inte köpte någon bearbetad tobak från utomstående. Den har vidare anfört att om denna ekonom avsett att i den totala försäljningen på den spanska marknaden för bearbetad tobak inkludera försäljningen från Cetarsa till Tabacalera/Altadis, är de uppgifter som lämnats i rapporten inte realistiska, eftersom den sistnämnda

försäljningen ”inte kan jämföras med försäljning till utomstående exportörer (såsom Universal/Deltafina, Standard och Dimon), vilka var den drivande kraften bakom beredningsföretagens kartell”. Kommissionen har anfört att Cetarsa, fram till mitten av 1990-talet, sålde praktiskt taget all tobak som det bearbetade till Tabacalera och att dessa två företag, fram till i vart fall år 1998, kontrollerades av staten. Enligt kommissionen kan således de affärstransaktioner som skedde mellan Tabacalera och Cetarsa under de första åren av beredningsföretagens kartell, det vill säga från 1996 till 1998, likställas med försäljningar inom samma koncern och kan därför inte beaktas vid beräkningen av de kvantiteter tobak som köptes av utomstående (”exporterad tobak”). Enligt kommissionen hade Deltafina, om det bortses från försäljningarna från Cetarsa till Tabacalera/Altadis, en genomsnittlig andel av marknaden för inköp av bearbetad tobak i Spanien på klart över 27,5 procent för perioden 1996–2001, vilken i alla händelser var den högsta marknadsandelen.

219 Kommissionen har tillagt att den inte hyser något tvivel om att Deltafina även var största kund hos Cetarsa, Agroexpansión och Taes.

220 Kommissionen har slutligen, med hänvisning till vissa avsnitt i det angripna beslutet, anfört att Deltafina även upprätthöll andra ”affärsrelationer” med beredningsföretagen, ”då det hade undertecknat avtal med Cetarsa om beredning och tröskning av ett parti tobak från Taes och Agroexpansión”.

221 Enligt kommissionen hade Deltafina, till följd av inköp av tobak från Taes, Agroexpansión och Cetarsa och träffade avtal med Cetarsa om beredning av tobak från Taes, en ”alldeles särskild” ställning på den spanska marknaden.

222 Kommissionen har vidare anfört att den angett tillräckliga skäl i det angripna beslutet för sin bedömning av verkningarna av den osäkerhet som den rättsliga ramen i Spanien inneburit för beteendet hos olika berörda företag och sammanslutningar.

223 Kommissionen har dessutom avfärdat kritiken att den inte beaktat att Deltafina inte klandrats för att ha deltagit i ”olagliga möten och vertikala förhandlingar” med producenterna, deras sammanslutningar och deras kooperativ.

224 Kommissionen har slutligen gjort gällande att den varken formellt eller informellt har åtagit sig att upprätthålla den beslutspraxis i fråga om fastställande av bötesbelopp som Deltafina hänvisat till. Kommissionen har i detta avseende anfört att den inom ramen för förordning nr 1/2003 förfogar över ett omfattande utrymme för skönsmässig bedömning vid fastställande av bötesbelopp, att den bedömer överträdelsers allvar med hänsyn till ett stort antal omständigheter, vilka inte följer av någon tvingande eller uttömmande förteckning över kriterier som ska tas i beaktande, och att dess tidigare beslutspraxis inte i sig utgör den rättsliga ramen för åläggande av böter på konkurrensområdet, då denna enbart definieras i förordning nr 1/2003.

Tribunalens bedömning

225 Före prövningen av de olika argument som framförts av Deltafina ska tribunalen redovisa några allmänna synpunkter på fastställandet av bötesbelopp och, mer specifikt, bedömningen av överträdelsens allvar.

— Allmänna synpunkter

226 Enligt artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 ska, ”[n]är bötesbeloppet fastställs, … hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått”. Motsvarande bestämmelse återfinns i artikel 15.2 andra stycket i förordning nr 17, vilken var tillämplig vid tiden för överträdelsen i förevarande mål.

227 Enligt fast rättspraxis har kommissionen ett utrymme för skönsmässig bedömning när den fastställer bötesbeloppet, för att därigenom kunna främja att företagen respekterar konkurrensreglerna (förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-150/89, Martinelli mot kommissionen, REG 1995, s. II-1165, punkt 59, av den 11 december 1996 i mål T-49/95, Van Megen Sports mot kommissionen, REG 1996, s. II-1799, punkt 53, och av den 21 oktober 1997 i mål T-229/94, Deutsche Bahn mot kommissionen, REG 1997, s. II-1689, punkt 127).

228 Enligt likaledes fast rättspraxis ska bedömningen av hur allvarlig en överträdelse av gemenskapens konkurrensrätt är göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan. Det har inte fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut ska tas i beaktande (domstolens dom av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkt 241, och domen i det ovan i punkt 34 nämnda målet Dalmine mot kommissionen, punkt 129).

229 Det framgår i detta fall av det angripna beslutet att kommissionen har fastställt bötesbeloppet för beslutets olika mottagare på grundval av den allmänna metod som anges i riktlinjerna, även om den inte uttryckligen har nämnt dessa riktlinjer i beslutet.

230 Även om riktlinjerna inte kan betraktas som rättsregler som administrationen under alla omständigheter är skyldig att iaktta, utgör de likväl vägledande förhållningsregler för den praxis som ska följas och från vilka administrationen, i ett enskilt fall, inte kan avvika utan att ange skäl som är förenliga med likabehandlingsprincipen (domstolens dom av den 18 maj 2006 i mål C-397/03 P, Archer Daniels Midland och Archer Daniels Midland Ingredients mot kommissionen, REG 2006, s. I-4429, punkt 91). Det förhållandet att kommissionen genom riktlinjerna har preciserat hur den avser att genomföra bedömningen av överträdelsens allvar utgör inte hinder mot en helhetsbedömning av denna utifrån samtliga relevanta omständigheter i ärendet, inkluderande sådana omständigheter som inte uttryckligen nämnts i riktlinjerna (förstainstansrättens dom av den 14 december 2006 i de förenade målen T-259/02–T-264/02 och T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mot kommissionen, REG 2006, s. II-5169, punkt 237).

231 Enligt den metod som anges i riktlinjerna ska kommissionen, vid beräkningen av de bötesbelopp som ska åläggas de berörda företagen, som utgångspunkt ta ett belopp som fastställts med hänsyn till överträdelsens ”inneboende” allvar. Vid bedömningen härav ska man beakta överträdelsens art, dess konkreta påverkan på marknaden, om den är mätbar, och omfattningen av den relevanta geografiska marknaden (punkt 1 A första stycket).

232 Överträdelserna delas härvid in i tre kategorier, nämligen ”mindre allvarliga överträdelser”, vilka kan beivras med böter från 1 000 till 1 miljon euro, ”allvarliga överträdelser”, vilka kan beivras med böter från 1 miljon till 20 miljoner euro, och ”mycket allvarliga överträdelser”, vilka kan beivras med böter över 20 miljoner euro (punkt 1 A andra stycket första–tredje strecksatserna). När det gäller mycket allvarliga överträdelser har kommissionen preciserat att det i huvudsak är fråga om horisontella begränsningar såsom ”priskarteller” och karteller för uppdelning av marknader eller andra förfaranden som hindrar den inre marknadens funktion, såsom till exempel förfaranden som syftar till att avskärma de nationella marknaderna eller missbruk av dominerande ställning av företag med monopolliknande ställning (punkt 1 A andra stycket tredje strecksatsen).

233 Det ska även framhållas att de ovan i punkt 231 nämnda tre aspekterna av bedömningen av överträdelsens allvar inte väger lika tungt inom ramen för helhetsbedömningen. Överträdelsens art tillmäts stor vikt, i synnerhet när en överträdelse ska kvalificeras som ”mycket allvarlig”. Det följer i detta avseende av beskrivningen av mycket allvarliga överträdelser i riktlinjerna att avtal eller samordnade förfaranden som bland annat syftar till att fastställa priset redan utifrån sin art kan anses vara ”mycket allvarliga”, utan att dessa beteenden behöver vara geografiskt vittgående eller ha någon särskild påverkan. Denna slutsats stöds av att det i den vägledande beskrivningen av de allvarliga överträdelserna uttryckligen anges att de kan få konsekvenser för stora områden av den gemensamma marknaden, medan det i beskrivningen av mycket allvarliga överträdelser inte uppställs något krav på konkret påverkan på marknaden eller på ett visst geografiskt område (se, för ett motsvarande synsätt, förstainstansrättens dom av den 27 juli 2005 i de förenade målen T-49/02–T-51/02, Brasserie nationale m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. II-3033, punkt 178, och av den 25 oktober 2005 i mål T-38/02, Groupe Danone mot kommissionen, REG 2005, s. II-4407, punkt 150).

234 Det finns slutligen ett inbördes samband mellan de tre aspekter som ska beaktas vid bedömningen av överträdelsens allvar i den meningen att en högre grad av allvar avseende den ena eller den andra av dessa kan väga upp en lägre grad av allvar beträffande andra aspekter (domen i det ovan i punkt 230 nämnda målet Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mot kommissionen, punkt 241).

— Den första delgrunden: Underlåtenheten att beakta den relativt begränsade storleken av produktmarknaden

235 Det framgår av skäl 408 i det angripna beslutet att kommissionen i sin bedömning av överträdelsens allvar har beaktat den begränsade storleken av såväl den relevanta geografiska marknaden som den relevanta produktmarknaden.

236 Det framgår av skäl 408 i förening med skäl 409 i det angripna beslutet (se punkt 184 ovan) och, i synnerhet, användningen av ordet ”dock” i det sistnämnda skälet att kommissionen, trots den begränsade storleken av den ena eller den andra av dessa marknader, ansåg att överträdelsen var ”mycket allvarlig”, eftersom den ”gäll[de] fastställande av priser på råtobakssorter i Spanien och fördelning av kvantiteter”.

237 Tribunalen konstaterar att denna bedömning är korrekt.

238 När det gäller omfattningen av den geografiska marknaden utgör den enbart ett av tre relevanta kriterier som enligt riktlinjerna ska beaktas vid helhetsbedömningen av överträdelsens allvar. Bland dessa tre kriterier, som är ömsesidigt beroende av varandra, är överträdelsens art det grundläggande (se punkterna 233 och 234 ovan).

239 Den överträdelse som beredningsföretagen och Deltafina har klandrats för, som gäller fastställande av priser på råtobakssorter i Spanien och fördelning av inköpskvantiteter från producenterna, utgör en överträdelse av mycket allvarlig art. I artikel 81.1 a, b och c EG anges uttryckligen att samordnade förfaranden som innebär att inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs, att produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras eller att marknader eller inköpskällor delas upp är oförenliga med den gemensamma marknaden. Överträdelser av detta slag, särskilt när det är fråga om horisontell samverkan, kvalificeras i rättspraxis som särskilt allvarliga, eftersom de utgör ett direkt ingrepp i de väsentliga parametrarna för konkurrensen på den relevanta marknaden (förstainstansrättens dom av den 11 mars 1999 i mål T-141/94, Thyssen Stahl mot kommissionen, REG 1999, s. II-347, punkt 675) eller uppenbara överträdelser av

gemenskapens konkurrensregler (förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-311/94, BPB de Eendracht mot kommissionen, REG 1998, s. II-1129, punkt 303). Det ska även erinras om att mycket allvarliga överträdelser i den mening som avses i punkt 1 A andra stycket tredje strecksatsen i riktlinjerna omfattar ”i huvudsak … horisontella begränsningar såsom priskarteller och karteller för uppdelning av marknader”. Till detta ska läggas den omständigheten, vilken framhållits i skäl 411 i det angripna beslutet, att beredningsföretagens kartell delvis var hemlig, vilket utgör en omständighet som är ägnad att skärpa bedömningen av överträdelsens allvar.

240 Den geografiska marknadens omfattning är vidare inte ett självständigt kriterium i den meningen att det endast är överträdelser som omfattar merparten av medlemsstaterna som skulle kunna kvalificeras som ”mycket allvarliga”. Varken i fördraget, förordning nr 17, förordning nr 1/2003, riktlinjerna eller rättspraxis uttalas det att endast geografiskt mycket omfattande begränsningar kan kvalificeras så (se, för ett motsvarande synsätt, förstainstansrättens dom av den 18 juli 2005 i mål T-241/01, Scandinavian Airlines System mot kommissionen, REG 2005, s. II-2917, punkt 87).

241 Den relevanta geografiska marknadens begränsade storlek utgör således inte något hinder mot att kvalificera den överträdelse som konstaterats i förevarande fall som ”mycket allvarlig”.

242 Denna bedömning gäller i än högre grad när det gäller den relevanta produktmarknadens begränsade storlek, eftersom produktmarknadens storlek i princip inte är en omständighet som det är obligatoriskt att beakta, utan endast en relevant omständighet bland andra för att bedöma hur allvarlig en överträdelse är och för att fastställa bötesbeloppet (se, för ett motsvarande synsätt, domen i det ovan i punkt 34 nämnda målet Dalmine mot kommissionen, punkt 132).

243 Även om kommissionen har ansett att den begränsade storleken av den relevanta geografiska marknaden och den relevanta produktmarknaden inte hindrat att överträdelsen anses vara mycket allvarlig har den ändå till fullo beaktat denna begränsade

storlek vid fastställandet av böternas utgångsbelopp, som fastställs utifrån överträdelsens allvar (se i synnerhet skäl 414 i det angripna beslutet). Kommissionen har således fastställt ett utgångsbelopp på endast 8 000 000 euro för Deltafina, trots att det i riktlinjerna anges att utgångsbeloppet kan fastställas till 20 000 000 euro eller mer när det rör sig om mycket allvarliga överträdelser.

244 Talan kan, mot bakgrund av vad som anförts ovan, inte bifallas på den första delen av den fjärde grunden.

— Den andra delgrunden: Bedömningen av överträdelsens konkreta påverkan på marknaden

245 Enligt punkt 1 A första stycket i riktlinjerna ska man ”vid bedömningen av överträdelsens allvar … beakta överträdelsens art, dess konkreta påverkan på marknaden, om den är mätbar, och omfattningen av den relevanta geografiska marknaden”.

246 Tribunalen påminner även om att överträdelsens art tillmäts störst vikt vid bedömningen av om en överträdelse är mycket allvarlig och att avtal eller samordnade förfaranden syftande till att fastställa priser eller dela upp marknader redan utifrån sin art kan anses vara ”mycket allvarliga”, utan att dessa beteenden behöver vara geografiskt vittgående eller ha någon särskild påverkan (se punkt 233 ovan).

247 Kommissionen har i det angripna beslutet vid sin bedömning av överträdelsens allvar beaktat att beredningsföretagens kartell från och med år 1998 medförde konkreta effekter på marknaden, även om den dels redan kvalificerat överträdelsen som ”mycket allvarlig” utifrån dess art (skälen 409–411 i det angripna beslutet), dels anfört att dessa effekter inte kan kvantifieras exakt (skäl 412 i det angripna beslutet).

248 När kommissionen valt att beakta den konkreta påverkan på marknaden som överträdelsen medfört måste den kunna lägga fram konkreta, tillförlitliga och tillräckliga indicier som gör det möjligt för den att bedöma vilket faktiskt inflytande som överträdelsen har kunnat ha på konkurrensen på marknaden (se, för ett motsvarande synsätt, förstainstansrättens dom av den 27 september 2006 i mål T-322/01, Roquette Frères mot kommissionen, REG 2006, s. II-3137, punkterna 73–75).

249 I förevarande fall har kommissionen, i den del av det angripna beslutet som ägnats åt bedömningen av överträdelsens allvar (se skäl 413 i det angripna beslutet), inte lagt fram några sådana indicier till stöd för att beredningsföretagens kartell medfört någon reell påverkan på marknaden från och med år 1998, utan begränsat sig till att hänvisa till att denna kartell till fullo genomförts och upprätthållits från och med år 1998. Detta utgör endast ett första indicium på att sådana verkningar förekommit (se punkt 252 nedan).

250 Den omständigheten att kommissionen inte i denna del av det angripna beslutet har bevisat att beredningsföretagens kartell har haft en konkret påverkan på marknaden saknar emellertid betydelse för att överträdelsen kvalificeras som ”mycket allvarlig”. Denna kvalificering följer i alla händelser av den ifrågavarande överträdelsens art (se punkterna 233, 238, 239 och 246 ovan).

251 Tribunalen finner vidare, inom ramen för sin obegränsade behörighet, att denna underlåtenhet att styrka en konkret påverkan på marknaden inte kan ge upphov till tvivel om riktigheten av det utgångsbelopp för böterna som kommissionen fastställt utifrån överträdelsens allvar.

252 Det ska för det första beaktas att eftersom beredningsföretagens kartell omfattade samtliga godkända beredningsföretag i Spanien, dessa företag köpte nästan all råtobak som producerades varje år i detta land och kartellen omfattade all råtobak som dessa beredningsföretag köpte, utgör det verkliga genomförandet av denna kartell ett första indicium på förekomsten av påverkan på marknaden.

253 För det andra innehåller det angripna beslutet, i andra delar än den som rör bedömningen av överträdelsens allvar, indicier för att kartellen haft en konkret påverkan på marknaden.

254 Således har kommissionen i skäl 173 i det angripna beslutet anfört att år 1998 hade ”den prisstegring som ägt rum under tidigare år avstannat och priserna även fallit”. Den tillade att Agroexpansión den 15 februari 2002 upplyste kommissionen om att ”de spanska beredningsföretagen, under verksamhetsåret 1998/1999, allmänt har iakttagit de beskrivna överenskommelserna” och att ”de således för första gången har lyckats åstadkomma en viss stabilitet på marknaden, vilket lett till att föregående års prisstegringar har avtagit och att den samlade förhandlingsstyrkan inom produktionssektorn har fått en motvikt”.

255 På samma sätt har kommissionen i skäl 301 i det angripna beslutet förklarat att det högsta genomsnittliga leveranspriset, angående vilket beredningsföretagen och Deltafina kommit överens, ”mycket direkt avgör det slutliga pris som betalas för varje given tobakssort” och att ” överträdelsens påverkan på konkurrensen har varit markant

genom att beredningsföretagen, till följd av överenskommelsen avseende det [högsta] genomsnittliga leveranspriset, har kunnat uppnå största möjliga enhetlighet när det gäller det slutliga priset de betalar producenterna och en sänkning av priserna, till deras fördel, till under den nivå som skulle ha följt av en fri konkurrens".

256 Slutligen har kommissionen, i skäl 314 i det angripna beslutet, anfört att det framgår av tabellen i skäl 38 i samma beslut att från och med år 1998 har "priserna stabiliserats och även gått ned (år 1998 var nedgången för samtliga sorter 4,8 procent)". Kommissionen upprepade, med hänvisning till skäl 173 i det angripna beslutet, att Agroexpansión bekräftat sambandet mellan beredningsföretagens kartell och prisnedgången.

257 De överväganden som anförts ovan påverkas inte av vad som angetts i rapporten från Deltafinas ekonom av den 13 januari 2005. För det första erkände denna ekonom uttryckligen att en prisnedgång på samtliga råtobakssorter inträffat år 1998. För det andra framgår det av denna rapport att även om priset, vad gäller perioden 1999–2001, på tobakssorten Virginia hade ökat var priset på övriga sorter stabilt eller hade gått ned. Det kan slutligen inte uteslutas att om kartellen inte hade funnits skulle priset på tobakssorten Virginia ha ökat än mer eller priset på övriga tobakssorter ha ökat i stället för att ligga stilla eller sjunka. När det gäller denna ekonoms jämförelse av prisutvecklingen för tobakssorten Virginia på den spanska marknaden och på marknaden i de tre övriga råtobaksproducerande medlemsstaterna kan inga slutsatser dras av denna, eftersom konkurrensvillkoren och de regler som är tillämpliga på var och en av dessa nationella marknader inte nödvändigtvis är likvärdiga.

258 För det tredje kan det konstateras att även om kommissionen i det angripna beslutet har bedömt överträdelsens allvar med beaktande av de konkreta effekter som beredningsföretagens kartell haft på marknaden, har den omständigheten att sådana effekter endast uppkommit under en del av den period då överträdelsen pågick, i förevarande fall från och med år 1998, och att den ifrågavarande geografiska marknaden var av begränsad storlek föranlett kommissionen att för Deltafina fastställa böternas utgångsbelopp till endast 8 000 000 euro, trots att det anges i riktlinjerna att utgångsbeloppet kan fastställas till 20 000 000 euro eller mer när det rör sig om mycket allvarliga överträdelser.

259 Härav följer att talan inte kan bifallas på den andra delen av den fjärde grunden.

— Den tredje delgrunden: Motsägelse mellan skäl 413 i det angripna beslutet och andra skäl i samma beslut

260 Tribunalen konstaterar att det, tvärtemot vad Deltafina gjort gällande, inte föreligger någon motsägelse mellan påståendet i skäl 413 i det angripna beslutet att ”beredningsföretagens kartell till fullo genomförts och upprätthållits” och de övriga skäl som Deltafina hänvisat till.

261 För det första är Deltafinas påstående resultatet av bolagets underlåtenhet att ta del av hela det ifrågavarande avsnittet i skäl 413 i det angripna beslutet. Kommissionen har nämligen i detta avsnitt endast gjort gällande att beredningsföretagens kartell till fullo genomförts och upprätthållits från och med år 1998. Skälen 85, 88, 111, 122, 133, 144, 284 och 307 i det angripna beslutet rör emellertid kartellens funktion under åren 1996 och 1997.

262 När det vidare gäller uppgifterna i skälen 113, 126 och 130 i det angripna beslutet är dessa inte relevanta, eftersom de rör producentföreträdarnas kartell och inte beredningsföretagens kartell.

263 På samma sätt redogörs i skälen 175, 206, 229, 231–233, 235, 239, 255–257, 294, 295 och 319 i det angripna beslutet för problemen rörande de bilaterala förhandlingarna mellan beredningsföretagen och producentföreträdarna. Såsom anges i skäl 295 i det angripna beslutet påverkar ”det förhållandet att dessa bilaterala förhandlingar misslyckades … inte bedömningen av beredningsföretagens konkurrensbegränsande beteende”. Med andra ord saknar ovannämnda problem betydelse såvitt gäller genomförandet och upprätthållandet av beredningsföretagens kartell från och med år 1998.

264 Även om det i skäl 186 i det angripna beslutet har angetts att de diskussioner som förts mellan beredningsföretagen i början av år 1999 inte ledde till att något avtal slöts har det där även angetts att beredningsföretagen beslutade att förlänga ramavtalet från föregående år. Detta framgår än tydligare av skäl 187 i det angripna beslutet.

265 Kommissionen har i skäl 244 i det angripna beslutet, som rör år 2001, begränsat sig till att ange att den ”inte har några exempel på informationsutbyte under skördeperioden”. Den har inte påstått att de avtal som träffats mellan Deltafina och de spanska beredningsföretagen inte skulle ha genomförts till fullo detta år. Tvärtom har den, i skäl 236 i det angripna beslutet, angett att 1998 års ramavtal förlängdes år 2001. Härtill kommer att det framgår av skäl 240 i det angripna beslutet att alla de spanska beredningsföretagen under det administrativa förfarandet uttryckligen medgett att detta ramavtal förlängdes till den 3 oktober 2001.

266 När det slutligen gäller skäl 296 i det angripna beslutet har kommissionen där nöjt sig med att ange att de avtal eller samordnade förfaranden i vilka beredningsföretagen och Deltafina har deltagit var ”en enda, fortlöpande” överträdelse.

267 Talan kan således inte bifallas på den tredje delen av den fjärde grunden.

— Den fjärde delgrunden: Deltafina har felaktigt ansetts vara den största köparen av bearbetad tobak i Spanien

268 Tribunalen konstaterar att kommissionen, tvärtemot vad Deltafina har påstått, inte har gjort någon felbedömning genom att konstatera att detta företag hade en stark ställning på marknaden för inköp av bearbetad spansk tobak.

269 För det första motsägs inte kommissionens bedömning i denna del på något sätt av vad som angetts i Deltafinas ekonoms rapport. Det ska i detta avseende konstateras att Cetarsa, i tabell nr 5 i denna rapport, upptagits bland de företag som köper bearbetad spansk tobak, trots att det är ett företag som utför den första beredningen av tobak och inte köper bearbetad tobak från utomstående. De uppgifter som anges i denna tabell hänför sig till försäljningar av spansk bearbetad tobak till cigarettillverkare, vilket Deltafina förklarat i sitt svar på en av tribunalens skriftliga frågor. För övrigt var det, även om de uppgifter som lagts fram av Deltafinas ekonom beaktas, Deltafina och inte Cetarsa som var den största säljaren av bearbetad spansk tobak under åren 2000 och 2001. Under dessa år hade Deltafina 31,6 procent respektive

28,7 procent av marknaden för försäljning av bearbetad spansk tobak, medan Cetarsas marknadsandel uppgick till 26,7 procent respektive 27,6 procent.

270 För det andra var Deltafina utan tvekan den största kunden hos tre av de fyra spanska bearbetningsföretagen. Det är ostridigt mellan parterna att Taes sålde huvuddelen av sin produktion till Deltafina. Vidare var Deltafina, vilket angetts i skäl 21 i det angripna beslutet och i tabell 7 i rapporten från Deltafinas ekonom, den överlägset största kunden hos Agroexpansión under åren 1996–1998. Dessutom har Cetarsa, i sitt svar av den 15 mars 2002 på kommissionens begäran om upplysningar, angett att dess största kunder i storleksordning var Deltafina, Altadis och Dimon. Slutligen framgår det av samma tabell att Deltafina, under åren 1999 och 2000, var kund hos de fyra spanska beredningsföretagen.

271 För det tredje hade, förutom de affärsrelationer som beskrivits ovan, Deltafina andra affärsrelationer med vissa beredningsföretag. Såsom framgår av skäl 29 i det angripna beslutet, vilket Deltafina inte har ifrågasatt i sak, hade bolaget träffat avtal med Cetarsa, som hade en överkapacitet i fråga om beredning, om beredning och tröskning av ett parti tobak från Taes och Agroexpansión.

272 Genom de omständigheter som angetts ovan är det utrett att Deltafina hade större förmåga än något annat bolag att påverka beteendet hos de spanska beredningsföretagen, såsom kommissionen anfört i skäl 417 i det angripna beslutet.

273 Talan kan således inte bifallas på den fjärde delen av den fjärde grunden.

— Den femte delgrunden: Avsaknad av motivering angående konsekvenserna av den osäkerhet som framkallats av den spanska rättsliga regleringen och de spanska myndigheternas hållning för fastställandet av böterna

274 Tvärtemot vad Deltafina gjort gällande har kommissionen i det angripna beslutet mycket exakt angett skälen till att den osäkerhet som framkallats av den spanska rättsliga regleringen och de spanska myndigheternas hållning vad gäller förhandlingar av standardavtal endast motiverar symboliska böter när det gäller producentföreträdarna.

275 Såsom framhållits i sammanfattningen i skälen 275–277 i det angripna beslutet och som angetts i punkterna 15–21 och 107 ovan rör det angripna beslutet två horisontella karteller, varav den första omfattar de spanska beredningsföretagen och Deltafina och den andra producentföreträdarna. I samma skäl anges att var och en av dessa karteller tar sig uttryck i en rad avtal och/eller samordnade förfaranden och utgör en enda, fortlöpande överträdelse av artikel 81.1 EG.

276 Det framgår även klart av det angripna beslutet att beredningsföretagens kartell bestod av två delar, nämligen

— dels perioden 1996–2001, då Deltafina och beredningsföretagen i hemlighet träffat avtal och/eller deltagit i samordnade förfaranden syftande till att varje år fastställa (högsta) genomsnittliga leveranspriser för varje råtobakssort, oavsett kvalitet, och att fastställa hur stor kvantitet av varje råtobakssort som vart och ett av beredningsföretagen fick köpa hos producenterna (se i synnerhet sammanfattningen i skälen 276 och 278 i det angripna beslutet och, vad gäller bedömningen

att denna del av kartellen varit ”hemlig”, skälen 411, 413, 438 och 454 i det angripna beslutet),

— dels perioden 1999–2001, då beredningsföretagen och Deltafina träffat avtal och/eller deltagit i samordnade förfaranden i syfte att fastställa prisintervaller för de olika kvalitetsklasserna inom varje råtobakssort och om övriga villkor som de föreslog för producentföreträdarna vid kollektiva förhandlingar mellan de två sektorerna (se i synnerhet sammanfattningen i skälen 276 och 280 i det angripna beslutet).

277 När det gäller producentföreträdarnas kartell anges det klart i det angripna beslutet att denna tagit sig uttryck i en rad avtal och/eller samordnade förfaranden under perioden 1996–2001, i syfte att varje år fastställa prisintervaller för de olika kvalitetsklasserna inom varje råtobakssort och övriga villkor som de därefter föreslog för beredningsföretagen vid kollektiva förhandlingar mellan de två sektorerna (se i synnerhet sammanfattningen i skälen 277 och 318 i det angripna beslutet).

278 Det framgår med andra ord klart av det angripna beslutet att beredningsföretagens kartell gick betydligt längre än producentföreträdarnas kartell, eftersom den innefattade en hemlig del som låg utanför de kollektiva förhandlingarna mellan de två sektorerna.

279 Kommissionen har även i det angripna beslutet, inom ramen för fastställandet av bötesbeloppet, prövat konsekvenserna av den spanska rättsliga regleringen och de spanska myndigheternas hållning för beteendet hos de olika mottagarna och specifikt utvecklat sitt resonemang i detta avseende.

280 Således har kommissionen, för det första, granskat producentföreträdarnas kartell (skälen 425–430 i det angripna beslutet).

281 Kommissionen har i detta avseende inledningsvis, genom att hänvisa till skäl 350 och följande skäl i det angripna beslutet, påmint om att tillämpliga nationella bestämmelser inte krävde att producentföreträdarna och de spanska beredningsföretagen skulle komma överens om prisintervall och ytterligare villkor. Den anförde vidare att även om det i denna reglering under åren 1982–2000 föreskrevs att standardavtalen, för att godkännas av jordbruksministeriet, måste innehålla bestämmelser om ”det garanterade lägstapriset” och ”det pris producenten skulle motta för råvaran”, fanns det ingen skyldighet för de parter som förhandlade fram dessa standardavtal att komma överens om ”de egentliga siffervärden som skulle tas in i dessa prisvillkor”. När det gäller denna sistnämnda anmärkning framhöll kommissionen för övrigt att jordbruksministeriet, under perioden 1995–1998, godkänt standardavtal där prisvillkoren saknade innehåll (skäl 426 i det angripna beslutet).

282 Kommissionen redogjorde vidare i skäl 427 i det angripna beslutet för vissa omständigheter som, i följande skäl, föranledde den att erkänna att ”den rättsliga ramen kring de kollektiva förhandlingarna om standardavtal kunde ge upphov till betydande osäkerhet om huruvida producentföreträdarnas och beredningsföretagens beteende var lagligt just i samband med sådana kollektiva förhandlingar om standardavtal”. Dessa omständigheter var följande:

— I de standardavtal som förhandlades fram mellan år 1995 och år 1998 och som godkändes av jordbruksministeriet föreskrevs att samtliga producentföreträdare gemensamt skulle förhandla med varje enskilt beredningsföretag om pristabeller och övriga villkor.

— År 1999 godkände jordbruksministeriet till och med de pristabeller som redan hade förhandlats fram gemensamt av samtliga producentföreträdare och de fyra beredningsföretagen.

— Dessa pristabeller bifogades de standardavtal som samma år publicerades i *Boletín Oficial del Estado*.

— Under 2000 och 2001 inbjöd jordbruksministeriet representanter för de båda sektorerna till en rad möten – av vilka några hölls på ministeriet – i syfte att enas om pristabellerna. På så sätt uppmuntrade ministeriet producenterna att fortsätta med sina kollektiva förhandlingar om pristabellerna.

283 Kommissionen tillade i skäl 429 i det angripna beslutet att det var allmänt känt att förhandlingar förekom och också vad de resulterade i och att innan kommissionen inledde det administrativa förfarandet var det ingen myndighet som någonsin ifrågasatte huruvida de var förenliga med gemenskapslagstiftning eller spansk lagstiftning.

284 Slutligen framgår det av skäl 430 i det angripna beslutet att det är de omständigheter som redovisats i punkterna 282 och 283 som har föranlett kommissionen att endast fastställa symboliska böter på 1 000 euro för producentföreträdarna.

285 När det, för det andra, gäller beredningsföretagens kartell, har kommissionen behandlat betydelsen av den spanska rättsliga regleringen och de spanska myndigheternas hållning i skälen 437 och 438 i det angripna beslutet.

286 Kommissionen har i detta avseende skilt mellan den del av denna kartell som avsett ”offentligt” förhandlande och slutande av standardavtal med producentföreträdarna – i synnerhet förhandlingen om prisintervall och övriga villkor – och den ”hemliga” delen av samma kartell.

287 Sålunda har kommissionen, i skäl 437 i det angripna beslutet, angett att vad som anförts i skälen 427–429 i det angripna beslutet angående producentföreträdarnas beteende (se punkterna 282 och 283 ovan) även gör sig gällande beträffande den förstnämnda delen av beredningsföretagens kartell.

288 Kommissionen har vidare i skäl 438 i det angripna beslutet anfört, beträffande den hemliga delen av denna kartell, att beredningsföretagens förfaranden ”gått betydligt längre än vad som föreskrivits i tillämpliga bestämmelser eller vad som följt av offentliga förhandlingar och avtalen med producentföreträdarna”. Den har dock i samma skäl anfört att ”de offentliga förhandlingarna mellan producentföreträdarna och beredningsföretagen …, i vart fall i någon mån, [har] bestämt den materiella ramen (i synnerhet avseende tillfällen för samordning och antagande av en gemensam hållning) inom vilken beredningsföretagen kunnat, förutom den gemensamma hållning de antagit inom ramen för offentliga förhandlingar, utforma sin hemliga strategi angående genomsnittliga (högsta) leveranspriser och kvantiteter”.

289 Såsom framgår av den sista meningen i skäl 438 i det angripna beslutet har kommissionen, mot bakgrund av de omständigheter som angetts i punkterna 287 och 288 ovan, beslutat om en minskning av det grundbelopp för böterna som fastställts för beredningsföretagen och Deltafina med 40 procent på grund av förmildrande omständigheter.

290 Mot bakgrund av vad som ovan anförts kan talan inte bifallas på den femte delen av den fjärde grunden.

— Den sjätte delgrunden: Underlåtenhet att beakta att Deltafina inte har deltagit i de diskussioner och förhandlingar som ägt rum mellan de spanska beredningsföretagen och producentföreträdarna

291 Den sjätte delen av den fjärde grunden saknar stöd i de faktiska omständigheterna, eftersom kommissionen i det angripna beslutet inte har ansett att de ”vertikala” diskussionerna och förhandlingarna mellan de spanska beredningsföretagen och producentföreträdarna stred mot artikel 81 EG. Den omständigheten att Deltafina inte har deltagit i dessa diskussioner och förhandlingar kan således inte på något sätt påverka bedömningen av hur allvarlig bolagets överträdelse varit, och således inte heller det utgångsbelopp för böterna som fastställts för bolaget.

— Den sjunde delgrunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen genom att kommissionen avvikit från sin tidigare beslutspraxis

292 Eftersom kommissionens tidigare beslutspraxis inte i sig utgör den rättsliga ramen för åläggande av böter på konkurrensområdet (domen i det ovan i punkt 101 nämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 234) kan talan inte bifallas på den sjunde delen av den fjärde grunden.

— Slutsats avseende den fjärde grunden

293 Av vad som anförts ovan följer att talan inte kan bifallas på den fjärde grunden.

Den femte grunden: Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 1 B i riktlinjerna samt åsidosättande av likabehandlingsprincipen

Sammanfattning av det angripna beslutet

294 Kommissionen har i skälen 432 och 433 i det angripna beslutet bedömt varaktigheten av beredningsföretagens och Deltafinas överträdelse.

295 Kommissionen anförde inledningsvis, med hänvisning till skäl 92 i det angripna beslutet, att beredningsföretagens kartell inleddes den 13 mars 1996 (skäl 432 i det angripna beslutet).

296 Vidare anförde den att enligt beredningsföretagens uppgifter upphörde kartellen den 3 oktober 2001. Kommissionen anförde att det ”senaste bevis” den förfogade över rörde ett möte den 10 augusti 2001, vilket nämnts i skäl 260 i det angripna beslutet, och fastslog därför att överträdelsen inte pågick längre än till och med den dagen (skäl 432 i det angripna beslutet).

297 Mot denna bakgrund fastställde kommissionen att överträdelsen pågått i fem år och fyra månader, vilket utgör en överträdelse med lång varaktighet. Den ökade således, i skäl 433 i det angripna beslutet, utgångsbeloppet för böterna för vart och ett av de spanska beredningsföretagen och för Deltafina med 50 procent.

Parternas argument

298 Deltafina har inom ramen för sin femte grund, som anförts till stöd för andrahandsyrkandet, anfört att kommissionen i skälen 432 och 433 i det angripna beslutet ”endast har samlat allt beteende”, det vill säga det ”verkliga” beteende som tillskrivits beredningsföretagen och det ”potentiella” uppträdande som tillskrivits Deltafina, fastställt överträdelsens varaktighet till ”mer än fem år och fyra månader”, ansett att denna överträdelse för samtliga inblandade utgjort en överträdelse med lång varaktighet och ökat utgångsbeloppet för böterna med 50 procent för var och en av de inblandade. Enligt sökanden borde kommissionen, eftersom den tillskrivit bolaget ett ”medansvar i fråga om uppsåt som inte stöds av omständigheterna eller något specifikt beteende”, i vart fall ha fastställt ett precist ”startdatum” för överträdelsen. Kommissionen borde således ha angett ”när Deltafinas uppsåt skulle ha fått en yttre inverkan på de fyra spanska beredningsföretagens uppsåt, genom att påverka eller bestämma deras beteende”.

299 Deltafina har mot den bakgrunden yrkat att tribunalen ska sätta ned bötesbeloppet utifrån att överträdelsen endast ska anses ha haft en medellång varaktighet.

300 Kommissionen har invänt att startpunkten för beredningsföretagens kartell ska fastställas till den 13 mars 1996, då den höll sitt första möte.

Tribunalens bedömning

301 Det kan konstateras att kommissionen, i skäl 432 i det angripna beslutet, uttryckligen har fastställt startpunkten för beredningsföretagens kartell till den 13 mars 1996.

302 Såsom framgår av skäl 92 i det angripna beslutet, till vilket det hänvisas i skäl 432 i detta beslut, var det detta datum som – enligt de upplysningar som lämnats av Taes, WWTE och Agroexpansión – Deltafina och de spanska beredningsföretagen träffades för första gången, då för att diskutera priser och inköpsvolymer för råtobak vad gäller verksamhetsåret 1996/1997.

303 Kommissionen hade särskilt starka skäl att ange detta datum som startpunkt för överträdelsen när det gäller Deltafina eftersom, såsom angetts i punkt 125 ovan, bolaget vid det ifrågavarande mötet företräddes av såväl sin styrelseordförande, M, som sin inköpschef, C.

304 För övrigt grundar sig Deltafinas argumentation på den felaktiga förutsättningen att bolaget befann sig utanför beredningsföretagens kartell och endast underlättade överträdelsens genomförande (se punkterna 122–133 ovan).

305 Deltafina har inte ifrågasatt kommissionens bedömning att överträdelsen upphörde den 10 augusti 2001. Det var således korrekt av kommissionen att fastställa att överträdelsen pågick under mer än fem år och fyra månader – det vill säga en överträdelse med lång varaktighet i den mening som anges i riktlinjerna – och således även att öka utgångsbeloppet för Deltafinas böter med 50 procent.

306 Talan kan således inte bifallas på den femte grunden.

Den sjätte grunden: Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 2 i riktlinjerna samt avsaknad av motivering

Sammanfattning av det angripna beslutet

307 Det framgår av skäl 436 i det angripna beslutet att grundbeloppet för de böter som fastställts för Deltafina ökats med 50 procent på grund av försvårande omständigheter, till följd av att detta bolag haft en ledande roll i beredningsföretagens kartell.

308 Kommissionen anförde i detta avseende följande i skäl 435 i det angripna beslutet:

”Det följer av de omständigheter som redovisats i skäl 361 och följande skäl [i det angripna beslutet] att Deltafina haft en bestämmande roll när det gällde att utforma och genomföra de avtal om (högsta) genomsnittliga leveranspriser och kvantiteter som ingicks mellan beredningsföretagen efter år 1996. Deltafina (företrätt av sin styrelseordförande) övertygade de spanska beredningsföretagen att samordna sina inköpsstrategier. Bolaget förvarade även beredningsföretagens konkurrensbegränsande avtal och fungerade som skiljedomare vad avser dessa avtal, i synnerhet när de konkurrensbegränsande förfarandena inleddes.”

309 Kommissionen tillade, i skäl 436 i det angripna beslutet, att ”Deltafinas ledande roll i beredningsföretagens kartell .. för övrigt [har] bekräftats av Agroexpansión och WWTE i deras svar på meddelandet om invändningar och vid det muntliga hörande … som följde”.

Parternas argument

310 Deltafina har till stöd för den sjätte grunden, som anförts till stöd för bolagets andrahandsyrkande, gjort gällande att det angripna beslutet, i den mån kommissionen ansåg att dess ledande roll utgjorde en försvårande omständighet, är felaktigt på två sätt.

311 För det första saknar, enligt bolaget, det angripna beslutet motivering, genom att kommissionen i skäl 435 endast har hänvisat på ett allmänt sätt till ”de skäl som anges i skäl 361 och följande skäl”.

312 Deltafina har i detta avseende anfört att dessa omständigheter är begränsade till närvaro vid möten, förslag, mottagande av information, bevarande av en handling och sändande av skrivelser, medling och deltagande i diskussioner, det vill säga ”passivt, externt beteende som begränsats till närvaro eller, på sin höjd, ett indirekt främjande av uppträdandet hos de spanska beredningsföretagen, vilka var kartellens verkliga centralgestalter”. Dessa omständigheter visar på intet sätt att bolaget haft en ledande roll i kartellen.

313 Deltafina har, för det andra, anfört att kommissionen för att tillskriva bolaget en sådan roll har grundat sig på vissa delar av svaren från Agroexpansión och WWTE på meddelandet om invändningar. Bolaget har på nytt klandrat kommissionen för att den vägrat ge det tillgång till dessa svar, vilket allvarligt åsidosatt dess rätt till försvar.

314 Mot denna bakgrund har Deltafina yrkat att tribunalen ska sätta ned bötesbeloppet, genom att bortse från den ökning med 50 procent som kommissionen tillämpat på grund av försvårande omständigheter.

315 Kommissionen har anfört att talan inte kan bifallas på den femte grunden.

316 Kommissionen har, för det första, anfört att den i det angripna beslutet har, på ett tillräckligt klart och tydligt sätt, angett skälen till att den ansett att Deltafina haft en ledande roll i kartellen. Den har mer specifikt hänvisat till skäl 435 i det angripna beslutet, i vilket det hänvisas till de omständigheter som angetts i skälen 361–369 i beslutet.

317 Enligt kommissionen framgår det klart av dessa omständigheter att Deltafina haft en ledande roll i kartellen.

318 Kommissionen har, för det andra, hänvisat till de skäl som återgetts i punkt 147 ovan och bestritt att den skulle ha åsidosatt Deltafinas rätt till försvar genom att inte ge bolaget tillgång till svaren från Agroexpansión och WWTE på meddelandet om invändningar.

Tribunalens bedömning

319 Vad för det första avser påståendet att motiveringen är otillräcklig, följer det av fast rättspraxis att det av motiveringen till ett individuellt beslut klart och tydligt ska framgå hur den institution som har antagit rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och så att den behöriga domstolen ges möjlighet att utföra sin prövning. Frågan huruvida kravet på motivering är uppfyllt ska bedömas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Det krävs inte att alla relevanta faktiska och rättsliga omständigheter anges i motiveringen, eftersom bedömningen av om den uppfyller kraven i artikel 253 EG inte ska ske endast utifrån rättsaktens ordalydelse, utan även utifrån sammanhanget och samtliga rättsregler på det ifrågavarande området (se domstolens dom av den 2 april 1998 i mål C-367/95 P, kommissionen mot Sytraval och Brink's France, REG 1998, s. I-1719, punkt 63 och där angiven rättspraxis).

320 Det kan i förevarande fall konstateras att kommissionen, i skäl 435 i det angripna beslutet, på ett tillräckligt precist sätt har angett de omständigheter på vilka den grundat sin bedömning att Deltafina haft en ledande roll i beredningsföretagens kartell. Således har den i detta skäl, förutom att den klart har identifierat det beteende från Deltafinas sida som, enligt kommissionen, motiverade en sådan kvalificering, även uttryckligen hänvisat till de omständigheter som angetts i skäl 361 och följande skäl i det angripna beslutet, i vilka skäl det i sin tur hänvisas till andra skäl.

321 Vidare har kommissionen, i skäl 436 i det angripna beslutet, anfört att Agroexpansión och WWTE i sina svar på meddelandet om invändningar och under det muntliga hörandet hade bekräftat att Deltafina haft en ledande roll i beredningsföretagens kartell.

322 Invändningen om avsaknad av motivering kan således inte godtas.

323 Tribunalen ska, för det andra, pröva den invändning som Deltafina framfört inom ramen för den första delen av den andra grunden (se punkterna 104 och 105 ovan), nämligen att kommissionen inte i meddelandet om invändningar har nämnt den omständigheten att den kunde komma att göra den bedömningen att bolaget haft en ledande roll i beredningsföretagens kartell, vilket utgjort ett åsidosättande av dess rätt till försvar.

324 Det framgår av fast rättspraxis att kommissionen uppfyller sin skyldighet att låta de berörda företagen yttra sig genom att i sitt meddelande om invändningar uttryckligen ange att den har för avsikt att undersöka huruvida de berörda företagen ska åläggas böter och de huvudsakliga faktiska och rättsliga grunder som kan medföra att böter åläggs, såsom hur allvarlig den påstådda överträdelsen är och hur länge den pågått samt det faktum att den begåtts ”uppsåtligen eller av oaktsamhet”. Kommissionen ger därigenom företagen de upplysningar som är nödvändiga för att de ska kunna försvara sig inte bara mot konstaterandet av en överträdelse, utan även mot åläggandet av böter (se, för ett motsvarande synsätt, domstolens dom i deovan i punkt 228 nämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkt 428, och av den 18 december 2008 i de förenade målen C-101/07 P och C-110/07 P, Coop de France bétail et viande m.fl. mot kommissionen, REG 2008. s. I-10193, punkt 49).

325 Det framgår vidare av rättspraxis att det skulle innebära ett oriktigt föregripande av kommissionens slutgiltiga beslut om kommissionen var skyldig att i meddelandet om invändningar uttala sig konkret om nivån på de böter den avsåg att ålägga de berörda företagen (se, för ett motsvarande synsätt, domen i det ovan i punkt 120 nämnda målet Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 21).

326 Det kan i förevarande fall konstateras att kommissionen, i enlighet med ovan angiven rättspraxis, i meddelandet om invändningar har angett de huvudsakliga faktiska och rättsliga grunder som kan motivera de böter som den avsåg att ålägga Deltafina. Sålunda har den, i punkt 459 i meddelandet, i synnerhet angett att den vid bedömningen av överträdelsens allvar avsåg att beakta den omständigheten att avtal syftande till att fastställa priser och kvantiteter är bland de allvarligaste överträdelserna av konkurrensreglerna. I punkt 460 i meddelandet om invändningar anförde den att den överträdelse som tillskrivits beredningsföretagen hade inletts den 13 mars 1996 och, enligt vad dessa angivit, pågått till den 3 oktober 2001. Den tillade emellertid att det sista bevis den själv hade rörde ett möte den 10 augusti 2001. Slutligen anförde kommissionen, i punkt 461 i meddelandet om invändningar, att den skulle beakta samtliga omständigheter i ärendet, såsom de beskrivits i meddelandet, i synnerhet den individuella roll som var och en av dess mottagare spelat, den påverkan som det spanska regelverket i fråga om jordbruksprodukter kunde ha haft för dessa mottagares beteende och det samarbete som beredningsföretagen och deras sammanslutning tillhandahållit enligt meddelandet om samarbete.

327 Visserligen har kommissionen inte i meddelandet om invändningar angett att den kunde komma att anse att Deltafina varit ledare för kartellen. Det ska framhållas att en sådan kvalificering medför omfattande konsekvenser avseende det bötesbelopp som ska åläggas det berörda företaget. Således rör det sig, i enlighet med punkt 2 i riktlinjerna, om en försvårande omständighet som medför en icke försumbar ökning av grundbeloppet för böterna. På samma sätt utesluter, enligt avsnitt B e i meddelandet om samarbete, en sådan kvalificering automatiskt att företaget kan komma i åtnjutande av någon större nedsättning av böterna, även om det företag som ansetts ha varit ledare skulle uppfylla alla angivna villkor för att erhålla en sådan nedsättning. Det ankommer mot den bakgrunden på kommissionen att i meddelandet om invändningar föra fram de omständigheter som den anser vara relevanta för att tillskriva företaget en ledande roll i kartellen och göra det möjligt för företaget att bemöta en sådan invändning. Med hänsyn till att ett sådant meddelande endast är ett steg på vägen till antagandet av det slutliga beslutet och att det inte utgör kommissionens slutliga ställningstagande kan det emellertid inte krävas att den redan på detta stadium

gör någon rättslig bedömning av de omständigheter på vilka den kommer att grunda sin slutsats i det slutliga beslutet att företaget varit ledare för kartellen.

328 De omständigheter som kommissionen i förevarande fall angett i det angripna beslutet som skäl för att tillskriva Deltafina en ledande roll i beredningsföretagens kartell är, enligt vad den själv anfört, de omständigheter som sammanfattats i skäl 435 i beslutet. När det gäller vad som angetts i första meningen i skäl 436 i det angripna beslutet (se punkt 321 ovan) beaktar tribunalen vad kommissionen uppgett om att WWTE och Agroexpansión endast, i sina svar på meddelandet om invändningar och vid det muntliga hörandet, har bekräftat de ovan angivna omständigheterna, utan att redovisa någon omständighet som inte redan kommit till Deltafinas kännedom i meddelandet om invändningar (se punkterna 147 och 316–318 ovan). Mot denna bakgrund, och utan att det påverkar bedömningen av huruvida de omständigheter som kommissionen lagt till grund ska anses vara tillräckliga för att fastslå att Deltafina haft en ledande roll i beredningsföretagens kartell, kan det konstateras att kommissionen inte har åsidosatt bolagets rätt till försvar genom att vägra det tillgång till dessa svar på meddelandet om invändningar före antagandet av det angripna beslutet.

329 Det ska vidare konstateras att de omständigheter som kommissionen angett i det angripna beslutet som grund för att tillskriva Deltafina en ledande roll i beredningsföretagens kartell redan har nämnts i meddelandet om invändningar. Det har således varit möjligt för Deltafina att yttra sig över dessa omständigheter innan beslutet antogs. De omständigheter som angetts i skäl 435 i det angripna beslutet innefattas i de omständigheter som framgår av punkterna 416–420 i meddelandet om invändningar.

330 Kommissionen har således inte åsidosatt Deltafinas rätt till försvar genom att underlåta att i meddelandet om invändningar ange att den kunde komma att anse att bolaget varit ledare för beredningsföretagens kartell.

331 Det ska, för det tredje, prövas huruvida de faktiska omständigheter som kommissionen angett i det angripna beslutet för att kvalificera Deltafina som ledare för beredningsföretagens kartell är tillräckliga för en sådan bedömning. Deltafina har nämligen, inom ramen för denna grund (se punkt 312 ovan) liksom inom ramen för den tredje delen av den första grunden (se punkt 73 ovan) och den första delen av den andra grunden (se punkt 105 ovan), invänt att kommissionen inte har visat att bolaget haft en sådan roll i beredningsföretagens kartell.

332 Det ska understrykas att för att kunna betecknas som ledare för kartellen ska det ifrågavarande företaget ha varit en betydelsefull drivande kraft i kartellen (förstainstansrättens dom av den 15 mars 2006 i mål T-15/02, BASF mot kommissionen, REG 2006, s. II-497, punkt 374, och av den 18 juni 2008 i mål T-410/03, Hoechst mot kommissionen, REG 2008, s. II-881, punkt 423) och ha haft ett särskilt och konkret ansvar för kartellens sätt att fungera (se, för ett motsvarande synsätt, domen i det ovannämnda målet BASF mot kommissionen, punkterna 300 och 375).

333 Även om de omständigheter som kommissionen redovisat i skäl 435 i det angripna beslutet visar att Deltafina har haft en aktiv och direkt roll i beredningsföretagens kartell, kan detta emellertid inte i sig anses styrka att bolaget har varit en betydelsefull drivande kraft i denna kartell eller att dess roll varit viktigare än något av de spanska beredningsföretagens roll. Det ska i synnerhet påpekas att även om det var korrekt av kommissionen att, av de skäl som anförts i punkterna 122–133 ovan, tillskriva Deltafina ett ansvar för hela överträdelsen, har bolaget under den period då överträdelsen pågick, vilken uppgick till mer än fem år, endast närvarat vid ett begränsat antal sådana möten i beredningsföretagens kartell där de konkurrensbegränsande avtalen träffades – på sin höjd fyra av totalt nästan trettio möten – och det har endast deltagit i relativt begränsad omfattning vad avser utbyten av meddelanden och information mellan kartellens medlemmar.

334 Vidare finns det inget i handlingarna som tyder på att Deltafina skulle ha tagit något initiativ med syfte att upprätta denna kartell eller förmå något av de spanska beredningsföretagen att delta i kartellen. I synnerhet saknar kommissionen tillräckligt stöd för sitt påstående i skäl 435 i det angripna beslutet att Deltafina ”har övertygat de spanska beredningsföretagen att samordna sina inköpsstrategier”. Enbart den omständigheten att WWTE i sitt telefaxmeddelande av den 9 juli 1997 (se punkt 127 ovan) nämnt att Deltafinas styrelseordförande vid flera tillfällen uppgett att det ”inte [var] möjligt med ett avtal om priser utan ett avtal om kvantiteter” är inte tillräckligt för att styrka detta påstående. Detta gäller så mycket mer som det av samma telefaxmeddelande kan förstås att även WWTE självt önskade att ett avtal om kvantiteter skulle träffas och till och med insisterade på att det var nödvändigt att detta skulle ha en varaktighet om fem eller minst tre år. Det ska i detta avseende framhållas att WWTE, i ett telefaxmeddelande till Deltafinas styrelseordförande av den 6 november 1997, omnämnt i skäl 143 i det angripna beslutet, angav att det försökte ”med alla medel att få till stånd ett avtal om kvantiteter”, och att bolaget till nästa möte i beredningsföretagens kartell skulle föreslå ”ett garantisystem med nedsättande av avsevärda belopp, för att säkerställa avtalens genomförande”.

335 Det finns heller inget i handlingarna i målet som visar att Deltafina åtagit sig ett ansvar för aktiviteter som vanligen förknippas med rollen som ledare för en kartell, såsom att vara mötesordförande eller att centralisera och distribuera vissa uppgifter. Även om Deltafina under en kort period har förvarat ett referat, som i detalj återgav vissa olagliga avtal, har detta endast utgjort ett enstaka fall. På samma sätt förefaller de åtgärder Deltafina, enligt vad som framgår av handlingarna i målet, vidtagit som medlare vid meningsskiljaktigheter mellan beredningsföretagen ha varit mycket få och endast ha inträffat under de två första åren av beredningsföretagens kartell. I övrigt förenades dessa åtgärder inte med några konkreta hot eller några disciplinära åtgärder.

336 Talan ska således delvis bifallas på den sjätte grunden. Det angripna beslutet ska därför ändras i anledning av att det grundat sig på den försvårande omständigheten att Deltafina skulle ha varit ledare för kartellen. De konkreta konsekvenserna av denna ändring kommer att anges i punkterna 437–439 nedan.

Den sjunde grunden: Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 3 i riktlinjerna

Parternas argument

337 Deltafina har klandrat kommissionen för att den i förevarande mål inte beaktat sådana förmildrande omständigheter som anges i andra och tredje strecksatserna i punkt 3 i riktlinjerna, det vill säga ”att företaget i praktiken inte har tillämpat avtal eller förfaranden som utgör överträdelser” respektive ”att företaget har upphört med överträdelsen vid kommissionens första ingripanden”.

338 Deltafina har för det första anfört att kommissionen i det angripna beslutet ”med emfas” konstaterat att de konkurrensbegränsande avtalen och förfarandena, ”i vart fall delvis”, inte har genomförts under år 1996 (skälen 85, 88 och 111 i det angripna beslutet), 1997 (skälen 113, 122 , 126, 130 och 133 i det angripna beslutet), 1998 (skälen 144 och 175 i det angripna beslutet), 1999 (skäl 186 i det angripna beslutet), 2000 (skälen 206, 229, 231–233 och 235 i det angripna beslutet) och 2001 (skälen 239, 244 och 255–257 i det angripna beslutet). Bolaget har även hänvisat till vissa avsnitt i skälen 295, 307 och 319 i det angripna beslutet.

339 Deltafina har i detta avseende anfört att förstainstansrätten i sin dom av den 9 juli 2003 i mål T-220/00, Cheil Jedang mot kommissionen (REG 2003, s. II-2473), anfört att det i riktlinjerna ”uttryckligen [anges] att det som förmildrande omständighet skall beaktas när ett avtal som utgör en överträdelse inte tillämpas i praktiken” (punkt 191), att det inte förhåller sig så att punkt 3 andra strecksatsen i riktlinjerna endast avser ”de fall när en kartell i dess helhet inte genomförs, och inte det enskilda företagets uppförande” (punkt 188) och att ”allvaret i det enskilda företagets deltagande i

överträdelsen skall prövas, i enlighet med principen att straff och påföljder skall vara individuella” (punkt 189).

340 Deltafina har för det andra invänt att kommissionen inte har beaktat att den överträdelse bolaget klandrats för upphörde den 10 augusti 2001, det vill säga före de första kontrollerna.

341 Deltafina har mot denna bakgrund yrkat att tribunalen ska sätta ned böterna för bolaget.

342 Kommissionen har gjort gällande att talan inte kan bifallas på den sjunde grunden.

343 Den har för det första gjort gällande att den inte varit skyldig att i förevarande fall beakta den förmildrande omständighet som anges i punkt 3 andra strecksatsen i riktlinjerna.

344 Kommissionen har i detta avseende gjort gällande att den har beaktat den omständigheten att kartellen inte till fullo upprätthölls förrän år 1998 vid bedömningen av överträdelsens allvar, med följd att utgångsbeloppet för Deltafinas böter fastställts till 8 000 000 euro, och inte 20 000 000 euro, trots att det rör sig om en mycket allvarlig överträdelse.

345 Den har vidare anfört att dess inställning vinner stöd av punkterna 189 och 192 i domen i det ovan i punkt 339 nämnda målet Cheil Jedang mot kommissionen, liksom av punkterna 276 och 277 i förstainstansrättens dom av den 8 juli 2004 i mål T-44/00, Mannesmannröhren-Werke mot kommissionen (REG 2004, s. II-2223, punkterna 276 och 277). Kommissionen har understrukit att det inte bara är så att Deltafina aldrig tydligt och genom långtgående åtgärder visat att det motsätter sig ett genomförande

av beredningsföretagens kartell. Bolaget har rent av haft en särskilt aktiv roll i fråga om samordning och medling, och därmed till fullo anslutit sig till kartellen.

346 Kommissionen har, för det andra, anfört att den inte heller varit skyldig att beakta den omständigheten att kartellen upphört före dess första ingripanden som en förmildrande omständighet.

Tribunalens bedömning

347 Det ska inledningsvis erinras om att kommissionen vid fastställandet av bötesbeloppet i princip ska iaktta vad den angett i de riktlinjer den själv har utfärdat (se ovan punkt 230). Det anges emellertid inte i riktlinjerna att kommissionen alltid ska beakta varje förmildrande omständighet som uppräknas i punkt 3 i dessa riktlinjer separat, och den är inte förpliktad att per automatik medge ytterligare nedsättning på denna grund, eftersom frågan huruvida en eventuell nedsättning av böterna är adekvat på grund av förmildrande omständigheter ska avgöras efter en helhetsbedömning med beaktande av samtliga relevanta omständigheter.

348 Antagandet av riktlinjerna har nämligen inte fråntagit tidigare rättspraxis dess relevans. Enligt denna rättspraxis har kommissionen ett utrymme för skönsmässig bedömning som medger att den mot bakgrund av framför allt omständigheterna i det enskilda fallet får beakta eller underlåta att beakta vissa omständigheter, när den fastställer storleken på de böter som den avser att ålägga någon. I avsaknad av tvingande anvisningar i riktlinjerna avseende förmildrande omständigheter som kan beaktas, ska således kommissionen anses ha bevarat ett visst utrymme för att göra en helhetsbedömning av behovet av att eventuellt sätta ned bötesbeloppet med hänsyn till förmildrande omständigheter (se domen i det ovan i punkt 230 nämnda målet

Raiffeisen Zentralbank Österreich mot kommissionen, punkt 473 och där angiven rättspraxis).

349 När det gäller Deltafinas första invändning ska det framhållas att enligt punkt 3 andra strecksatsen i riktlinjerna kan det förhållandet ”att företaget i praktiken inte har tillämpat avtal eller förfaranden som utgör överträdelser” utgöra en förmildrande omständighet.

350 Det följer av rättspraxis att kommissionen endast är skyldig att godta en förmildrande omständighet i form av att en konkurrensbegränsande samverkan inte har genomförts om det företag som åberopar denna omständighet kan styrka att det tydligt och genom långtgående åtgärder har visat motstånd mot genomförandet av denna samverkan. Detta motstånd ska ha varit så långtgående att det har stört genomförandet av själva samverkan, och företaget får inte skenbart ha anslutit sig till avtalet på ett sätt som kan ha föranlett andra företag att genomföra den berörda konkurrensbegränsande samverkan. Det skulle vara alltför lätt för företagen att minska risken för att behöva betala stora böter om de kunde dra nytta av en olaglig samverkan och därefter åtnjuta en minskning av bötesbeloppet på grund av att de endast har spelat en begränsad roll vid genomförandet av överträdelsen, trots att deras ställningstagande har föranlett andra företag att bete sig på ett sätt som är mer begränsande för konkurrensen (domen i det ovan i punkt 345 nämnda målet Mannesmannröhren-Werke mot kommissionen, punkterna 277 och 278).

351 Deltafina har inom ramen för förevarande grund inte lagt fram någon omständighet som visar att bolaget tydligt och genom långtgående åtgärder visat att det motsätter sig ett genomförande av beredningsföretagens kartell på ett sådant sätt att det stört genomförandet av själva kartellen. Bolaget har nämligen endast åberopat vissa skäl i det angripna beslutet som, vilket redovisats i punkterna 260–267 ovan, antingen saknar relevans såvitt avser förevarande invändning, i synnerhet som de inte rör beredningsföretagens kartell, eller endast visar att kartellen inte till fullo genomfördes

och upprätthölls förrän år 1998, vilket gör sig gällande för kartellens medlemmar i allmänhet och inte bara för Deltafina.

352 Vad gäller det sistnämnda ska det framhållas att den omständigheten att beredningsföretagens kartell inte till fullo genomförts förrän år 1998 är en av de omständigheter som kommissionen beaktat vid sin bedömning av överträdelsens allvar och när den fastställt utgångsbeloppet för böterna utifrån denna bedömning. Kommissionen har därvid fastställt ett utgångsbelopp på endast 8 000 000 euro för Deltafina, trots att den enligt riktlinjerna kan fastställa ett grundbelopp på minst 20 000 000 euro vid mycket allvarliga överträdelser.

353 Deltafina kan således inte vinna framgång med sin första invändning.

354 När det gäller den andra invändningen framgår det av punkt 3 tredje strecksatsen i riktlinjerna att det förhållandet ”att företaget har upphört med överträdelsen vid kommissionens första ingripanden (bland annat kontroller)” utgör en förmildrande omständighet.

355 Detta upphörande kan logiskt sett endast utgöra en förmildrande omständighet om det finns anledning att anta att de berörda företagen har föranletts att upphöra med sina konkurrensbegränsande beteenden till följd av ingripandet i fråga, medan det fall att överträdelsen redan har upphört före det datum då kommissionen inledde sina första ingripanden inte omfattas av denna bestämmelse i riktlinjerna (domen i det ovan i punkt 34 nämnda målet Dalmine mot kommissionen, punkt 158).

356 Deltafinas överträdelse har i förevarande fall – såsom Deltafina gjort gällande – upphört den 10 augusti 2001, det vill säga före kommissionens första kontoller, vilka företogs den 3 oktober 2001. Detta upphörande kan således inte utgöra någon förmildrande omständighet vid fastställandet av böternas storlek.

357 Det ska vidare erinras om att en nedsättning till följd av att överträdelsen upphört vid kommissionens första ingripanden inte är obligatorisk, utan avgörs efter kommissionens bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet inom ramen för dess utrymme för skönsmässig bedömning. Tillämpningen i detta avseende av punkt 3 tredje strecksatsen i riktlinjerna till förmån för ett företag är särskilt påkallad när den konkurrensbegränsande arten av uppträdandet i fråga inte är uppenbar. Omvänt är dess tillämpning principiellt sett mindre påkallad när detta uppträdande varit av klart konkurrensbegränsande art, för det fall detta är bevisat (domen i det ovan i punkt 345 nämnda målet Mannesmannröhren-Werke mot kommissionen, punkt 281).

358 Det kan i förevarande fall konstateras att Deltafina inte kan ha haft rimliga tvivel om att dess beteende varit konkurrensbegränsande, då det rört sig om deltagande i en horisontell kartell som syftade till att fastställa priser och kvantiteter och som till viss del var hemlig. Det rör sig således om en uppenbar överträdelse av artikel 81 EG.

359 Deltafinas andra invändning kan således inte godtas.

360 Mot denna bakgrund kan talan inte bifallas på den sjunde grunden.

Den åttonde grunden: Åsidosättande av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och punkt 5 a i riktlinjerna

Parternas argument

361 Deltafina har inom ramen för den åttonde grunden, som åberopats till stöd för bolagets andrahandsyrkande, klandrat kommissionen för att, vid fastställande av det tak på 10 procent som avses i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003, ha beaktat den omsättning bolaget haft under räkenskapsåret 2002/2003. Enligt Deltafina borde kommissionen ha lagt omsättningen under det räkenskapsår som löpte ut den 31 mars 2004 till grund för bedömningen, eftersom bolagets räkenskapsår löper ut den 31 mars varje år och det angripna beslutet antogs den 20 oktober 2004.

362 Deltafina har närmare anfört att dess omsättning under det räkenskapsår som löpte ut den 31 mars 2004 uppgick till 127 360 989 euro, det vill säga ett lägre belopp än de 133 228 000 euro som angetts i skäl 443 i det angripna beslutet. Enligt bolaget borde böterna, före tillämpning av meddelandet om samarbete, således inte uppgå till mer än 12 736 000 euro.

363 Kommissionen har godtagit att den omsättning som ska beaktas för Deltafina för att fastställa huruvida taket på 10 procent har överskridits eller inte är den som bolaget haft under det räkenskapsår som löpte ut den 31 mars 2004. Även om den omsättningen läggs till grund för bedömningen har detta tak emellertid inte överskridits.

364 Kommissionen har, för fullständighetens skull, åberopat att förstainstansrätten i sin dom av den 29 april 2004 i de förenade målen T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 och T-252/01, Tokai Carbon m.fl. mot kommissionen (REG 2004, s. II-1181), punkterna 352–354, har fastslagit att taket på 10 procent ska tillämpas på

”slutresultatet av bötesberäkningen” och inte i ett tidigare skede, före tillämpningen av meddelandet om samarbete. Det är i förevarande fall ostridigt att det slutliga bötesbeloppet för Deltafina, 11 880 000 euro, inte överskrider 10 procent av omsättningen under det räkenskapsår som löpte ut den 31 mars 2004.

Tribunalens bedömning

365 Kommissionen har, i skäl 439 i det angripna beslutet, före tillämpning av meddelandet om samarbete, fastställt bötesbeloppet för Deltafina till 13 200 000 euro. Den anförde vidare, i skäl 443 i beslutet, att ”[e]ftersom omsättningen för Deltafina år 2003 uppgick till 133 228 000 euro” ska detta belopp inte justeras med tillämpning av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003.

366 Enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 ska, vid fastställande av det tak på 10 procent som föreskrivs i den bestämmelsen, omsättningen under föregående räkenskapsår läggas till grund för bedömningen. Parterna är ense om att kommissionen således borde, vid fastställande av huruvida detta tak överskridits eller inte, ha lagt Deltafinas omsättning under det räkenskapsår som löpte ut den 31 mars 2004 till grund för bedömningen.

367 Det var således felaktigt av kommissionen att, i skäl 443 i det angripna beslutet, beakta den omsättning som Deltafina haft under det räkenskapsår som löpte ut den 31 mars 2003.

368 Vad som anförts inom ramen för denna grund är emellertid irrelevant, eftersom taket på 10 procent inte har överskridits ens om Deltafinas omsättning under det räkenskapsår som löpte ut den 31 mars 2004 läggs till grund för bedömningen. Det framgår nämligen av en tabell i Deltafinas årsredovisning för det räkenskapsår som löpte ut den 31 mars 2004, vilken bifogats ansökan, att omsättningen då uppgick till 139 904 230,95 euro, det vill säga ett mer än tio gånger större belopp än det ovan angivna beloppet på 13 200 000 euro. Det belopp som ska beaktas är i detta avseende det som upptas under rubriken ”Försäljning av varor och tjänster” i denna tabell, och inte, såsom Deltafina gjort gällande, det belopp som upptas under rubriken ”Totalt”, i vilket belopp ingår bokföringsposter som inte ska beaktas, i förevarande fall ”Förändringar i varulager, slutprodukter” och ”Övriga varor och intäkter”.

369 Mot denna bakgrund kan talan inte bifallas på den åttonde grunden.

Den nionde grunden: Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003, åsidosättande av skälen och punkt 4 i riktlinjerna, åsidosättande av avsnitt B e och avsnitt D i meddelandet om samarbete och åsidosättande av likabehandlingsprincipen samt avsaknad av motivering

Sammanfattning av det angripna beslutet

370 Kommissionen har i skälen 448–456 i det angripna beslutet uttalat sig om tillämpningen av meddelandet om samarbete i fråga om beredningsföretagen och Deltafina.

371 Den anförde bland annat att dessa gjorde anspråk på att omfattas av detta meddelande innan meddelandet om invändningar hade delgetts dem (skäl 449 i det angripna beslutet).

372 Vidare konstaterade kommissionen att avsnitt D i meddelandet om samarbete är tillämpligt på de spanska beredningsföretagen. Den anförde härvid att även om den redan förfogade över flertalet av de omständigheter som bevisade överträdelsen har de uppgifter som de lämnat kommissionen hjälpt den att klarlägga och fastslå denna (skälen 450 och 451 i det angripna beslutet).

373 Kommissionen anförde dessutom att Taes, med hänsyn till företagets ”särskilt värdefulla” samarbete under förfarandet, framför allt när det gäller Deltafinas delaktighet i överträdelsen, och till det faktum att företaget aldrig bestritt fakta i meddelandet om invändningar, bör beviljas nedsättning med 40 procent av böterna enligt avsnitt D.2 första och andra strecksatserna i meddelandet om samarbete (skäl 452 i det angripna beslutet).

374 Kommissionen angav vidare att de upplysningar som lämnats av Cetarsa och WWTE, även om de var betydelsefulla, inte var till så stor hjälp för utredningen som de uppgifter som Taes lämnat (skäl 453 i det angripna beslutet). Den angav vidare att Cetarsa och WWTE, i sina svar på meddelandet om invändningar, fört fram ett påstående som inte överensstämde med verkligheten. Kommissionen beslutade mot denna bakgrund att bevilja en nedsättning av böterna för dessa två beredningsföretag med 25 procent enligt avsnitt D.2 första strecksatsen i meddelandet om samarbete.

375 När det gäller Agroexpansión anförde kommissionen att bolaget tillhandahållit värdefull information men att det i sitt svar på meddelandet om invändningar bestritt fakta ”på samma sätt som Cetarsa och WWTE” (skäl 454 i det angripna beslutet). Den tillade att Agroexpansión förnekat att beredningsföretagens avtal om genomsnittliga (högsta) leveranspriser varit hemlig. Mot denna bakgrund beviljade kommissionen bolaget en nedsättning av böterna med 20 procent.

376 Slutligen satte kommissionen ned Deltafinas böter med 10 procent (skäl 456 i det angripna beslutet). Den anförde att även om varken Universal eller Deltafina lämnat kommissionen några specifika uppgifter om Deltafinas deltagande i Taes samarbete med kommissionen, kunde det inte förbises att en del av de handlingar som bifogats Taes skrivelse av den 18 februari 2002 uppenbart härrörde från Deltafina och hade lämnats till Taes i syfte att samarbeta. Den upprepade att de upplysningar som lämnats av Taes varit särskilt värdefulla för dess undersökning och väsentliga, i synnerhet, för att fastställa Deltafinas ansvar. Deltafina hade emellertid inte direkt förklarat för kommissionen på vilket sätt och i vilken utsträckning bolaget haft för avsikt att samarbeta och hade, i sitt svar på meddelandet om invändningar, bestritt riktigheten av de anklagelser som förts fram i meddelandet om invändningar avseende dess ansvar. Kommissionen angav att Deltafina ”inte uppfyllde villkoren i avsnitt B [e] i meddelandet [om samarbete]”.

Parternas argument

377 Deltafina har inom ramen för den nionde grunden, som åberopats till stöd för andrahandsyrkandet, gjort gällande att kommissionen gjort en rad oriktiga bedömningar av dess samarbete under det administrativa förfarandet. Dessa invändningar kan delas in i fyra delgrunder.

378 Inom ramen för den första delgrunden har Deltafina gjort gällande att kommissionen felaktigt ansett att bolaget bestritt riktigheten av de anklagelser som förts fram i meddelandet om invändningar vad gäller bolagets ansvar. Det har i själva verket, genom att påstå att M agerade för egen räkning, endast bestritt kommissionens tolkning och juridiska bedömning av vissa omständigheter. Bolaget har tillagt att Taes, i sin skrivelse av den 18 februari 2002, hade uttryckt sig på samma sätt och att det är förvånande att det bolaget ändå erhållit en större nedsättning än Deltafina.

379 Deltafina har, inom ramen för den andra delgrunden, gjort gällande att kommissionen har åsidosatt meddelandet om samarbete genom att, i skäl 456 i det angripna beslutet, ange att bolaget inte uppfyllde villkoret i avsnitt B e i meddelandet. Enligt bolaget är villkoret nämligen inte tillämpligt i förevarande fall, eftersom kommissionen i det angripna beslutet tillämpat avsnitt D i meddelandet, som avser precis den situationen att ”ett företag samarbetar utan att alla de villkor som anges i avsnitt B eller C är uppfyllda”. Deltafina har tillagt att kommissionen inte i meddelandet om invändningar har klandrat det för sådant beteende som avses i avsnitt B e i meddelandet om samarbete och att den i alla händelser inte i det angripna beslutet har visat att det gjort sig skyldigt till ett sådant beteende.

380 Inom ramen för den tredje delgrunden har Deltafina anfört att det angripna beslutet ”innehåller mycket motsägelsefulla skäl”, genom att nedsättningen av bötesbeloppet för Deltafina procentuellt sett är mindre än för Taes. Deltafina har därvid gjort gällande att eftersom kommissionen, i skäl 360 i det angripna beslutet, konstaterat att bolaget haft en samordnande och övervakande roll vad avser den europeiska verksamheten i Universalkoncernen, inklusive verksamheten inom systerbolaget Taes, ”är det rimligt att bolaget inte bara tillskrivs det ansvar utan också de fördelar som följer med denna ställning”. Bolaget har tillagt att de särskilt värdefulla ”samarbetsinsatserna” från Taes, i synnerhet rörande Deltafinas deltagande i beredningsföretagens kartell, endast kan ha kommit från Deltafina självt. Bolaget har framhållit att det samarbetat med kommissionen från den stund som Taes involverades i förevarande ärende. De

upplysningar som lämnats kommissionen inom ramen för det administrativa förfarandet av Taes rådgivare har lämnats såväl för det bolagets som för Deltafinas räkning, förberetts gemensamt av företrädare för och ledningen i båda bolagen, under överinseende av Universal, och härrör i mycket stor utsträckning från Deltafina.

381 Deltafina har slutligen, inom ramen för den fjärde delgrunden, anfört att kommissionen har tillämpat meddelandet om samarbete på ett diskriminerande sätt. Den har i detta avseende inledningsvis kritiserat att Cetarsa, WWTE och Agroexpansión erhållit en större nedsättning än Deltafina, trots att dessa bolag bestritt fakta ”om än i en annan omfattning”. Bolaget har vidare anfört att det var först i sina svar på meddelandet om invändningar som WWTE och Agroexpansión för första gången förklarade att Deltafina haft en ledande roll i beredningsföretagens kartell. Enligt Deltafina kan det således finnas skäl att betvivla ”den fullständighet och lojalitet med vilken de samarbetat under de två föregående åren”. Bolaget har slutligen klandrat kommissionen för att den endast tillämpat det villkor som anges i avsnitt B e i meddelandet om samarbete i Deltafinas fall.

382 Deltafina har, med hänvisning till vad som ovan anförts, yrkat att tribunalen ska sätta ned bolagets böter med samma procentsats som den tillämpat för Taes böter, det vill säga 40 procent.

383 Kommissionen har anfört att talan inte kan bifallas på någon del av den nionde grunden.

384 Den har, för det första, påmint om att Deltafina, i sitt svar på meddelandet om invändningar, har gjort gällande att det beteende som bolaget klandrats för i praktiken till fullo skulle tillskrivas M, då han agerat uteslutande för egen räkning. Detta påstående utgör ett ”uppenbart försök att förvränga fakta”.

385 För det andra har kommissionen bestritt att den skulle ha tillämpat avsnitt B e i meddelandet om samarbete på ett felaktigt sätt. Den har därvid anfört att den omständigheten att den tillämpat avsnitt D i detta meddelande inte på något sätt utesluter att den kan beakta den omständigheten att bolaget i fråga inte uppfyller vissa villkor i avsnitt B och C i detta meddelande när den bestämmer procentsatsen för nedsättning av böter för samarbetande företag. Det är heller inte riktigt att den inte har klandrat Deltafina för sådant beteende som avses i avsnitt B e i meddelandet om samarbete.

386 Kommissionen har, för det tredje, anfört att den inte var skyldig att tillämpa samma procentsats för nedsättningen av Deltafinas böter som den tillämpat för Taes böter.

387 Den har i detta avseende påpekat att Deltafina har ansetts ansvarigt för överträdelsen av artikel 81 EG inte på grund av sin roll som samordnare och övervakare av Taes verksamhet, utan för att bolaget självt genomfört en ”rad väsentliga åtgärder, ofta avgörande, inom ramen för [beredningsföretagens] kartell”. Vidare har Deltafinas samarbete varit begränsat till att tillsammans med Taes utforma det sistnämnda bolagets skrivelse av den 18 februari 2002.

388 Kommissionen har, för det fjärde, anfört att den inte har åsidosatt likabehandlingsprincipen genom att tillämpa en lägre procentsats för nedsättning för Deltafina än för andra mottagare av det angripna beslutet.

Tribunalens bedömning

389 Tribunalen erinrar om att kommissionen har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller hur den beräknar böterna, och den kan härvid beakta ett stort antal olika faktorer, däribland berörda företags samarbete under institutionens undersökning. Kommissionen har ett stort utrymme att skönsmässigt bedöma kvaliteten på och användbarheten av det samarbete som tillhandahålls av ett företag, exempelvis i förhållande till andra företags samarbete (domstolens dom av den 10 maj 2007 i mål C-328/05 P, SGL Carbon mot kommissionen, REG 2007, s. I-3921, punkterna 81 och 88).

390 Det är endast befogat att nedsätta böterna om företagets agerande har underlättat kommissionens uppgift bestående i att fastställa och vidta åtgärder mot överträdelser av gemenskapens konkurrensregler (se förstainstansrättens dom av den 8 juli 2004 i de förenade målen T-67/00, T-68/00, T-71/00 och T-78/00, JFE Engineering m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. II-2501, punkt 499 och där angiven rättspraxis) och vittnar om en verklig samarbetsanda (domen i de ovan i punkt 228 nämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkterna 395 och 396).

391 I meddelandet om samarbete har kommissionen fastställt de villkor på vilka företag som samarbetar med kommissionen under dess undersökning av ett kartellärende kan befrias från böter eller beviljas en nedsättning av de böter som annars skulle ha ålagts dem (se avsnitt A 3 i meddelandet om samarbete).

392 Enligt avsnitt B i meddelandet om samarbete kan ett företag komma i åtnjutande av en mycket betydande nedsättning, det vill säga minst 75 procent, eller till och med en befrielse från dessa om alla de villkor som anges i avsnitt B a–e i meddelandet om

samarbete samtidigt är uppfyllda. Enligt avsnitt B e kan ett företag inte befrias från böter eller medges en sådan nedsättning om det har varit ”initiativtagare till eller haft en bestämmande roll i den olagliga verksamheten”.

393 I avsnitt C i meddelandet anges att ett ”företag som uppfyller villkoren i [avsnitt] B punkt[erna] b–e … åtnjuter en nedsättning av bötesbeloppet med 50–75 procent, om det anmäler den hemliga kartellen efter det att kommissionen har beslutat om och genomfört en undersökning hos de företag som deltar i kartellen och denna undersökning inte har gett tillräckligt underlag för att inleda ett [administrativt] förfarande i syfte att fatta ett beslut”.

394 I avsnitt D i meddelandet om samarbete, under rubriken ”Väsentlig nedsättning av böter”, föreskrivs följande:

”1. Om ett företag samarbetar utan att alla de villkor som anges i avsnitt B eller C är uppfyllda kommer det att beviljas en nedsättning med 10–50 procent av det bötesbelopp som det skulle ha ålagts om det inte hade samarbetat.

2. Detta kan ske i till exempel följande fall:

— Ett företag förser kommissionen med upplysningar, dokument eller annat bevismaterial som bidrar till att fastställa att överträdelsen har begåtts, innan ett meddelande om invändningar sänds ut.

— Ett företag informerar kommissionen om att det inte bestrider de faktiska omständigheter som kommissionen grundar sina anklagelser på, efter det att det har tagit emot ett meddelande om invändningar.”

395 Det är mot denna bakgrund som det ska prövas huruvida talan kan bifallas på denna grund. Den andra delgrunden kommer att prövas sist.

396 När det gäller den första delgrunden var det korrekt av kommissionen att i skäl 456 i det angripna beslutet ange att Deltafina, i sitt svar på meddelandet om invändningar, hade bestritt ”riktigheten av de anklagelser som förts fram … vad gäller bolagets ansvar”. Deltafina har nämligen i detta svar bestämt tillbakavisat påståendet att det skulle vara ansvarigt för överträdelsen genom att vid upprepade tillfällen påstå att ansvaret skulle tillskrivas M, som uteslutande agerat för egen räkning inom ramen för beredningsföretagens kartell och inte som företrädare för bolaget. Deltafina har således bestritt riktigheten av de omständigheter som förts fram i meddelandet om invändningar, och inte endast tolkat dessa på ett annat sätt eller bestritt kommissionens rättsliga bedömning.

397 När det gäller vad Deltafina anfört om att Taes inte har ansetts bestrida riktigheten av dessa omständigheter trots att även det bolaget under det administrativa förfarandet påstått att M agerade uteslutande för egen räkning, är det tillräckligt att framhålla att det bolaget, till skillnad från Deltafina, inte avsåg att bestrida en omständighet som direkt berörde bolaget och ifrågasätta sitt eget ansvar för överträdelsen.

398 När det gäller den tredje delgrunden kan det inledningsvis konstateras att den vilar på en felaktig förutsättning. Såsom klart framgår av skälen 359–366 i det angripna

beslutet och punkterna 107–112 ovan har Deltafina förklarats ansvarigt för överträdelsen, men inte på grund av dess övervakning och kontroll av Taes, utan på grund av sitt direkta och aktiva deltagande i beredningsföretagens kartell.

399 Det följer vidare av fast rättspraxis att kommissionen, vid bedömningen av de berörda företagens samarbete, inte får bortse från likabehandlingsprincipen, vilken åsidosätts i de fall då lika situationer behandlas olika eller då olika situationer behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling (se domen i de ovan i punkt 364 nämnda förenade målen Tokai Carbon m.fl. mot kommissionen, punkt 394 och där angiven rättspraxis).

400 Kommissionen har inte uppenbart överskridit sitt utrymme för skönsmässig bedömning genom att anse att samarbetet från Taes sida var av större nytta än samarbetet från Deltafinas sida.

401 Såsom anförts i punkterna 396 och 397 ovan har Deltafina, till skillnad från Taes, bestritt riktigheten av vissa omständigheter i den mening som avses i avsnitt D.2 andra strecksatsen i meddelandet om samarbete.

402 Vidare har Deltafina, till skillnad från Taes, aldrig samarbetat direkt med kommissionen. Mer specifikt var det korrekt av kommissionen att fastslå att Deltafinas samarbete inskränkt sig till att bolaget tagit del i upprättandet av Taes skrivelse av den 18 februari 2002 (se punkterna 8 och 9 ovan). Universal Leaf har nämligen, i sin skrivelse till kommissionen av den 15 februari 2002, bara i det sammanhang som avsåg upprättandet av denna skrivelse fört fram att Deltafina samarbetat. Slutligen har varken Universal Leaf, Taes eller Deltafina påpekat för kommissionen att Deltafina fortsatte

att samarbeta genom Taes inom ramen för undersökningen eller att de upplysningar som Taes lämnade hade tagits fram i samarbete med Deltafina.

403 Det var således korrekt av kommissionen att tillämpa en lägre procentsats för nedsättning av böterna för Deltafina än den som tillämpades för Taes.

404 Vad gäller den fjärde delegrunden har Deltafina inte diskriminerats i förhållande till Cetarsa, WWTE och Agroexpansión, eftersom Deltafinas samarbete varit betydligt mindre omfattande än samarbetet med dessa bolag.

405 Deltafina har erkänt i sin ansökan att även om också Cetarsa, WWTE och Agroexpansión bestritt riktigheten av vissa omständigheter, har detta emellertid skett ”i en annan omfattning” än Deltafina. Således är det bara Deltafina som, genom att på flera ställen i sitt svar på meddelandet om invändningar påstå att dess styrelseordförande agerade uteslutande för egen räkning, har bestritt allt deltagande i verksamheten i beredningsföretagens kartell under hela det administrativa förfarandet.

406 Medan Cetarsa, WWTE och Agroexpansión lämnat mycket värdefulla upplysningar till kommissionen under det administrativa förfarandet (se skälen 453 och 454 i det angripna beslutet) har vidare Deltafinas samarbete, såsom framhållits i punkt 402 ovan, varit begränsat till ett deltagande i utformningen av Taes skrivelse av den 18 februari 2002.

407 Talan kan således inte bifallas på den fjärde delgrunden.

408 När det slutligen gäller den andra delgrunden ska det inledningsvis framhållas att det inte finns något som hindrar kommissionen från att, inom ramen för det omfattande utrymme för skönsmässig bedömning som den förfogar över på området, beakta den omständigheten att ett företag inte uppfyller ett av de villkor som anges i avsnitt B a–e i meddelandet om samarbete när den, med tillämpning av avsnitt D i meddelandet, fastställer procentsatsen på den nedsättning som företaget ska medges inom det intervall på 10–50 procent som anges i avsnitt D.1.

409 Vidare framgår det av kommissionens skrivelser och av de förklaringar den lämnat vid förhandlingen att den, när den i skäl 456 i det angripna beslutet angav att Deltafina inte uppfyllde de villkor som anges i avsnitt B e i meddelandet om samarbete, hänförde sig till den omständigheten att bolaget varit ledare för beredningsföretagens kartell. Det framgår av avsnitt B e i meddelandet om samarbete att kommissionen inte har för avsikt att bevilja en mycket betydande nedsättning av böterna eller fullständig befrielse från dessa om den berörda parten har spelat en särskilt avgörande roll i kartellen som ledare, initiativtagare eller anstiftare.

410 Såsom fastslagits i punkterna 331–335 ovan är de omständigheter som framgår av handlingarna emellertid inte tillräckliga för att visa att Deltafina har haft en ledande roll. Det var således felaktigt av kommissionen att, bland andra överväganden, beakta denna roll vid beslutet att endast medge Deltafina en nedsättning av böterna på 10 procent till följd av bolagets samarbete.

411 Mot bakgrund härav ska talan delvis bifallas på den nionde grunden. Det angripna beslutet ska därmed ändras genom att en lämplig nivå på nedsättningen fastslås för Deltafina. Tribunalen finner, inom ramen för sin obegränsade behörighet, att Deltafina bör medges nedsättning av dess böter med 15 procent till följd av bolagets samarbete. De konkreta konsekvenserna av denna ändring kommer att redovisas i punkterna 437–439 nedan.

Den tionde grunden: Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 5 b i riktlinjerna samt åsidosättande av proportionalitetsprincipen

Parternas argument

412 Deltafina har inom ramen för den tionde grunden, som åberopats till stöd för andrahandsyrkandet, klandrat kommissionen för att den inte enligt punkt 5 b i riktlinjerna beaktat ”den ekonomiska och sociala kontexten vad gäller råtobak i Spanien” som grund för att sätta ned det slutliga bötesbeloppet.

413 Deltafina har i detta avseende anfört att tobaksodlingen i Europeiska unionen kommer att drabbas av en strukturell nedgång till följd av att det bidrag som föreskrivits inom den gemensamma organisationen av marknaden för råtobak har upphävts. Enligt bolaget ska år 2010, efter en provisorisk period på fyra år, ett nytt regelsystem införas i vilket inkomststödet inte längre ska vara knutet till tobaksproduktionen utan till omställning och diversifierad odling. Bolaget har vidare anfört att enligt kommissionen blir ”nettoeffekten av denna modell … en mycket omfattande minskning av gemenskapens tobaksproduktion, med påföljd att det inte är möjligt att upprätthålla huvuddelen av den externa sysselsättningen inom denna jordbrukssektor och den industri som är sysselsatt med den första beredningen”. Det har tillagt att de tobakssorter som odlas inom unionen inte har ansetts vara strategiskt viktiga av tillverkningsindustrin och att de enkelt kan ersättas till lägre kostnad av tobak som odlas i tredjeland. Det har slutligen anfört att bidragen för närvarande uppgår till mer än 80 procent av odlarnas intäkter.

414 Deltafina har tillagt att kommissionen i sitt beslut 2003/600/EG av den 2 april 2003 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] (ärende COMP/C.38.279/F3 – Franskt

nötkött) (EUT L 209, s. 12) uttryckligen har beaktat, som förmildrande omständighet, det ”särskilda ekonomiska sammanhanget” som avses i punkt 5 b i riktlinjerna. I det ärendet satte kommissionen sålunda ned böterna för var och en av parterna med 60 procent.

415 Kommissionen har anfört att den inte var skyldig att beakta den nedgång på marknaden som Deltafina har hänvisat till när den fastställde bötesbeloppet, och att talan således inte kan bifallas på den tionde grunden.

Tribunalens bedömning

416 I punkt 5 b i riktlinjerna föreskrivs följande:

”Efter att ha gjort ovanstående beräkningar är det, allt efter omständigheterna, nödvändigt att beakta vissa objektiva uppgifter, såsom t.ex. det särskilda ekonomiska sammanhanget, den eventuella ekonomiska eller finansiella fördel som den som begått överträdelsen fått …, de aktuella företagens egna kännetecken samt deras faktiska betalningskapacitet i ett visst socialt sammanhang för att slutligen anpassa beloppen för de planerade böterna.”

417 Tvärtemot vad Deltafina gjort gällande har kommissionen ingen som helst skyldighet att beakta en påstådd strukturell nedgång på tobaksmarknaden inom unionen som grund för att sätta ned det slutliga bötesbeloppet för Deltafina enligt punkt 5 b i riktlinjerna, då denna nedgång inte hade inträffat när det angripna beslutet antogs och det var osäkert om den skulle inträffa.

418 Deltafina kan vidare inte stödja sig på beslut 2003/600, eftersom omständigheterna i det ärendet inte är jämförbara med omständigheterna i förevarande fall. Mer specifikt föreligger i förevarande fall ingen av de exceptionella omständigheter som kommissionen i det ärendet beaktade enligt punkt 5 b i riktlinjerna. Enligt fast rättspraxis har kommissionen dessutom ett stort utrymme för skönsmässig bedömning vid fastställande av bötesbelopp, och den är inte bunden av sina tidigare bedömningar (domstolens dom av den 19 mars 2009 i mål C-510/06 P, Archer Daniels Midland mot kommissionen, REG 2009, s. I-1843, punkt 82).

419 Mot denna bakgrund kan talan inte bifallas på den tionde grunden.

Den elfte grunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen, principen om förbud mot retroaktiv bestraffning och principen om skydd för berättigade förväntningar

Parternas argument

420 Deltafina har inom ramen för den elfte grunden, som åberopats alternativt till stöd för andrahandsyrkandet, inledningsvis gjort gällande att kommissionen har åsidosatt principen om skydd för berättigade förväntningar genom att inte ålägga bolaget endast symboliska böter i enlighet med dess tidigare beslutspraxis. Bolaget har till stöd för detta påstående hänvisat till att kommissionen i beslutet organiska peroxider endast har ålagt bolaget AC-Treuhand ett bötesbelopp på 1 000 euro. Kommissionen hänvisade därvid till sin nya inställning i frågan, bestående i att inte bara bötfälla de

företag som varit medlemmar i en kartell, utan även de som, utan att vara verksamma på den ifrågavarande marknaden, organiserat eller underlättat den ifrågavarande kartellen. Enligt bolaget framgår det av detta beslut, av pressmeddelandet angående beslutet och av punkt 33 i rapporten om 2003 års konkurrenspolitik (XXXIII:e rapporten om konkurrenspolitiken – 2003) att kommissionen bara hade för avsikt att avvika från sin beslutspraxis att i sådana fall endast ålägga symboliska böter när det gäller framtida överträdelser. Allt uppträdande som Deltafina har klandrats för ägde rum före den 11 augusti 2001, det vill säga två år och fyra månader innan beslutet organiska peroxider antogs.

421 Deltafina har vidare gjort gällande att likabehandlingsprincipen har åsidosatts, och hänvisat till att förstainstansrätten har förklarat att ”[n]är det gäller åtgärder mot överträdelser av konkurrensrätten medför likabehandlingsprincipen att företag som har gjort sig skyldiga till överträdelser av samma slag under samma period skall bli föremål för samma rättsliga påföljder, oavsett vid vilken senare tidpunkt beslut om dessa påföljder fattas” och att ”[l]ikabehandlingsprincipen … på detta sätt [är] oupplösligt förbunden med förbudet mot retroaktiv bestraffning, det vill säga att påföljden för ett företags överträdelse av konkurrensrätten skall motsvara den som föreskrevs när överträdelsen inträffade” (förstainstansrättens dom av den 9 juli 2003 i mål T-224/00, Archer Daniels Midland och Archer Daniels Midland Ingredients mot kommissionen, REG 2003, s. II-2597, punkt 70).

422 Deltafina har med hänvisning till vad som anförts ovan yrkat att tribunalen ska sätta ned böterna till ett symboliskt belopp på 1 000 euro.

423 Enligt kommissionen kan talan inte bifallas på den elfte grunden.

424 Kommissionen har i detta avseende understrukit att det framgår av rättspraxis att dess tidigare beslutspraxis inte i sig utgör den rättsliga ramen för åläggande av böter på konkurrensområdet. Den har vidare anfört att omständigheterna i det ärende som beslutet organiska peroxider gäller inte kan jämföras med dem i förevarande mål. Kommissionen har dessutom anfört att varken detta beslut, pressmeddelandet angående beslutet eller rapporten om konkurrenspolitiken år 2003 (XXXIII:e rapporten om konkurrenspolitiken – 2003) innehåller några tydliga, ovillkorliga och samstämmiga försäkringar om att ”särskilt låga” böter ska tillämpas på beteenden såsom det som tillskrivits Deltafina.

Tribunalens bedömning

425 När det gäller det påstådda åsidosättandet av principen om skydd för berättigade förväntningar kan ingen av de omständigheter som Deltafina hänvisat till ge upphov till några förväntningar hos bolaget om att det endast skulle åläggas symboliska böter.

426 Det ska understrykas att kommissionens tidigare beslutspraxis inte i sig utgör den rättsliga ramen för åläggande av böter på konkurrensområdet (se punkt 292 ovan). Det förhållandet att kommissionen tidigare har tillämpat böter på en viss nivå för vissa typer av överträdelser hindrar den inte från att höja denna nivå inom de gränser som anges i förordning nr 1/2003, om detta är nödvändigt för att genomföra gemenskapens konkurrenspolitik (se, för ett motsvarande synsätt, domen i de ovan i punkt 120 nämnda förenade målen Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 109). Dessutom kan aktörer inte ha berättigade förväntningar på att rådande förhållanden ska bestå när dessa kan ändras av kommissionen inom dess utrymme för skönsmässig bedömning (se domstolens dom av den 14 februari 1990 i mål C-350/88, Delacre m.fl. mot kommissionen, REG 1990, s. I-395, punkt 33 och där

angiven rättspraxis). Härav följer att de företag som är föremål för ett administrativt förfarande som kan utmynna i böter inte kan ha berättigade förväntningar på att kommissionen inte ska överskrida den tidigare tillämpade bötesnivån (förstainstansrättens dom av den 12 juli 2001 i de förenade målen T-202/98, T-204/98 och T-207/98, Tate & Lyle m.fl. mot kommissionen, REG 2001, s. II-2035, punkt 146, och domen i det ovan i punkt 101 nämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 243).

427 Rätten att göra anspråk på skydd för berättigade förväntningar tillkommer varje person som befinner sig i en situation där gemenskapsadministrationen har väckt grundade förhoppningar hos denne (domstolens dom av den 11 mars 1987 i mål 265/85, Van den Bergh en Jurgens och Van Dijk Food Products (Lopik) mot kommissionen, REG 1987, s. 1155, punkt 44). Däremot kan ingen göra gällande att principen om skydd för berättigade förväntningar har åsidosatts om administrationen inte har gett tydliga, ovillkorliga och samstämmiga försäkringar från behöriga och tillförlitliga källor (se domen i de ovan i punkt 364 nämnda förenade målen Tokai Carbon m.fl. mot kommissionen, punkt 152 och där angiven rättspraxis).

428 Den omständigheten att kommissionen i flera beslut före beslutet organiska peroxider inte har tillskrivit företag som bidragit till genomförandet av en kartell utan att vara verksamma på den marknad överträdelsen avser ansvaret för en överträdelse av artikel 81.1 EG kan i förevarande fall inte anses ha gett upphov till berättigade förväntningar hos Deltafina om att kommissionen också i framtiden skulle avstå från att utkräva ansvar för och bötfälla sådana företag. Såsom förstainstansrätten fastslagit i punkterna 163–165 i domen i det ovan i punkt 48 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen grundar sig kommissionens ändrade beslutspraxis, vilken tillämpats i beslutet organiska peroxider, på en korrekt tolkning av omfattningen av förbudet i artikel 81.1 EG.

429 Denna nya inriktning av kommissionens beslutspraxis var så mycket mera förutsägbar för Deltafina, eftersom ett prejudikat förelåg, nämligen beslutet gjutet glas av år 1980. Dessutom kan kommissionens beslutspraxis efter år 1980 inte rimligen

uppfattas som en slutlig ändring av det inledande ställningstagandet i beslutet gjutet glas. Denna beslutspraxis har endast inneburit att kommissionen inte meddelat några fällande beslut eller ålagt några påföljder mot inblandade konsultföretag, utan att för den skull i rättsligt hänseende förkasta sin inledande uppfattning i beslutet gjutet glas (domen i det ovan i punkt 48 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen, punkt 164).

430 När det gäller vad Deltafina anfört om att det framgår av beslutet organiska peroxider, pressmeddelandet angående detta beslut och punkt 33 i rapporten om konkurrenspolitiken år 2003 (XXXIII:e rapporten om konkurrenspolitiken – 2003) att kommissionens uttalande att den inte längre skulle begränsa sig till att ålägga endast symboliska böter bara gällde framtida överträdelser, kan det, utan att det är nödvändigt att pröva huruvida dessa dokument innehåller några tydliga, ovillkorliga och samstämmiga försäkringar i detta avseende, konstateras att de publicerats mer än sex år efter det att det beteende som tillskrivits Deltafina har inletts och mer än två år efter det att det upphört. Deltafina kunde således inte, när den ifrågavarande överträdelsen ägde rum, tro att kommissionen endast skulle ålägga bolaget symboliska böter.

431 Slutligen är, såsom framhållits i punkt 51 ovan, Deltafinas situation i förevarande fall inte jämförbar med situationen för bolaget AC-Treuhand i det ärende som beslutet organiska peroxider gäller. Medan AC-Treuhand var ett konsultföretag och inte på något sätt, i egenskap av konkurrent eller aktör på utbuds- eller efterfrågesidan, var verksamt på den relevanta produktmarknaden i det ärendet var däremot Deltafina, i egenskap av de spanska beredningsföretagens största kund, verksamt på den marknad som befinner sig närmast nedströms i förhållande till den marknad där de konkurrensbegränsande åtgärderna har vidtagits. Dessutom var Deltafina verksamt på marknaden för första beredning i Italien och hade nära affärsrelationer med vissa av de spanska beredningsföretagen.

432 När det gäller vad Deltafina anfört om åsidosättande av likabehandlingsprincipen ska det framhållas att kommissionens beslutspraxis inte i sig utgör den rättsliga ramen för åläggande av böter på konkurrensområdet (se punkt 292 ovan).

433 Det ska likväl framhållas att kommissionen när den ålägger sådana böter är skyldig att iaktta allmänna rättsprinciper, bland vilka likabehandlingsprincipen ingår.

434 De jämförelser som Deltafina gjort med andra beslut från kommissionen angående böter kan således endast anses vara relevanta med avseende på iakttagandet av likabehandlingsprincipen om det visas att omständigheterna i de ärenden som dessa andra beslut gäller är jämförbara med dem i förevarande mål (se, för ett motsvarande synsätt, förstainstansrättens dom av den 13 januari 2004 i mål T-67/01, JCB Service mot kommissionen, REG 2004, s. II-49, punkt 187). Såsom konstaterats i punkterna 51 och 431 ovan har Deltafinas situation i förevarande mål inte varit jämförbar med den situation i vilken AC-Treuhand befann sig i det ärende som beslutet organiska peroxider gäller.

435 När det gäller det påstådda åsidosättandet av principen om förbud mot retroaktiv bestraffning har, såsom framgår av punkterna 137–150 i domen i det ovan i punkt 48 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen, varje företag som bidragit till genomförandet av en kartell, inklusive företag som inte är verksamma på den relevanta marknad som påverkats av konkurrensbegränsningen, vid tiden för överträdelsen rimligen kunnat förutse att förbudet i artikel 81.1 EG i princip var tillämpligt på företaget. Dessutom måste, med hänsyn till vad som anförts i punkt 426 ovan, varje företag som omfattas av ett administrativt förfarande som kan utmynna i böter räkna med att kommissionen när som helst kan besluta att höja bötesnivån i förhållande till den nivå som tidigare tillämpats. Kommissionen har således, genom att inte ålägga

Deltafina endast symboliska böter, inte åsidosatt principen om förbud mot retroaktiv bestraffning.

436 Talan kan, mot bakgrund av vad som anförts ovan, således inte bifallas på den elfte grunden.

Fastställande av det slutliga bötesbeloppet för Deltafina

437 Det framgår av punkterna 331–336 samt 410 och 411 ovan att det angripna beslutet ska ändras till följd av att kommissionen inte har visat att Deltafina haft en ledande roll i beredningsföretagens kartell. Kommissionen hade således varken fog för att öka grundbeloppet för Deltafinas böter med 50 procent på grund av försvårande omständigheter eller för att på grund av denna roll endast sätta ned bötesbeloppet med 10 procent till följd av bolagets samarbete.

438 I övrigt ska kommissionens överväganden i det angripna beslutet och metoden för beräkningen av de böter som ålagts i förevarande fall stå fast.

439 Det slutliga bötesbeloppet ska således beräknas enligt följande: Grundbeloppet för Deltafinas böter (12 000 000 euro) minskas med 40 procent på grund av förmildrande omständigheter, vilket ger ett belopp på 7 200 000 euro före tillämpning av meddelandet om samarbete. Det sistnämnda beloppet sätts ned med 15 procent med tillämpning av detta meddelande. Det slutliga bötesbeloppet för Deltafina ska således fastställas till 6 120 000 euro.

Rättegångskostnader

440 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Enligt artikel 87.3 första stycket i rättegångsreglerna kan tribunalen, om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter, besluta att kostnaderna ska delas.

441 Eftersom talan delvis har bifallits anser tribunalen att det med hänsyn till omständigheterna i förevarande fall är skäligt att Deltafina ska bära tre fjärdedelar av sina rättegångskostnader och ersätta tre fjärdedelar av kommissionens rättegångskostnader. Kommissionen ska bära en fjärdedel av sina rättegångskostnader och ersätta en fjärdedel av Deltafinas rättegångskostnader.

Mot denna bakgrund beslutar

TRIBUNALEN (fjärde avdelningen)

följande:

1) Det bötesbelopp som åläggs Deltafina SpA i artikel 3 i kommissionens beslut K(2004) 4030 slutlig av den 20 oktober 2004 om ett förfarande enligt artikel 81.1 [EG] (ärende COMP/C.38.238/B.2 – Råtobak – Spanien) fastställs till 6 120 000 euro.

2) Talan ogillas i övrigt.

3) Deltafina ska bära tre fjärdedelar av sina rättegångskostnader och ersätta tre fjärdedelar av kommissionens rättegångskostnader. Kommissionen ska bära en fjärdedel av sina rättegångskostnader och ersätta en fjärdedel av Deltafinas rättegångskostnader.

Czúcz Labucka O'Higgins

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 8 september 2010.

Underskrifter

Innehållsförteckning

Bakgrund till tvisten ..... II - 4089

Förfarandet och parternas yrkanden ..... II - 4095

Rättslig bedömning ..... II - 4097

1. Upptagande till sakprövning av invändningarna om maktmissbruk ..... II - 4099

2. Yrkandet om ogiltigförklaring av det angripna beslutet ..... II - 4100

Den första grunden: Åsidosättande av artikel 81.1 EG och artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003, åsidosättande av legalitetsprincipen och principen om personligt ansvar samt avsaknad av motivering ..... II - 4100

Den första och den andra delgrunden: Kommissionen har hållit Deltafina ansvarigt för en överträdelse som begåtts på en marknad där bolaget inte är verksamt och har klandrat Deltafina för ett beteende som varken omfattas av artikel 81.1 EG eller artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003 ..... II - 4101

— Parternas argument ..... II - 4101

— Tribunalens bedömning ..... II - 4103

Den tredje delgrunden: Kommissionen har felaktigt ansett att Deltafina varit ledare för beredningsföretagens kartell ..... II - 4109

— Parternas argument ..... II - 4109

— Tribunalens bedömning ..... II - 4111

Den fjärde delgrunden: Kommissionen har underlåtit att i det angripna beslutet definiera den relevanta marknaden ..... II - 4113

— Parternas argument ..... II - 4113

— Tribunalens bedömning ..... II - 4115

Den andra grunden: Åsidosättande av artikel 27.1 och 27.2 i förordning nr 1/2003, åsidosättande av rätten till försvar och rätten till en rättvis rättegång, åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättande av legalitetsprincipen, rättssäkerhetsprincipen och proportionalitetsprincipen samt avsaknad av motivering ..... II - 4117

Den första delgrunden: Kommissionen har i det angripna beslutet tillskrivit Deltafina en annan roll än den som gjorts gällande i meddelandet om invändningar ..... II - 4118

— Parternas argument ..... II - 4118

— Tribunalens bedömning ..... II - 4121

Den andra delgrunden: Det beteende bolaget har klandrats för borde i realiteten ha tillskrivits bolagets styrelseordförande ..... II - 4133

— Parternas argument ..... II - 4133

— Tribunalens bedömning ..... II - 4134

Den tredje delgrunden: Kommissionen har vägrat att ge bolaget tillgång till vissa handlingar som är till bolagets nackdel ..... II - 4135

— Parternas argument ..... II - 4135

— Tribunalens bedömning ..... II - 4136

Den fjärde delgrunden: Kommissionen har inte tillräckligt klart definierat den relevanta produktmarknaden och den relevanta geografiska marknaden i meddelandet om invändningar ..... II - 4137

— Parternas argument ..... II - 4137

— Tribunalens bedömning ..... II - 4137

Den tredje grunden: Åsidosättande av artikel 81.1 EG, artikel 2 i förordning nr 1/2003 och punkt 43 i riktlinjerna om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] samt avsaknad av motivering ..... II - 4139

Parternas argument ..... II - 4139

Tribunalens bedömning ..... II - 4142

3. Yrkandet om nedsättning av bötesbeloppet ..... II - 4146

Den fjärde grunden: Åsidosättande av artiklarna 2 och 23.2 i förordning nr 1/2003 och punkterna 1 A och 5 d i riktlinjerna, åsidosättande av proportionalitetsprincipen och principen om ”likabehandling och lika sanktioner” samt avsaknad av motivering ..... II - 4146

Sammanfattning av det angripna beslutet ..... II - 4146

Parternas argument ..... II - 4152

Tribunalens bedömning ..... II - 4158

— Allmänna synpunkter ..... II - 4159

— Den första delgrunden: Underlåtenheten att beakta den relativt begränsade storleken av produktmarknaden ..... II - 4161

— Den andra delgrunden: Bedömningen av överträdelsens konkreta påverkan på marknaden ..... II - 4164

— Den tredje delgrunden: Motsägelse mellan skäl 413 i det angripna beslutet och andra skäl i samma beslut ..... II - 4168

— Den fjärde delgrunden: Deltafina har felaktigt ansetts vara den största köparen av bearbetad tobak i Spanien ..... II - 4170

— Den femte delgrunden: Avsaknad av motivering angående vilka konsekvenser som den osäkerhet som framkallats av den spanska rättsliga regleringen och de spanska myndigheternas hållning ska få vid fastställandet av böterna ..... II - 4172

— Den sjätte delgrunden: Underlåtenhet att beakta att Deltafina inte har deltagit i de diskussioner och förhandlingar som ägt rum mellan de spanska beredningsföretagen och producentföreträdarna ..... II - 4177

— Den sjunde delgrunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen genom att kommissionen avvikit från sin tidigare beslutspraxis ..... II - 4177

— Slutsats avseende den fjärde grunden ..... II - 4178

Den femte grunden: Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 1 B i riktlinjerna samt åsidosättande av likabehandlingsprincipen ..... II - 4178

Sammanfattning av det angripna beslutet ..... II - 4178

Parternas argument ..... II - 4179

Tribunalens bedömning ..... II - 4180

Den sjätte grunden: Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 2 i riktlinjerna samt avvsaknad av motivering ..... II - 4181

Sammanfattning av det angripna beslutet ..... II - 4181

Parternas argument ..... II - 4182

Tribunalens bedömning ..... II - 4184

Den sjunde grunden: Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 3 i riktlinjerna ..... II - 4190

Parternas argument ..... II - 4190

Tribunalens bedömning ..... II - 4192

Den åttonde grunden: Åsidosättande av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och punkt 5 a i riktlinjerna ..... II - 4196

Parternas argument ..... II - 4196

Tribunalens bedömning ..... II - 4197

Den nionde grunden: Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003, åsidosättande av skälen och punkt 4 i riktlinjerna, åsidosättande av avsnitt B e och avsnitt D i meddelandet om samarbete och åsidosättande av likabehandlingsprincipen samt avsaknad av motivering ..... II - 4198

Sammanfattning av det angripna beslutet ..... II - 4198

Parternas argument ..... II - 4200

Tribunalens bedömning ..... II - 4204

Den tionde grunden: Åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 och punkt 5 b i riktlinjerna samt åsidosättande av proportionalitetsprincipen ..... II - 4210

Parternas argument ..... II - 4210

Tribunalens bedömning ..... II - 4211

Den elfte grunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen, principen om förbud mot retroaktiv bestraffning och principen om skydd för berättigade förväntningar ..... II - 4212

Parternas argument ..... II - 4212

Tribunalens bedömning ..... II - 4214

Fastställande av det slutliga bötesbeloppet för Deltafina ..... II - 4218

Rättegångskostnader ..... II - 4219